

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

**МАТЕРІАЛИ
науково-практичної конференції**

**«Аграрна наука ХХІ століття:
реалії та перспективи»**

28.02.-02.03.2018 року



м. Дніпро

УДК 338.43
ББК 65.9 (4 Укр) 32

Організатор конференції:

Навчально-науковий інститут економіки Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

Схвалено до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту економіки ДДАЕУ

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками:

- Інформаційні системи і технології;
- Фінанси та банківська справа;
- Облік, аудит та управління фінансово-економічною безпекою;
- Менеджмент і право;
- Менеджмент та публічне управління;
- Маркетинг;
- Економіка.

Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи: тези доповідей науково-практичної конференції 28.02.-02.03.2018 р. : – Дніпро : Друкарня «Стандарт» (ПП Бойко В.В.), 2018. – 144 с.

*Матеріали подано в авторській редакції.
Висловлені у виданні думки належать виключно авторам.*

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL BASE OF ECONOMIC AGRICULTURAL EDUCATION IN THE USA

N. Vasylieva, Dr.S. (Economics), Professor

The USA is the leading country in agricultural production and export. According to the American Farm Bureau, the US farmers produced 10% of the total world food. Cash receipts from farming amounted to \$356 billion in 2016. The capstones of such success are innovative technologies and contemporary methods in running agribusiness. Thus, the US experience and approaches in farmers' education are worth thoughtful considering and applying.

To highlight the paramount US trends in economic agricultural education let us analyze the corresponding achievements witnessed in the University of Missouri. It was founded in 1839 and is focused on three directions of activity – Teaching, Scientific Research and Extension. High quality of delivering modern knowledge and skills was confirmed by the revenue of Missourian agriculture of around \$10.5 billion that exceeded the one of entire Ukraine in 2016. The University's unit, responsible for farmers' education, is College of Agriculture, Food & Natural Resources (CAFNR). It provides students' enrollment at the levels of Bachelor, Master and PhD by 16 specialties such as Agribusiness Management; Agricultural & Applied Economics; AgEducation & Leadership; AgJournalism & Rural Sociology; Animal Sciences; Food Science and Nutrition; Biological Engineering; Fisheries & Wildlife; Soil, Environmental & Atmospheric Sciences; Parks, Recreation, Tourism & Sport; Plant Sciences, and others.

Bachelors in Applied Social (Economic) Sciences must study 40 requirement and elective disciplines, on average 10 courses per year. Fee for education per discipline starts at \$784 and is an additional student's incentive to study well. Students are free to create their personal educational road map including fundamental courses such as Math Calculus for Social and Life Sciences; Biology; Molecular Biotechnology; Applied Micro- and Macroeconomics; Quantitative Applications in Agricultural Economics; The Agricultural Marketing System; Econometric and Statistical Analysis; Agribusiness Finance; Agricultural Prices; Applied Computer Applications; and Accounting. To facilitate teaching process every discipline has own online Canvas-resources incorporating course's syllabus, lecture text and media materials, assignments, feedback services, tests, and grading data. The University of Missouri maintains students with free Wi-Fi in Campus and access to modern Apple and Dell computers. The US education is subject to the principle of the maximum practical teaching. In this regard, it is noteworthy that students are encouraged to participate in Scientific Research and Extension obtaining and sharing knowledge on crop insurance, economic effectiveness of organic agriculture, GM technologies, No-Till, weeds control, water management, advanced feed technologies in animal husbandry, e-marketing, rules of international trade and certification, and so on.

To foster improvements in education effectiveness lecturers and instructors of the University of Missouri are under regular checking that covers class content and structure, positive learning environment, style and skills of teaching, and fairness of grading. It promotes education as a cyclical process of identifying problems, teaching the ways and tools to their solving, and assessing the achieved results to address challenges of highly competitive market environment. Recent observations justified that graduates from the University of Missouri are well trained to meet requirements of potential employers. Namely, 123 companies, firms, and farms took part in CAFNR Career Fair 2017 and 24 of them conducted students' interviewing for Full- or Part-Time Employment. Over 90% of alumni in Agribusiness Management and Agricultural & Applied Economics were employed throughout a year with an average annual starting salary over \$45000. For sure this indicator should be the goal of Ukrainian agricultural education.

АГРАРНИЙ МАРКЕТИНГ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

С. Мороз, к.е.н., доцент

Мережні комунікаційні технології все ширше впроваджуються в сучасні бізнесові та соціальні взаємини. Очевидно, що аграрні виробники також мають активно використовувати сучасні інформаційні інновації та різноманітні інструменти взаємодії з партнерами, до яких належать й соціальні мережі. Важливою підставою їх використання є також різноплановість розв'язуваних маркетологами задач.

Практично всі великі компанії світу використовують профілі у Facebook для спілкування із споживачами. Нині можна визначити три основні напрями використання соціальних мереж аграрними товаровиробниками, а саме інформаційний обмін з експертами та колегами, пошук постачальників техніки та інновацій з послідувачим обслуговуванням та аграрний маркетинг.

Щодо першого напрямку, в 2006 році навіть був введений термін краудсорсинг (англ. crowdsourcing, crowd – «натовп» та sourcing – «використання ресурсів») для позначення залучення засобами інформаційно-комунікаційних технологій широкого кола осіб, на добровільній основі, до вирішення проблем господарської та комерційної діяльності, обміну досвідом.

Розвитком ідеї краудсорсингу є створення спеціалізованих соціальних мереж для аграріїв задля інформаційного обміну між фахівцями щодо технології виробництва та збуту, комунікацій з споживачами. Серед таких спеціалізованих мереж варто назвати: AgFuse, що поєднує біля 3 тис. професіоналів з Канади, Австралії, США; Agrimates, розраховану й на студентів та науковців.

Метою аграрного маркетингу в соціальних мережах може бути брендинг, тобто підтримка торгівельної марки, вірусний та SMM маркетинг, медійна реклама. Хороші результати по відгукам практиків мають також прийом замовлення через мережу на продажі продукції кінцевим споживачам.

Найбільш перспективна для бізнесу в Україні соціальна мережа Facebook, котра налічує 10 млн користувачів, наближуючись до світових показників

охоплення. Експерти відмічають суттєве зростання користувачів після введення санкційних заходів до російських мереж «Вконтакте» та «Однокласники». Аудиторія українських соціальних мереж (UkrOpen, Ц.укр, UkrFace, Українці, Vreale.net) доволі малочисельна (30-100 тис. чоловік), тому на даний момент менш цікава для маркетологів.

Доцільно відзначити ряд відкритих та закритих груп у Facebook, створених вітчизняними аграріями та фірмами ІТ-сфери для інформаційного обміну, поширення досвіду й технологій та просування продукції. Зокрема, група «Скажений агроном» (7625 учасників), Ягідник України (5646), Спільнота AgTech Ukraine (2286), Платформа розвитку агробізнесу AgroTalks (1400), Спілка аграріїв України (2282), ProAgro Information Company (2706), сількогосподарський обслуговувачий кооператив «Файна поляна» (908).

Слід відмітити, що кращі перспективи має комплексне використання інформаційно-комунікаційних технологій. Наприклад, Ягідна ферма «Озеряна» має сайт ozeryana.com.ua, а також профілі у Facebook (2673 підписників), Instagram та VK. Сайт орієнтується переважно на рекламу та представлення продукції для великих закупівель. У профілі в соціальних мережах завантажено інформацію для підписників щодо вирощування ягід та їх корисності, рецепти для приготування страв, обговорення та відгуки споживачів продукції.

Також профілі в соціальних мережах доречно використовувати фермерам для пошуку покупців, вимогливих до якості продукції, що не потребує переробки, прийняття замовлень на її поставку, особливо в міській місцевості.

МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ КОВАРІАЦІЇ ЗМІННИХ В РОСЛИННИЦТВІ В ЕЛЕКТРОННИХ ТАБЛИЦЯХ

Є. Харченко, к.т.н., доцент

У дослідженнях із захисту рослин часто доводиться стикатися з неоднорідністю умов досвіду і неможливістю контролювати це явище. Неоднорідні, наприклад, щільність популяції живих організмів на рослинах, щільність рослинного покриву. На плодкових культурах різко розрізняються фізіологічні особливості і плодоношення окремих дерев. Ця строкатість природних умов може призвести до спотворення результату експерименту. Уникнути цього можна за допомогою коваріаційного аналізу, що дозволяє визначити суттєві зв'язки між початковим варіюванням фактора, що вивчається і кінцевим результатом досвіду.

Коваріаційний аналіз являє собою поєднання дисперсійного, кореляційного та регресійного аналізів. Він застосовується при вивченні варіювання двох незалежних змінних, з яких одна може виявитися залежною від іншої. Наприклад, біологічна і господарська ефективність заходів щодо захисту рослин може залежати від варіації щільності популяції шкідників, густоти рослин та інших умов досліду. Коваріаційний аналіз дозволяє відкоригувати отримані дані у відповідність з тим, якими вони повинні бути, якби умови досвіду були однорідними.

Перевірка гіпотез про зв'язки, якщо мова йде про більш ніж однієї

змінної, припускає одночасні зміни і вимірювання їх безвідносно до вказівок спрямованості впливів (яка з змінних розглядається як впливає на іншу). Статистичної мірою зв'язку служить при цьому вибірковий коефіцієнт коваріації S_{xy} . Він підраховується як середнє добутків відхилень кожної

$$S_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{n-1}$$

Таким чином, коваріаційний аналіз в деяких випадках дозволяє математично вирівняти умови досвіду, неконтрольованого практично.

Суть коваріації - одночасний аналіз сум квадратів і сум множень відхилень декількох змінних від середніх.

Аналіз включає три послідовні етапи:

1. Дисперсійний аналіз рядів x , y та xy .
2. Розкладання суми квадратів випадкового ряду варіювання на суму квадратів, пов'язаних з регресією y по x і суму квадратів випадкового варіювання з виключеною регресією.

3. Визначення істотності відхилення від регресії за критерієм Фішера.

Для розрахунку коваріації в електронних таблицях MS Excel використовується функція КОВАР. Якщо коваріація між двома випадковими змінними дорівнює нулю, то ці змінні незалежні між собою.

У прикладі, наведеному на рисунку визначається вплив насінневої інфекції ярої пшениці на схожість насіння.

H4		fx =КОВАР(E4:E14;E4:E14)				
	E	F	G	H	I	J
1	ураженість рослин, %	схожість насіння, %				
2				коваріація		
3	1	2		1	2	
4	69,2	32,4	1	484,3608	-419,572	
5	66,2	33,3	2	-419,572	452,7947	
6	63,6	42,4				
7	45,5	39,8		кореляція		
8	38,5	80,9		1	2	
9	37,5	62,9	1	1	-0,89592	
10	23	66,7	2	-0,89592	1	
11	17,6	85,7				
12	16,7	90,5				
13	8	81,9				
14	7,9	78,4				

Від'ємне значення коефіцієнта коваріації говорить про те, що ураженість рослин і схожість насіння демонструють різноспрямований рух. Іншими словами, якщо ураженість рослин буде рости, то схожість насіння буде падати, і навпаки.

Низьке значення (близьке до 0) коефіцієнта коваріації

спостерігається в тому випадку, коли коливання ураженість рослин і схожість насіння носять випадковий характер.

Література:

1. Пряха Б. Про зв'язок дисперсій та коваріацій // Геодезія, картографія і аерофотознімання, Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка». — 2009. — Вип. 71. — С. 262–271.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИРОЩУВАННІ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР

І. Шрамко, старший викладач

Сучасне аграрне виробництво в Україні функціонує в умовах нестабільних факторів навколишнього середовища. Для зменшення зовнішніх ризиків та адаптації до зовнішніх умов, при вирощуванні олійних культур, аграрним підприємствам необхідно обробляти великі обсяги інформації, що виникає за межами господарств.

Новітні інформаційні технології дозволяють корінним чином змінити процес прийняття агротехнологічних управлінських рішень для аграрних підприємств України. Останні досягнення в області телекомунікацій та систем, заснованих на знаннях комп'ютерних методів підтримки прийняття рішень, об'єктивно сприяють створенню принципово нових програмних комплексів, які можуть інтегрувати знання та досвід багатьох спеціалістів в області агрономії, біології, сільського господарства, економіки та інших суміжних областей діяльності.

Одним із пріоритетним напрямком підвищення ефективності управління інформаційними потоками з метою аналізу проектів, при вирощуванні олійних культур, є впровадження систем мережевого планування. Досвід застосування такого програмного продукту як MS Project дозволить ефективно поєднати велику кількість взаємопов'язаних робіт, що виконуються різними виконавцями. Прикладом проектів, реалізацію яких можна вдосконалити є технологічні карти вирощування олійних культур.

Для створення інформаційної бази з метою прийняття рішення та проведення оцінювання ресурсів аграрного підприємства доцільно використовувати експертні системи. Експертна система - це автоматизована система, що реалізує засоби штучного інтелекту, має базу знань з набором правил певної задачі та програмно-технічних засобів, що дозволяють на основі даних формулювати рекомендації, круг рішень для користувача системи щодо стану об'єкта управління. Експертні системи в аграрних підприємствах здійснюють планування програм агротехнічних заходів для конкретних полів, терміни проведення агротехнологічних етапів, автоматизацію процесу через систему розрахунку економічних показників. Одним із представників таких систем виступає система підтримки агротехнологічних рішень (DSSAT), яка спрямована на перевірку правильності рішень, що приймає виробник: від вибору культур на різних ділянках землі до використання різних технологій, вибору проміжків часу, планування сівозмін, зрошення, використання користувачем.

При вирощуванні олійних культур аграрними підприємствами України, для скорочення експлуатаційних витрат, доцільно буде використовувати техніку іноземного виробництва, причому як самостійно, так і в комбінації з вітчизняною. Такі світові лідери виробництва сільськогосподарської техніки, як John Deere, New Holland, Caterpillar, Case, Massey Ferguson забезпечують

високий рівень продуктивності та надійності механізмів, високі експлуатаційні характеристики, екологічність роботи всіх пристроїв. Такий процес виробництва передбачає використання систем господарювання з новітніми досягненнями у галузі інформатики та техніки, що спирається на використання комп'ютерних систем генерації агротехнологічних рішень, глобальних систем позиціонування (GPS), геоінформаційних технологій (ГІС), новітніх інформаційних технологій, дистанційних та бортових датчиків. Все це реалізується в системах точного землеробства, які спрямовані на підвищення ефективності вирощування олійних культур з використанням сучасної сільськогосподарської техніки. Це дозволить провести точний замір параметрів полів та здійснити контроль за якістю посівів, ефективно використовувати техніку та економити ПММ що загалом приведе до зменшення витрат на вирощування олійних культур.

ТРАНСПОРТНІ ЗАДАЧІ З ДОДАТКОВИМИ УМОВАМИ

Н. Самарець, к.т.н., доцент

У різних галузях народного господарства виникають завдання, що потребують використання моделей та методів математичного програмування. Різноманітні економічні задачі щодо управління розвитком підприємств АПК можуть мати багато варіантів розв'язків, серед яких необхідно виділити найефективніший. У зв'язку з цим серед окремих типів економіко-математичних моделей досить важливими є оптимізаційні задачі, а різноманітні аспекти оптимізації займають важливе місце у діяльності сучасних підприємств АПК.

Використання економіко-математичних методів для прогнозування розвитку підприємств АПК дає змогу вирішувати широке коло економічних та земельпорядних питань, пов'язаних із використанням земельних ресурсів, формуванням оптимальних розмірів та структури посівних площ аграрних підприємств, визначенням перспективних параметрів економічних показників, обґрунтуванням оптимальних варіантів устрою територій, а також найдоцільнішого використанням матеріальних, трудових і грошових ресурсів. Актуальною є проблема пошуку оптимальних параметрів технічної забезпеченості агропромислових підприємств та поліпшення використання машинно-тракторного парку, що сприятиме підвищенню врожайності та здешевленню продукції.

Прикладом типових постановок економіко-математичних моделей є транспортна задача, мета якої – розрахунок раціональних шляхів транспортування товарів. Назва «транспортна задача» об'єднує широке коло завдань, які мають однотипну математичну модель. Як правило, спільним для них є необхідність розподілу ресурсів, які знаходяться у m виробників (постачальників), між n споживачами цих ресурсів таким чином, щоб мінімізувати виробничі витрати або максимізувати обсяг виробництва. Реальний зміст задач може бути зовсім не зв'язаним із задачею про перевезення вантажів і стосуватися інших проблем, наприклад, задачі оптимального

розташування виробництва, складів, оптимального призначення, оптимального розподілу капіталовкладень.

Розглянемо кілька прикладів транспортних задач з додатковими умовами, які вимагають особливих підходів до їх розв'язання.

1. Заборона перевезень від певного виробника до певного споживача. У цьому разі значення вартостей перевезень одиниці продукції у відповідних клітинах необхідно замінити на досить велике число M , що зумовить виключення маршрутів з великими вартостями.

2. Виконання обов'язкових перевезень. Для вирішення задач також необхідно збільшити значення відповідних вартостей перевезень. Оптимальний план відкритої транспортної задачі буде мати вільні клітини для відповідних фіктивно введених виробників чи споживачів.

3. Необхідність перевезення від i -го постачальника j -му споживачеві не менше k_{ij} одиниць продукції: $x_{ij} \geq k_{ij}$. Тут треба змінити початкові умови: $a'_i = a_i - k_{ij}$ та $b'_j = b_j - k_{ij}$. Знайдений оптимальний план коригується, враховуючи обмеження $x_{ij} \geq k_{ij}$.

4. Перевезення від i -го постачальника j -му споживачеві не більше k_{ij} одиниць продукції: $x_{ij} \leq k_{ij}$. Для виконання умови необхідно в транспортну таблицю j -го споживача записати двічі. Один раз його потреби визначатимуться величиною k_{ij} , а другий раз – різницею $b_j - k_{ij} = b'_j$. Витрати на перевезення одиниці продукції в обох стовпцях повинні бути однаковими за винятком клітини на перетині i -го постачальника та j -го споживача з потребою b'_j . Ця клітина містить деяке велике число M .

5. Багатопродуктова задача, тобто визначення оптимального плану перевезень неоднорідної продукції. Для її вирішення потрібно заблокувати клітини, які зв'язують виробників і споживачів щодо постачань різної продукції.

ОПТИМІЗАЦІЙНІ МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МОДЕЛЮВАННІ РОБОТИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

С. Нужна, к.е.н., доцент

Важливою проблемою сучасного етапу розвитку підприємств аграрного сектору України є пошук напрямків ефективнішого використання наявних виробничих ресурсів аграрних підприємств та формування потенціалу, необхідного для виробництва заданої кількості сільськогосподарської продукції. Розв'язання проблеми раціонального використання ресурсів пов'язане з необхідністю прийняття оптимальних рішень в управлінні виробництвом. Це в свою чергу вимагає моделювання процесів виробництва, завдяки чому повніше й обгрунтованіше прогнозуються наслідки прийнятих рішень, здійснюється комплексне розв'язання економічних і соціальних проблем. Економічна ефективність аграрних підприємств залежить від рівня їх забезпеченості земельними, матеріальними, трудовими, фінансовими

ресурсами, їх раціональним співвідношенням та використанням у процесі господарської діяльності. Останнє можна досягти шляхом побудови оптимізаційної моделі на основі, по-перше, наявних обсягів виробничих ресурсів підприємства, по-друге, аналізу результатів оптимізації, по-третє, обрання найбільш ефективних видів господарської діяльності.

Однією з пропозицій у моделюванні роботи аграрних підприємств є, наприклад, побудова економіко-математичної моделі, яка відображує наявність (обмеження) виробничих ресурсів аграрних товаровиробників. Підвищити економічну ефективність виробництва аграрних підприємств і виявити резерви ресурсного потенціалу можна шляхом оптимізації наявних виробничих ресурсів та раціонального їх використання. Оптимізувати роботу будь-якого підприємства можливо за допомогою побудованої моделі, методів економіко-математичного моделювання та обробки моделі засобами інформаційних технологій. Рішення оптимізаційної моделі зводиться до пошуку максимальної дохідності від реалізації продукції в умовах обмежених обсягів виробничих ресурсів або у визначенні мінімальних витрат на виробництво продукції в межах області або деякого регіону. Для вирішення завдань аграрних підприємств структура запропонованої економіко-математичної моделі може мати наступний вид: $F = \sum_{j=1}^n c_j \cdot x_j \rightarrow \max(\min)$. При обмеженнях:

$$\begin{cases} \sum_{j=1}^n a_{ij} \cdot x_j \leq P_i \\ x_j \geq 0; i = \overline{1, m}; j = \overline{1, n} \end{cases}, \text{ де } F - \text{максимальний дохід від} \\ \text{в деяких задачах } x_j \rightarrow \text{цілі числа}$$

реалізації продукції аграрного підприємства (грн.) або мінімальні витрати на виготовлення продукції (грн.); c_j – ціна реалізації одиниці j -го виду продукції (грн.) або кількість використаних ресурсів на виготовлення одиниці продукції (грн./ц); x_j – кількість продукції j -го виду (ц); a_{ij} – норми витрат i -го виду ресурсу на виробництво одиниці j -го виду продукції (грн./ц); P_i – фактичний обсяг i -го виду ресурсу (грн.); n – кількість видів продукції, що виробляється аграрним підприємством; m – кількість наявних ресурсів, задіяних у виробничому процесі.

Варіюючи змінні можна складати цілу множину оптимізаційних моделей, які дозволять розв'язувати широке коло завдань роботи аграрних підприємств. За звичай, такі моделі не є простими. Обробку даних та обчислення можна вести застосувавши інформаційні технології, наприклад, з використанням електронних таблиць засобом *Поиск решения*. Досягнення результату вимагає певних знань та навичок роботи з засобами. Необхідно відповідним чином сформулювати дані, а потім ввести необхідні або додаткові параметри.

Реалізація результатів обчислень оптимізаційних моделей на практиці дає можливість виявити резерви для вивільнення ресурсів та напями їх використання, що сприятиме підвищенню рівня прибутковості підприємств за умови ефективного використання його ресурсного потенціалу.

ОБРОБКА ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ АГРАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

О. Келюх, старший викладач

У наш час необхідно замислюватись про те, щоб задовольнити не тільки стрімко зростаючий попит на енергію, харчові продукти та охорону здоров'я, але й підвищити продуктивність і створити нові робочі місця за умови успішного вирішення таких питань як регуляторна визначеність, сприйняття громадськістю й інвестиції. Спробуємо обґрунтувати кожен із цих технологій та окремо відзначити їх потенційні переваги:

Комп'ютерні розрахунки статистичних даних показали, що при біовиробництві екологічно чистих хімреагентів, енергії та декотрих інших матеріалів за останню сотню років люди вичерпали десь 50% визначених паливних копалин. Це – невідновлюваний ресурс, що накопичувався сотні мільйонів років. Екологічно небезпечним є той факт, що в результаті освоєння цього енергетичного ресурсу створювався парниковий ефект та відбувалося підвищення середньої температури навколо земної кулі. Подібне визначення можливе тільки за умов використання розрахунків за допомогою комп'ютерної техніки. Це є питання не тільки екологічне, а і економічне. Всі ці процеси невідривно треба розглядати з точки зору штучного біосинтезу – процесу, при якому для створення пального використовуються рослинні об'єкти, грибкові субстанції та деякі типи бактерій.

З великим професійним підходом треба використовувати генно-модифіковане культивування, що у перспективі може перевести на новий ступінь постачання загальний людський споживацький кошик стабільних поживних продуктів. При вирішенні питання підвищення добробуту постійно зростаючого населення потрібно налагоджувати не тільки розрахунки а і комп'ютеризацію обліку спожитих ресурсів, розробку нових технологій видобутку, переробки та створення штучних ресурсів, використання відтворюваної енергії, розроблення нових матеріалів, особливо в паливній енергетиці, при виробництві продовольчих товарів та поживи для тварин. Відповідно до існуючих даних у тих регіонах де генетично модифіковане впровадження дозволене – воно допомагає зростанню сфери аграрного господарювання. Генна модифікація дозволяє витратити менше пестицидів на полях та допускає більш лагідний земельний обробіток, що зменшує ерозійний фактор. Всі ці впровадження дозволяють успішніше боротися з грибковими інфекціями, як у ґрунті так і у насінні – так і у готовому сільськогосподарському продукті (наприклад – зерні).

Екологічні питання у вираші при використанні безвідхідних процесів. Коли застосовуються біологічні методи переробки – без викидів обійтись неможливо. Викиди життєдіяльності рослин, або мікроорганізмів не завжди приносять користь, у більшості своїй вони навіть токсичні. Екологи всього світу наполегливо рекомендують технологам будь-якого процесу розроблювати технологічні процеси з урахуванням екологічної складової. Основний спосіб до цього це використовувати викиди сумісно з процесом основної переробки і цим

самим коротити процес переробки, тобто прагнути до безвідхідного виробництва. Подібні заводи оснащені сучасною комп'ютерною технікою вже існують. На цих заводах при видобутку біопалива поєднуються процеси перетравлення біологічних матеріалів з виробленням паливних брикетів, збиранням енергетичного газу, акумулюванні тепла й отриманні корисних хімічних речовин з властивостями направленої дії. Такі збалансовані процеси не потребують зовнішнього забезпечення такими витратними матеріалами як метан, двоокис, або моно окис вуглецю і допоміжний підігрів. Контроль та збереження інформації при технологічних процесах відбувається за допомогою відповідних інформаційних технологій.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В УКРАЇНІ РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

О. Карамушка, к.е.н., доцент

Дистанційне навчання – це форма організації навчального процесу, яка направлена на застосування інтерактивних технологій викладання дисциплін, для якомога більшого охоплення студентів і залучення викладачів, як безпосередньо в університеті так і за його межами при збереженні високого рівня якості навчального процесу.

Дистанційна освіта повинна бути гнучкою, економічною, інтернаціональною, модульною, технологічною, якісною, охоплювати велику аудиторію, забезпечувати позитивний вплив на студента їх соціальну рівність, паралельність у вивченні різних дисциплін. Дистанційне навчання базується на застосуванні традиційних методів отримання знань, впровадженні інформаційних та інтерактивних технологій, а також поглиблює принципи самонавчання та саморозвитку.

Головним атрибутом дистанційного навчання виступає платформа на якій воно побудовано. В даній базі викладач створює загальний курс навчання, використовуючи мультимедійно-інтерактивні ресурси, персоналізуючи їх під потреби та здібності кожного студента

На ринку платформ дистанційного навчання в Україні представлені наступні основні продукти:

1. комерційні (Blackboard, Прометей, Dokeos, «Віртуальний університет»);

2. Open source або вільно поширювальні (ATutor, DotLRN, ILIAS, LON-CAPA, Moodle, OpenUSS, Sakai, Spaghet iLearning).

Система Blackboard являє собою інтерактивну платформу на якій поєднані елементи навчання, передачі інформації між студентами і викладачами ВНЗ та їхня взаємодія між собою. Система забезпечує управління віртуальним навчальним, надає інструменти створення електронних освітніх ресурсів, забезпечує віддалений доступ до освітніх матеріалів, встановлює контроль за освітнім процесом, а також надає засоби комунікації та інформування.

ATutor є веб-орієнтованою системою управління навчальним процесом. Дана платформа є простою як для встановлення так і для налаштування та

підтримки адміністраторами системи. Викладачам надано засоби для легкого створення та перенесення навчальних матеріалів для забезпечення навчальних курсів. Система складається з окремих функціональних модулів.

Moodle безкоштовна, Open Source система управління навчальним процесом. Вона з акцентована на процесі взаємодії між викладачем та студентами, та підходить і для організації як дистанційного навчання, так і забезпечення підтримки стаціонарного. перекладена на десятки мов, в числі й на українську. Сьогодні платформа дистанційного навчання Moodle набуває все більшої популярності в Україні. Це пов'язано з тим що дана система пристосована для застосування не лише для роботи в глобальній мережі, а й легко налаштовується для створення локальних of-line навчальних курсів здатних повноцінно виконувати свої завдання в рамках локальних ресурсів.

Дистанційне навчання побудоване на платформи Moodle може поєднувати денну та дистанційну форми, що реалізується у двох варіантах: перший передбачає присутність студентів в аудиторії протягом семестру з виконанням обсягу самостійної роботи і здачі через систему; другий варіант передбачає повноцінне дистанційне навчання протягом семестру з очною або заочною присутність студентів на іспитах.

Вибір платформи покладається на керівництво ВНЗ та на його відділ інформаційного супроводу. Аби дистанційне навчання мало максимальний ефект від впровадження, його необхідно правильно організувати спираючись на систему організаційно-технічних, програмних та методичних заходів.

ELECTRONIC TRADING PLATFORMS FOR AGRICULTURAL COOPERATIVES

Mykola Kravets, lecturer

Electronic (virtual) trading platform (e-Market-places, ETM) is a site where the process of conclusion of transactions between the seller and the buyer and the conduct of financial and trading transactions is organized.

Internet capabilities allow you to enter into transactions in real time. The activity of the trading platform can be attended by sellers and buyers from different parts of the globe. The development of trading platforms should provide the most efficient and free flow of information, goods, payments and other services of type B2B.

Electronic trading platforms can be created by different participants of the electronic market for their needs. By way of creation and belonging, they can be divided into three types:

- created by Buyers (Buyer-Driven);
- created by sellers (Supplier-Driven or Seller-Driven);
- created by a third party (Third-Party-Driven).

One or more large companies, also agricultural cooperatives can create an e-commerce platform to engage supplier companies. This kind of electronic trading venues arose as a result of optimizing the procurement process by large companies.

Second-class electronic trading platforms are created by suppliers to attract

more customers and reduce costs.

Electronic trading platforms, created and managed by a third party, are designed to bring together sellers and buyers. Proceeding from the specialization of electronic trading platforms, they can be differentiated into vertical, oriented to a particular industry and / or type of product, and horizontal (functional) - with a focus on certain business processes.

In addition, electronic trading platforms can be divided into types and ways of organizing activities:

- Site-directory or site-aggregator is a virtual directory that combines catalogs of many suppliers and offers them to target customer groups.
- Auction sites offer sellers the opportunity to sell their inventory. Buyers compete with each other, assigning a higher price.
- Sites-exchanges - anonymous trading platforms that allow you to buy and sell goods at the spot market (instant delivery and payment market).

Signing transactions through electronic trading platforms is beneficial to both buyers and sellers.

For sellers, the benefit is to reduce the costs associated with sales. When selling via an e-commerce site it is possible to avoid some expenses. You can also take time and space restrictions. Attracting new customers will increase revenues. Automating the exchange of information with the buyer can reduce the number of errors, reduce transaction processing time and personnel costs, thereby reducing the cost of managing orders.

For customers, the benefit is to reduce the cost and reduce the time of the purchase process. In the traditional market search and comparative analysis of goods, finding out the characteristics of goods from the seller takes away a lot of time and money from the buyer. A wide range of products and services on electronic platforms allow you to achieve profitable prices for goods and services.

At the same time, when working on electronic trading platforms, there are certain risks. Technological risks include low-quality provider communication, external attacks, problems with databases, the leak of confidential information, etc. For customers there are business risks of product quality mismatches and loss of trust to the supplier; the risk of inconsistency of market prices, etc. Business risks for the seller are the loss of control over pricing, increased competition, more complex logistics, lowering the rate of profit.

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЕКОСИСТЕМИ БЕЗГОТІВКОВИХ ПЛАТЕЖІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Л. Катан, д.е.н., професор, О. Острініна, асистент

Гроші в сучасній економіці мають суто функціональне визначення: гроші – це будь-який інструмент, який виконує ключові функції грошей. Гроші повинні забезпечувати проведення платежів, слугувати для збереження

вартості та функціонувати як одиниця розрахунків. Традиційні форми грошей, що включаються до грошової маси - це готівка (паперові гроші) та безготівкові гроші (банківські вклади).

Національний банк України поставив амбітне завдання - до 2020 року скоротити обсяг готівки в українській економіці в два рази. Ця мета прописана в стратегії «Cashless economy». Розвиток інфраструктури безготівкових платежів - один з її центральних пунктів.

В сучасних умовах, тільки 20% з більш ніж мільйона суб'єктів господарювання, які працюють в Україні, використовують безготівкові розрахунки. І це не дивлячись на прийнятий Закон України від 18.09.2012 № 5284-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків», який зобов'язує приймати безготівкові платежі всіх.

Уряди країн ЄС активно застосовують безготівкові технології та платіжні інструменти для належного функціонування державних фінансів та забезпечення фіскальної дисципліни. Розвинені країни також демонструють стійку тенденцію переходу до безготівкового суспільства із значним щорічним зменшенням обсягів та долі використання готівки. Для сприяння громадянам та бізнесу в здійсненні розрахунків, сплаті податків, забезпечення їх збору та поліпшення їх адміністрування Україна зацікавлена прискорити впровадження електронних технологій та безготівкових платежів.

Що потрібно щоб Україна відмовилася від масового поширення готівки і як зацікавити в цьому не тільки підприємців, а й населення - питання, яке обговорюється в українських бізнес-колах. Беззаперечно, потрібні глибші зміни в сферах законодавства, безпеки та підвищення фінансової грамотності українців.

При цьому всі учасники ринку визнають, що Україна - країна готівки. Середній дохід українського домогосподарства складає 4 600 грн. Більша його частка витрачається на продукти харчування і оплату компослуг. 83% всіх витрат припадає на готівку. Тому одна з головних задач – довести до домогосподарств, для чого взагалі цей cashless-проект. Переконати їх в тому, що такі зміни потрібні не банкам, і не регулятору, а всій економіці України, для того щоб вона стала більш здоровою, прозорою і гармонійною.

Держава отримує вигоди не тільки в плані регулювання. Дослідження Moody's показало, що безготівкова економіка в світі щорічно створює 256 млрд доларів додаткового ВВП. Це два з половиною мільйона робочих місць. В Україні Cashless генерує поки тільки півмільярда доларів. Але в потенціалі це набагато більше. Наведемо приклад бізнес-моделі безготівкових розрахунків в аграрному секторі на основі застосування електронних грошей фермерським господарством при оплаті за здане молоко.

На підставі запиту фермера, комерційний банк пропонує варіанти безготівкового розрахунку у вигляді використання: електронних гаманців; електронних грошей; банківських платіжних карток; сервісу по "гарантованим платежах".

Після обговорення, фермер отримує банківську картку від банку

партнера. При здачі молока, фермер використовує карту і його ідентифікують. Після прийому молока, система фіксує суму оплати фермеру і повідомляє її фермеру. Сума до оплати "фіксується" в биллінге компанії і банку-партнера і списується з рахунку компанії в онлайні при запиті фермера: розрахунок карткою в pos-терміналі або зняття готівки.

POS-термінал (від англ. Point Of Sale - точка продажу) - це електронний програмно-технічний пристрій для прийому до оплати платіжних карт. Воно може приймати картки з чіпом, магнітною смугою і безконтактні карти, а також інші пристрої, що мають сполучення.

Таким чином, здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням спеціальних платіжних засобів прискорить реформування готівкового обігу, зменшить рівень монетизації ВВП України та дозволить сформувати фінансову екосистему безготівкових платежів в аграрному секторі України.

БЮДЖЕТУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

О. Олійник, к.е.н., доцент

Реформування аграрного сектору економіки України значною мірою потребує змін механізму управління наявним ресурсним потенціалом сільськогосподарських підприємств і першочергово оборотними активами, що являє собою не розрізнені заходи з ефективного їх формування та використання, а системно-цілісний управлінський вплив на виробничі ситуації з метою отримання максимального ефекту господарювання.

На сьогодні економічна наука має в своєму арсеналі ефективний і дієвий інструмент оптимізації оборотних активів – нормування, сфера якого зводиться до забезпечення безперебійності та збалансованості виробництва, і за своєю суттю є складовою фінансового планування та управління підприємством щодо розробки обґрунтованих нормативів розміру оборотних активів з контрольною функцією у їх дотриманні. В умовах ринкової економіки, нормування являє значний резерв зниження собівартості продукції шляхом досягнення економії ресурсів та визначення напрямів розширеного виробництва. Більш того, доцільною та ефективною саме для сільськогосподарських підприємств є розроблена науковцями аграріями методика щодо нормування оборотних активів підприємствами аграрного сектору.

Наразі перспективою в управлінні ефективним використанням оборотних засобів набуває бюджетування, як своєрідний синтез грошових потреб і витрат на визначений період (рік, квартал, місяць) з окресленням кількісних характеристик плану виробничої діяльності аграрного підприємства. Крім того, наслідок аграрної реформи зумовив більшість сільгоспвиробників відмовитись від нормування, мотивуючи складністю встановлення і дотримання нормативів у нестабільних ринкових умовах господарювання.

Зростання значимості бюджетування в сучасних реаліях, пов'язане з ускладненням міжгосподарських зв'язків та можливістю знайти

альтернативний шлях вирішення питань ефективного способу організації виробничої діяльності. Доцільність бюджетування, як основа ведення бізнесу, підтверджена багаторічним досвідом роботи підприємств різних країн світу, де розробка бюджетів є однією із важливих умов планово-аналітичної роботи усіх компаній, що поєднує в собі визначення курсу дій і заходів у досягненні поставлених виробничих цілей.

Практика ведення бізнес-процесів показує, впровадження системи бюджетування сприяє зменшенню нераціонального використання засобів підприємств будь-якої галузі економіки завдяки сучасному бізнес-плануванню господарських операцій, що з наукової точки зору дає поштовх альтернативному вибору однієї із форм бюджетування: «зверху вниз» - складання і доведення планів керівництва до їх виконання підрозділами підприємства; «знизу вверх» - затвердження планів керівництвом сформованих безпосередньо виконавцями із врахуванням інтересів останніх; «цілі вниз, плани вверх» - сумісна розробка планів керівництва і виконавців направлених на досягнення поставлених виробничих задач.

Вибір тієї чи іншої форми бюджетування виходить із галузевої специфіки діяльності підприємства та структурованості його ресурсів, але спільним для таких форм є те, що в кожній з них пов'язуються матеріальні і фінансові потоки з наданням можливості проведення контрольної функції їх руху та оперативний моніторинг виробничих ситуацій. Зокрема це являється і дієвим заходом координації дій між структурними підрозділами підприємства, адже моніторинг виробничих ситуацій в поточному режимі дозволяє підвищити ефективність розподілу та використання матеріально-фінансових ресурсів виходячи із асортиментного попиту виробляємої продукції за фазами її отримання, дотримуючись правила ощадливого використання предметів і засобів праці.

РОЗВИТОК ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

С. Халатур, к.е.н., доцент

Україна – невід'ємний учасник глобальної системи відносин у таких сферах, як фінанси, торгівля, інвестиції, інформаційні потоки, транспорт і зв'язок, науково-технічний прогрес, освітній простір та ін. Однак це не означає неминучого підпорядкування країни нинішній моделі глобалізації, її темпам і формам. Україна, як і будь-яка незалежна держава, має свої особливості й можливості, що дозволяють максимально використати переваги глобалізації та скоротити її можливі негативні впливи. У цьому зв'язку важливим стає розуміння і вивчення механізмів, що регулюють процеси адаптації вітчизняної фінансової політики до глобалізаційних та інтеграційних процесів у світовій економіці.

Наразі в Україні діють чимало фінансових установ і інститутів, поступово розвивається валютний ринок та ринок цінних паперів, що, безперечно, є наслідком певного позитивного економічного зрушення в економіці держави. Крім того, постійно зростає роль банківських структур в ході підприємницької

діяльності. Незважаючи на усі ці приємні зміни, стан розвитку фінансової системи України не відповідає усім вимогам економіки країни. Серед основних проблем, з якими стикається держава на шляху до ринкового типу фінансової системи накопичилося багато проблем, а саме: розвиток тіньової економіки, що приховує справжній фінансовий стан багатьох підприємств, сюди слід віднести незахищеність прав інвесторів на ринку фінансових послуг, повільні темпи ринкових перетворень реального сектору [2].

Для України характерна невизначеність моделі розвитку фінансової системи, недостатній рівень капіталізації інститутів фінансової системи, низька якість і конкурентоспроможність фінансових послуг, відсутність консолідованого нагляду за фінансовими установами, відсутність системного підходу до реструктуризації фінансової системи, надто повільний темп реформ, нечітка визначеність з конкретним напрямом реформ, відсутня стратегія і тактика, відсутність ефективності функціонування фінансової системи.

Фінансова система повинна бути гнучка, динамічна, саморегульована. Держава повинна знайти оптимальний підхід до реструктуризації, керувати розвитком і забезпечувати стабільність всій системі. Нині ситуація ускладнюється різким зростанням цін на товари і послуги, видачею заборгованостей населенню, що стало причиною інфляції. Світова фінансово-економічна криза призвела до збільшення бюджетного дефіциту й державного боргу багатьох країн, тому питання довгострокової перспективи розвитку державних фінансів набувають особливого значення. Але на даний час у зв'язку із загостренням економічної кризи дані варіанти вирішення проблем є неефективними і потребують нових ідей [1].

На розвиток фінансової системи впливає чимало факторів, які потрібно вирішувати, щоб не допустити застою і кризових явищ. По-перше налагодити функціонування грошової, кредитної, банківської систем. По-друге - всі сфери фінансів і їх ланок, діяльність органів та інститутів, які функціонують в сфері фінансів необхідно вдосконалити. Стратегія і тактика реформування фінансів має полягати у поступовій реструктуризації, яка передбачатиме подальшу трансформацію. Слід звернути більше уваги на проблеми економічного розвитку та зростання, розробку законодавчо-нормативної бази

Головною метою ринкової трансформації економіки України є: створення надійного фундаменту зростання добробуту населення; стимулювання швидкого економічного зростання; підвищення продуктивності праці; досягнення світового рівня ефективності використання матеріальних ресурсів через запровадження новітніх технологій; вироблення достатніх обсягів продукції, яка користується попитом; забезпечення високої якості товарів та послуг; створення умов для зростання реальних доходів населення [3]. З початку незалежності Україна пройшла значний шлях до ринкових перетворень. На початку 21 ст. Україну відносили до країн з перехідною економікою. За десятиліття проведених реформ Україна отримала де-юре статус країни з ринковою економікою, проте де-факто залишається транзитивною.

Першочерговим завданням розвитку фінансової системи в Україні є

нарощення фінансового потенціалу банківської системи, створення групи потужних банків, зменшення податкового тиску, упорядкування фінансових потоків, початок структурно-інституційних перетворення банківської системи, ефективна реорганізація підприємств. На це повинні бути спрямовані всі зусилля органів законодавчої та виконавчої влади. З метою стабілізації фінансової системи, незаперечним фактом є провадження ефективної фінансової політики всередині держави. Хронічна незбалансованість системи державних фінансів в наш час зумовлені не лише систематичними помилками в процесі провадження бюджетної політики, її суто фіскальною спрямованістю, але й проблемами в провадженні податкової політики [3].

Нинішня фінансова політика, що реалізується через фінансову систему країни, не відповідає стандартам економічно розвинених країн ЄС, не забезпечує повноцінну фінансову самостійність органів державної влади різних рівнів. Відсутність ефективною моделі бюджетного устрою країни, системи оцінки фінансового становища та якості управління фінансами перешкоджають ефективному розвитку державної фінансової системи в умовах євроінтеграційного курсу України. Відтак необхідним є вивчення досвіду високорозвинених європейських країн із реформування державної фінансової системи і формування відповідної фінансової політики. Підвищення ролі державних та місцевих фінансів у країнах ЄС у вирішенні соціально-економічних завдань обумовлено чітким розмежуванням дохідних і видаткових повноважень між рівнями державної та місцевої влади, забезпеченням фінансової самостійності останніх. Відбувалося впровадження механізмів надання фінансової підтримки різним рівням місцевої влади, що ґрунтуються на об'єктивних показниках і індикаторах реальної необхідності в державній підтримці конкретних територій.

Для того, щоб фінансова система України розвивалась збалансованою, варто спершу визначити модель, за якою вона розвиватиметься, удосконалити систему ризик-менеджменту, шляхом постійного вивчення можливих ризиків, запровадити нагляд за діяльністю фінансових інституцій, забезпечити захист прав інвесторів. Із вище означуваного, можна сказати, що фінансова система України досить розвинута, але існує чимало проблем, які потребують вирішення в короткостроковому періоді і найближчим часом необхідно провести бюджетну реформу.

Адаптація і розвиток фінансової політики України в умовах глобалізації та євроінтеграції вимагає проведення інституціональних перетворень. В Україні формується нова парадигма фінансової системи держави, яка передбачає трансформацію не тільки форм регулювання фінансів, але і їх принципово-концептуальних основ – розширення змісту функцій фінансів, переходу від контролю витратності фінансів до контролю результатів, забезпечення прозорості фінансових потоків тощо. Зазначені заходи повинні супроводжуватися твердою інституціоналізацією фінансів держави з урахуванням вимог фінансової глобалізації, упровадження міжнародних стандартів, активізацією діяльності контрольних органів за формуванням і

витратою фінансових ресурсів держави для запобігання фінансовим кризам. Ефективна фінансова політика ґрунтується на складних інститутах, розвиток яких не тільки знижує ризики, мінімізує трансакційні витрати і сприяє оптимальному розподілу ресурсів, а й забезпечує формування адекватної сучасним умовам інституціональної структури фінансової системи держави.

Оцінюючи позитивний і негативний впливи фінансової глобалізації, необхідно відмітити, що урядам держав слід зрівноважувати ринкові засади фінансової діяльності організаційними зв'язками на національному та міжнародному рівнях. Розвиваючи національну банківську систему, необхідно насамперед використовувати переваги фінансової глобалізації, зводячи до мінімуму можливі втрати, відстоюючи національні інтереси та мінімізуючи фінансові й валютні ризики від коливань світової банківської системи. В даному контексті заходи загальнодержавної та регіональної політики слід скерувати на розробку нових, ефективніших форм діяльності банків на регіональних фінансових ринках щодо залучення додаткових ресурсів, спрямованих на регіональний розвиток

Література:

1. Вірченко А. Фінансова політика в умовах глобалізаційної фінансово-економічної кризи / А. Вірченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2016. – Вип. 128. – С. 42–45.

2. Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України [Текст] / О. М. Колодізев, О. В. Бойко, І. О. Губарева та ін. – Харків : ХНЕУ, 2016. – 312 с.

3. Забезпечення фінансової стабільності в Україні в умовах посткризової економіки. – К. : НІСД, 2015. – 38 с.

РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Н. Демчук, д.е.н., професор

О. Павленко, к.е.н., доцент

У більшості розвинених країн ведеться активна робота над впровадженням правил регулювання криптовалют і блокчейна. У розробці законопроектів їм найчастіше сприяють компанії по моніторингові блокчейн-мереж, одна з найбільш відомих - Chainalysis, тільки за 2017 рік компанія заробила порядку \$700,000, співробітничавши з державними й правоохоронними органами.

Chainalysis заснували в 2014 році Яно Моллер, Джонатан Левин і Майкл Гронагер. Основний напрямок компанії - моніторинг блокчейнов і криптовалютних транзакцій для боротьби з відмиванням грошей і шахрайством. Компаній, які надають аналогічні послуги, багато, але саме до Chainalysis звертаються майже всі відомства США, а також такі європейські організації, як Європол.

За підсумками 2017 року за свою роботу Chainalysis одержали більш \$700,000 від Департаменту внутрішньої безпеки США (DHS), Внутрішньої податкової служби США (IRS) і Служби імміграційного й митного контролю

США (ICE). Також у минулому році до компанії регулярно зверталися приватні організації, про що свідчать квартальні звіти, що вказують на численні контакти й угоди про партнерство.

Одним з постійних клієнтів Chainalysis стало американське Федеральне бюро розслідувань (FBI), яке неодноразово поповнювало рахунок компанії за минулі кілька років. Завдяки співробітництву з Chainalysis, ФБР удалось досягти значних результатів у розслідуванні дій учасників анонімної торговельної Інтернет- майданчика Silk Road, а також довідатися про деталі банкрутства біржі Mt Gox. Адже саме працівники Chainalysis відстежили зниклі 650,000 биткоинов, про що стало відомо під час слухання справи в Конгресі.

Крім того, завдяки роботі моніторингової компанії, наприкінці листопада 2017 року федеральний суд США зобов'язав криптовалютну біржу Coinbase надати конфіденційні дані 14 тисяч користувачів. Такий розв'язок був прийнятий у світлі розслідування Податкової служби США (IRS), яка підозрювала, що користувачі біржі, що одержують дохід від продажу криптовалют, у більшості випадків ідуть від сплати податків. Так, по даним IRS за 2015 рік, податок на прибуток від операцій з биткоином заплатили тільки 802 людину.

Завдяки сервісам Chainalysis, IRS, приміром, відслідковує дії власників биткоинов і інших криптовалют і стежить за сплатою податків. А це означає, що транзакції із криптовалютами, такими як биткоин, не можуть уважатися анонімними. Також компанії, які користуються послугами Chainalysis, одержують детальні звіти відносно транзакцій на блокчейне, їхніх потенційних клієнтів і партнерів. Той факт, що компанія Chainalysis набирає усе більше клієнтів із числа державних представників і структур, турбує багатьох членів криптосообщества, які вірять у майбутнє криптовалют без госрегулювання й у право кожного на анонімність. Однак на думку глави фонду Hermitage Capital Білла Браудера, завдяки діям таких компаній, як Chainalysis, криптовалюти стають усе більш привабливим і надійним способом вкладень для інвесторів.

Канадський підприємець і блокчейн- експерт Дон Тапскотт представив світову карту, на якій відзначено 14 країн- лідерів по впровадженню технології розподіленого реєстру, у тому числі й Україна. Презентації карти відбулася в ході Всесвітнього економічного форуму в Давосі, де Україна була представлено двома топовими темами: сільське господарство й технологія блокчейн! Україна увійшла в 14 світових блокчейн- лідерів по впровадженню цієї проривної технології, також у рейтинг лідерів увійшли США, Канада, Бразилія, Австралія, Ізраїль, Дубай, Грузія, Естонія, Великобританія, Франція, Німеччина, Швеція й Китай. На початку 2018 року у Верховну Раду буде поданий спільний з ЄБРР законопроект про регулювання технології розподіленого реєстру.

Література:

1. crypto.by
2. <http://isprofits.com/category/kripto-sobytiya/>
3. <https://ru.investing.com/quotes/us-dollar-index-streaming-chart>

БЮДЖЕТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

Л. Катан, д.е.н., професор

З поширенням глобалізаційних процесів загально визнаною є концепція сталого розвитку, де поряд з соціально-економічним розвитком обов'язковим є врахування екологічного розвитку. Бюджетне регулювання є вагомим інструментом державного впливу на сталий розвиток аграрної сфери, дієвість якої визначається, з одного боку, рівнем розвитку галузі та сільських територій, а з іншого – станом державних фінансів. Сучасні виклики фінансового розвитку, які пов'язані з процесами фінансової децентралізації в Україні, потребують трансформації та обґрунтування новітніх теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій щодо оцінювання бюджетного забезпечення соціально-економічного та екологічного розвитку аграрного виробництва та сільських територій задля посилення ролі бюджетного регулювання.

На основі аналізу наукового дискурсу щодо доцільності та ефективності фінансової децентралізації в контексті її впливу на сталий розвиток можна зробити висновок, про її переваги (перед централізацією) та ризики, що дає змогу системно підходити до формування та реалізації бюджетного регулювання. На нашу думку, прерогативою фінансової децентралізації є: збільшення алокативної ефективності (використання ресурсів в оптимальних пропорціях) наданих суспільних послуг для сільського населення; підвищення ефективності функціонування бюджетної системи, рівня контролю за бюджетним процесом; фінансова самостійність у прийнятті рішень щодо формування доходів місцевих бюджетів.

Вагомим проявом фінансової децентралізації є становлення ефективної системи місцевих фінансів та можливість впливати на процеси соціально-економічного та екологічного розвитку шляхом стимулювання сільських громад та територій до фінансової автономії, пошук додаткових власних фінансових ресурсів, активізацію внутрішнього потенціалу розвитку тощо.

Водночас фінансова децентралізація не гарантує автоматичного вирішення екологічних та фінансових проблем сільських територій. Вагомими ризиками фінансової децентралізації пов'язані з фінансовим забезпеченням делегованих і законодавчо закріплених повноважень за органами влади, однак найбільшим ризиком є поглиблення диспропорцій соціально-економічного та екологічного розвитку регіонів та зростання міжрегіональної диференціації за так званими чистими фіскальними вигодами (різниця між вартістю отриманих суспільних благ та витратами у формі податків, понесеними на їх придбання).

Одним із суспільних благ в аграрній сфері земельні ресурси, які, у відповідності з 17 цілями сталого розвитку, підпадають під «захист, відновлення та сприяння раціональному використанню, боротьбі з опустелюванням, припиненням і поверненням назад процесу деградації земель».

В умовах сьогодення основною причиною гальмування сталого розвитку

аграрної сфери України є нераціональне використання земельних угідь у галузях рослинництва, яке призводить до суттєвого екодеструктивного впливу на навколишнє середовище та формування рекреаційних лісопольових агроландшафтів.

Тенденції посилення екодеструктивних або екологонебезпечних процесів при аграрному виробництві були закладені раніше за часів адміністративно керованої економіки, за реалізації домінуючої хіміко-техногенної стратегії його інтенсифікації, яка ґрунтувалася на широкомасштабному зростаючому використанні невідновлюваних природних ресурсів, природоантагоністичних хімічних засобів підвищення родючості ґрунту, захисту рослин від шкідників і хвороб, нераціональній організації тваринництва, невважених масштабах меліорації земель тощо.

На нашу думку, в сучасних умовах бюджетне регулювання сталого розвитку аграрної сфери потрібно формувати таким чином, щоб спонукати агровиробників до ресурсоекономії і раціоналізації структури земельних угідь, раціонального співвідношення ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень, підтримання родючості ґрунтів тощо.

Надто важливим заходом у цьому напрямі бюджетне фінансування на консервацію деградованих малопродуктивних сільськогосподарських земель з подальшим їх залуженням та залісенням. Перші спроби законодавчо закріпити механізм бюджетного забезпечення таких заходів було зроблені Законом України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі на 2000 – 2015 роки» №1989 від 21 вересня 2000 р. де передбачено відвести під консервацію 2,3 млн.га деградованих, малопродуктивних сільськогосподарських земель (7,2 % от ріллі).

В умовах децентралізації фінансів вважаємо, що для бюджетного забезпечення заходів щодо зменшення екодеструктивного впливу аграрного виробництва на компоненти навколишнього середовища та земельні ресурси здійснити удосконалення податкового законодавства в напрямках розмежування екологічного податку між місцевими бюджетами; запровадження штрафних санкцій за недотримання сівозмін; запровадження штрафних санкцій за збільшення екодеструктивного впливу на агроландшафти.

Враховуючи цільовий характер екологічного податку, з метою збільшення бюджетного забезпечення засад сталого землекористування замість запропонованого на 2018 р. розмежування екологічного податку у пропорціях: до державного бюджету зараховувати 20 % податку, а до місцевих – 80 % доцільно використовувати наступну схему: екологічний податок до державного бюджету не зараховувати та, відповідно, внести зміни до Бюджетного кодексу України у частині зарахування екологічного податку, а саме до сільських, селищних, міських бюджетів зараховувати 70 % надходжень екологічного податку та 30 % – до обласного бюджету.

Таким чином, екологічне спрямування бюджетного забезпечення та посилення його ролі дозволить досягти цілі сталого розвитку у відповідності з новими реаліями.

ЕКОЛОГО-ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ РИБНИЦТВА

*О. Зубко, асистент
Л. Катан, д.е.н., професор*

Україну традиційно вважали “рибною країною”, а розвиток діяльності підприємств галузі рибництва визначався природними та кліматичними умовами. Водночас в умовах економічної кризи відбулася дестабілізація розвитку галузі рибництва. Ситуація значно погіршилася і потребує вжиття комплексу заходів, спрямованих на те, щоб підприємства галузі рибництва почали відігравати належну роль у розвитку української економіки. Тому основними питаннями сучасного етапу регулювання розвитку підприємств галузі рибництва є нарощування обсягів виробництва риби, розширення асортименту та поліпшення якості товарів, а на цій основі – забезпечення раціонального споживання рибної продукції населенням, створення сприятливих умов для виробників, поліпшення соціального розвитку села, позбавлення залежності країни від імпорتنих поставок, а все це в першу чергу потребує відповідного екологічного і фінансового забезпечення галузі.

Екологічне забезпечення галузі рибництва включає:

- поліпшення стану водойм, збереження біорізноманіття,
- зниження навантаження на водні екосистеми,
- раціональне природокористування, відтворення та збереження місцевих ландшафтів,
- створення місцевості з більш високою екологічною цінністю,
- забезпеченню екологічної цінності продукції.

Фінансове забезпечення галузі рибництва включає:

- збільшення ефективності підприємств галузі рибництва в цілому в країні,
- зниження рівня імпортозалежності рибного ринку в країні,
- поліпшення показників продовольчої безпеки,
- поповнення місцевих бюджетів.

Зокрема, слід відмітити доцільність створення сприятливого економічного середовища для залучення інвестицій та інновацій у впровадження новітніх ресурсозберігаючих технологій інтенсивного ставового, садкового, річкового та басейнового рибництва. При цьому потрібно прийняття державної цільової програми, для забезпечення пільгового кредитування рибогосподарських підприємств з метою оновлення матеріально-технічної бази, відновлення водних об’єктів та гідротехнічних споруд; розвиток збутової інфраструктури, спрямованої на реалізацію продукції за прямим каналом від виробника до споживача для більш вагомшого впливу підприємств на ціну реалізації, що в результаті сприятиме зниженню споживчих цін на рибу для населення.

Сьогодні стан справ в рибній галузі нашої країни дійсно не найкращий. За часів незалежності, наприклад, кількість садкових ліній для вирощування риби

скоротилася на 90%. Якщо на початку незалежності України українці з'їли близько 24 кг риби на душу населення, то минулого року, за даними представництва Продовольчої та сільськогосподарської організація ООН в Україні, лишень 8 кг. За 6 місяців 2017 року в Україні видобуто лише 30,3 тис. тонн водних біоресурсів, при цьому за цей же період імпортовано понад 150 тис тонн.

До такого стану речей українське рибне господарство рухалось поступово, все більш відхиляючись від загальноєвропейського та, навіть, загальносвітового тренду сталого розвитку. Законодавство загального характеру, зокрема в частині водо- та землекористування, орендних відносин, дозвільної системи, ухвалювалось та ухвалюється без урахування особливостей ведення діяльності підприємств галузі рибництва. Програми розвитку аграрної економіки, села та сільських територій, у тому числі в частині надання безповоротної державної допомоги та пільгового кредитування, повністю ігнорують такий вид аграрного бізнесу, як рибництво. А державне фінансування такої надважливої для діяльності підприємств галузі рибництва програми, як штучне відтворення водних біоресурсів, відбувається в обсязі, який не покриває і половини реальної потреби.

Отже, сучасний стан справ у підприємствах галузі рибництва визначається, складною загальною фінансовою ситуацією в галузі, яка, до того ж, ускладнюються через суттєві екологічні наслідки антропогенного характеру.

Однією з основних проблем, що впливають на зменшення запасів

промислових водних живих ресурсів, є значне погіршення якості води. Різко погіршилась якість води у головній водній артерії України — Дніпрі з його каскадом водосховищ (підвищились забарвленість, вміст заліза й марганцю, зменшився вміст кисню), причому спеціалісти прогнозують збереження, а то і подальше посилення таких екологічних ускладнень протягом найближчих років. Не меншою мірою нормальному веденню діяльності підприємств галузі рибництва перешкоджає відсутність об'єктивної інформації щодо стану запасів та розповсюдження водних живих ресурсів. За останнє десятиріччя фінансування необхідних наукових досліджень з державного бюджету практично припинено. Внаслідок цього такі дослідження проводяться у вкрай незадовільних обсягах, а біологічні обґрунтування лімітів вилучення цих ресурсів, розроблені методом екстраполяції, мають дуже низьку вірогідність. З цієї причини ускладнюється процедура затвердження науково обґрунтованих лімітів добування водних живих ресурсів.

Аналіз переліку наведених факторів, що негативно впливають на ведення діяльності підприємств галузі рибництва, дозволяє зробити однозначний висновок щодо їх першопричини: це глобальний постійно зростаючий антропогенний тиск на водні об'єкти, вплив якого є найвідчутнішим у морях та водосховищах внаслідок накопичення забруднювальних речовин. Тому заходи, спрямовані на поліпшення стану підприємств галузі рибництва, повинні розроблятися і впроваджуватися на основі всебічного наукового аналізу природних можливостей водних об'єктів України та сучасного стану запасів водних живих ресурсів, а також передбачати залучення іноземних інвестицій

для подальшого розвитку, перш за все, штучного розведення і вирощування водних живих ресурсів у полікультурі. В цілому, за рекомендаціями рибогосподарської науки, за рахунок продукції рибництва або аквакультури можливе збільшення загального вилову на 50–60 тис. т на рік, в т. ч. риби — 20–25 тис. т, безхребетних та водоростей — 20–30 тис. т. Це забезпечить певне зниження промислового навантаження як на природні популяції водних живих ресурсів, особливо аборигенних видів, так і на природні водні об'єкти.

Отже, для виходу галузі рибництва із кризи, забезпечення сталого розвитку галузі, зміцнення продовольчої незалежності країни, слід перш за все, вирішити питання, які стосуються еколого-фінансових проблем розвитку підприємств галузі рибництва, а також активізації інноваційних та інвестиційних процесів, раціонального використання природних водних живих ресурсів. Також слід приділити неабияку увагу науково-технічному забезпеченню та науковому супроводженню діяльності рибного господарства. Пріоритетними напрямками буде наукове обґрунтування обсягів сировинної бази та раціонального рибальства, охорона водних екосистем, технології переробки водних рибних ресурсів. При цьому великою проблемою є фінансування досліджень, адже вони мають першочергове значення для виробництва і забезпечення населення рибною продукцією та, в свою чергу, гарантують продовольчу безпеку. Але на даний момент, держава не в змозі в необхідному обсязі здійснювати фінансування галузі за рахунок коштів державного бюджету. Постає питання залучення інвестицій. Тому для врятування галузі слід шукати нових партнерів. Також важливо здійснити співробітництво з країнами-партнерами у сфері спільного вивчення сировинних ресурсів, рибопереробки і створення відповідної інфраструктури рибогосподарської галузі.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Ю. Масюк, к.е.н., професор

Л. Бровко, к.е.н., доцент

В умовах становлення та розвитку ринкових відносин в Україні спостерігається нестача фінансових ресурсів у багатьох суб'єктів господарювання. Це обумовлено рядом обставин. По-перше, втратою підприємствами власних фінансових ресурсів внаслідок збиткової їх роботи та інфляції. По-друге, недосконалістю системи оподаткування підприємств, що супроводжується іммобілізацією їх фінансових ресурсів. По-третє, високою вартістю залучення позичкових коштів.

Ефективне протистояння підприємства змінам зовнішнього середовища можливе тільки за умов здійснення випереджувальних заходів, спрямованих на збереження його життєздатності та забезпечення конкурентоспроможності, тобто за умов постійного розвитку підприємства.

Розвиток підприємств означає якісні зміни та оновлення його господарської системи та організаційної структури, підвищення ефективності

функціонування на основі вдосконалення техніки, технології та організації праці у всіх структурних підрозділах, підвищення якості продукції та послуг, що ним надаються.

Зазначимо, що головними умовами розвитку сучасного підприємства можна вважати спрямування фінансових ресурсів у процес інвестиційної діяльності та забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Виважена інвестиційна діяльність потребує від підприємств пристосування й адаптації до умов як зовнішнього, так і внутрішнього середовища. Доцільним і прийнятним кроком для підприємств, що не мають можливості використовувати внутрішні фінансові ресурси, є залучення інвестицій. Перебіг, характер, інтенсивність та ефективність управління інвестиційними процесами багато в чому залежать від інвестиційного клімату країни.

Інвестиційний клімат в Україні на даному етапі розвитку характеризується як несприятливий. Існує низка проблем, що заважають нарощуванню інвестицій, а саме: знецінення національної грошової одиниці та постійні коливання курсу, нестабільність нормативно-правової бази, слабка розвиненість фондового ринку і ринку капіталів; відсутність системи страхування ризику інвесторів; нестабільна політична ситуація, проведення в країні АТО, низький рівень забезпечення привабливості об'єктів інвестування, відсутність інвестиційної активності банків.

Основу інвестиційної діяльності будь-якої держави визначають за обсягом прямих іноземних інвестицій та за інвестиціями в основний капітал. Тому на теперішній час, найпріоритетнішим завданням уряду, щодо інвестиційної діяльності вважається забезпечення залучення в економіку країни значного обсягу іноземних інвестицій, а також спрощення умов ведення бізнесу.

З огляду на вищесказане, приходимо до того, що залучення іноземних коштів за нестачі внутрішніх фінансових ресурсів є прийнятним і привабливим шляхом для вирішення багатьох проблем українських підприємств. Економічне середовище України одночасно і відштовхує, і приваблює іноземних інвесторів. Потенційно наша країна може бути одним із провідних реципієнтів Європи із залучення прямих і портфельних іноземних інвестицій. Цьому сприяє її великий внутрішній ринок, значний промисловий і сільськогосподарський потенціал, а також вигідність геополітичного розташування. Інвестиційна діяльність в Україні потребує формування позитивного інвестиційного клімату, основними рисами якого повинна стати досконала законодавча база, політична стабільність у країні та високий рівень захищеності інвестора.

Досягнення високого рівня привабливості інвестиційного клімату та подолання інших існуючих проблем можливо лише завдяки виваженій та своєчасній інвестиційній політиці держави, яка повинна спиратися на зарубіжний досвід та реалізовувати пріоритетні напрями сприяння інвестиційної активності в Україні. З метою покращення інвестиційного клімату в Україні необхідно провести ряд заходів, націлених на створення і функціонування стабільної економіки. Лише активна державна позиція та

комплексний підхід щодо вирішення існуючих проблем, пов'язаних з інвестиційною діяльністю на мікро- і макрорівнях, дозволить максимально ефективно реалізувати в Україні свій потенціал в інвестиційній сфері, що стане передумовою її сталого економічного розвитку в майбутньому.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИРОДНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ

О. Добровольська, к.е.н., доцент

Реформування аграрного сектора економіки сприяло появі значної кількості підприємств різних організаційно-правових форм, господарська діяльність яких заснована на приватній власності на землю та майно. В цих умовах зовсім по-іншому проявляється фінансова політика держави щодо фінансування, кредитування, страхування, державної підтримки та оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, ніж за адміністративно-планової системи господарювання. В умовах ринкових відносин успішність реалізації фінансової політики визначається стабільністю чинників та факторів, які її формують, що не завжди досягається. Ефективність діяльності підприємств аграрної сфери в значній мірі залежить від їх забезпечення фінансовими ресурсами. В умовах інфляційних процесів більшість сільськогосподарських підприємств мають недостатньо власних коштів, а тому вимушені залучати фінансові ресурси з інших джерел, зокрема, у вигляді кредитів. Дослідження показують, що для підприємств аграрного сектору кредити є переважно недоступними. Одна з основних причин – це дуже висока плата за користування кредитами. Іншими стримуючими чинниками одержання кредитів є високі вимоги банків до застави, видача «коротких» кредитів, низький рівень кредитоспроможності сільськогосподарських підприємств та ін. [1]. Виходячи з цього, сільськогосподарські підприємства все ширше залучають фінансові ресурси через механізм лізингу, прямого інвестування, фондовий ринок, розширення програми форвардних закупівель сільськогосподарської продукції. Господарська діяльність підприємств аграрної сфери також залежить від природних умов, які в окремі періоди дуже впливають на урожайність культур та продуктивність тварин. Система страхування в якійсь мірі може зменшити вплив фактора природи на втрату коштів підприємством. Разом з тим, дослідження показують, що недоступність для сільськогосподарських підприємств страхових послуг за їх високої плати, невеликий вибір страхових послуг та заниження виплати страхових премій стримують розвиток страхового ринку в аграрній сфері [2]. В умовах ринкових відносин держава повинна також сприяти збереженню захисної функції фінансів. Не можна погодитися з тезою, що ринок сам все врегулює. Державі через механізм державного регулювання потрібно встановити зрозумілі, законодавчо врегульовані для аграрного бізнесу правила його діяльності. На сьогодні в аграрній сфері не можна відмовлятися від державної підтримки окремих галузей рослинництва і тваринництва. Зі сторони держави необхідно визначити тільки прямих одержувачів цієї допомоги, так працюють більшість

країн світу. Проведення земельної реформи сприяло створенню і функціонуванню в аграрній сфері різних організаційно-правових форм господарювання. Постійно відбувається їх трансформація, зокрема поява такої форми як агрохолдинги. Ці підприємства, яких в Україні нараховується більше сотні, обробляють 4 млн га землі та являються основними виробниками зерна, соняшнику, технічних культур, переробки та експорту сільськогосподарської продукції [3]. За останні роки агрохолдинги все більше коштів спрямовують на розвиток тваринництва та виробництво продукції з доданою вартістю. Не можна применшувати значення для аграрного сектору економіки України особистих селянських господарств, які являються основними виробниками молока, картоплі, овочів і фруктів, але не мають статусу товаровиробників. Швидке їх залучання до фермерських господарств, сприятиме нарощуванню товарної сільськогосподарської продукції та збільшенню надходжень до бюджетів. Важливим фактором стабільного розвитку аграрного сектору економіки України являється механізм оподаткування сільськогосподарських товаровиробників. Дослідження показують, що на сьогодні не знайдено стабільного і єдиного механізму оподаткування в цій сфері. Вже майже двадцять років йде пошук системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, що призводить до постійних змін в їх оподаткуванні. На нашу думку, необхідно для сільськогосподарських підприємств незалежно від їх організаційно-правової форми та розміру земельних ресурсів застосувати єдиний підхід в оподаткуванні, а об'єктом оподаткування повинен бути прибуток, диференційовані ставки податку на прибуток знімуть більшість протиріч і дискусій щодо оподаткування. Сподіваємось, що розвиток аграрного сектора економіки може відбуватися лише за умови поєднання вищезазначених фінансових відносин та за наявності незмінності нормативно-правових актів, якими визначається реалізація фінансової політики.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: підручник / В.Г. Андрійчук. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002.- С. 31-35.
2. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2003. – С. 24-30.
3. Мискін Ю. І. Галузеві особливості діяльності сільськогосподарських підприємств та їх вплив на аналітичне забезпечення менеджменту / Ю. І. Мискін // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – № 1. – 2011. – С. 317-320.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Я. Колеснік, к.е.н., доцент

На сьогоднішній день гостро постає питання відтворення основних засобів аграрних підприємств, оскільки матеріально-технічна база, що застосовується на виробництві, є морально та фізично застарілою; у галузі тваринництва постійно спостерігається недостатня кількість пасивної частини

основних засобів. Перед аграрними підприємствами постає нагальне питання застосування простого чи розширеного відтворення основних засобів, що залежить від фінансових можливостей даного сектору економіки.

В залежності від видів відтворення основних засобів застосовуються різні фінансові інструменти для цього процесу. Просте відтворення спроможне задовольнити потреби того підприємства, яке не намагається наростити потужність, розширити обсяг виготовленої продукції. Розширене відтворення на сьогоднішній день обумовлює певні вимоги до підприємства, оскільки джерелом відтворення основних засобів є зовнішні ресурси фінансування, які не кожне підприємство може отримати, оскільки на первинному етапі відбувається аналіз підприємств щодо їх плато- та конкурентоспроможності у своїй галузі. Але з огляду на те, що підприємство може отримати бажаний зовнішній ресурс для процесу розширеного відтворення основних засобів, це не завжди може забезпечити відтворення у повній мірі, оскільки залучений капітал носить, переважно, «точковий» характер, тобто кошти підприємство отримує в момент придбання того чи іншого основного засобу, а для залучення коштів до іншого етапу відтворення необхідно чекати певний проміжок часу. Важливо враховувати й той факт, що звертаючись до тієї чи іншої фінансової установи, підприємство не може бути впевнено в отриманні необхідної суми в повному обсязі. Більш того, зазвичай, узгоджується певна частина позики з урахуванням застави, фінансового стану підприємства та супутніх можливих ризиків. З іншого боку, необхідність у фінансових установах в якості постійних «донорів» матеріальних ресурсів сприяє розвитку матеріальної залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, що негативно впливає на подальший економічний розвиток суб'єкта господарювання. Крім того, доцільно звернути увагу на те, що залучені ресурси дуже коштовні, а, отже, фактично сприяють збільшенню витратної частини підприємства. Саме тому, важливим є пошук додаткових внутрішніх джерел фінансування.

У країнах із розвинутою ринковою економікою діють кредитні системи для аграрних підприємств із високим рівнем державної підтримки, кооперативними принципами функціонування.

Зарубіжний досвід свідчить, що в економічно розвинутих країнах функціонує добре розгалужена кредитна система, яка стимулює ефективний розвиток кредитних відносин і кредитного забезпечення. Товаровиробник має досить широкий вибір різних видів пільгових кредитів і банків-кредиторів.

У реаліях сьогодні для підприємств аграрної сфери економіки України актуальною є необхідність пошуку та вдалого формування диверсифікованих джерел відтворення основних засобів, оскільки класичні, які представлені, переважно, у формі амортизації та нерозподілених прибутків, неспроможні повністю забезпечити реалізацію відновлювальних процесів у необхідних обсягах та на належних засадах. Інноваційне фінансування розширеного відтворення основних засобів за рахунок пайових інвестиційних фондів є альтернативним фінансовим інструментом, яке дозволить підвищити ефективність розширеного відтворення основних засобів аграрних підприємств.

З вищезазначеного можна зробити наступний висновок, що для процесу

відтворення оптимальним є поєднання власних та залучених джерел фінансування, що повинні формуватися за рахунок довгострокового кредитування, з застосуванням інноваційних форм фінансування.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ В РИНКОВИХ УМОВАХ

А. Кириченко, асистент

До актуальних завдань сучасного розвитку України відноситься створення умов для підвищення ефективності її національної економіки. Управління прибутком представляє собою процес розробки, прийняття та реалізації ефективних управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу та використання на підприємстві. Проблема управління прибутком є достатньо актуальною у будь-яких умовах господарювання та на будь-якому рівні економічного розвитку держави [1].

Модель управління прибутком сільськогосподарського підприємства представляє собою сукупність взаємопов'язаних функціонально організаційних блоків, що пов'язані з вирішенням конкретних завдань, а також сукупність фінансово-математичних методів, які формують методологічну основу узгодження окремих блоків моделі. Ефективність управління прибутком сільськогосподарського підприємства доцільно досліджувати у двох напрямках: оцінювання ефективності формування фінансових результатів з урахуванням оперативних та стратегічних цілей управління, а також оцінювання ефективності використання прибутку підприємства, що повинно забезпечувати розвиток стратегічного потенціалу суб'єктів господарювання [2]. Можемо узагальнити, що процес управління прибутком на сільськогосподарському підприємстві має відбуватися в певній черговості і мати системний характер, а також забезпечувати реалізацію основоположної мети та основних задач адміністрування. [4].

Прибуток сільськогосподарського підприємства повною мірою піддається управлінським діям, оснований на певних принципах і наукових підходах. Це ще раз підкреслює, що для управління прибутком підприємства як економічним об'єктом, який має велике значення для підприємства і покликаний виконувати стимулюючу функцію в його діяльності, необхідно застосувати дієві інструменти управління. Значна роль прибутку в розвитку підприємства та забезпеченні інтересів його власників і працівників визначають необхідність ефективного і безперервного управління ним. Управління прибутком являє собою процес розробки та прийняття ефективних управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування та розподілу і використання на підприємстві з метою максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах. Системний підхід до управління прибутком є найбільш оптимальним, так як система управління прибутком є складовою частиною системи управління підприємством загалом та включає в себе механізм управління, який забезпечує вплив на фактори від яких залежить результат діяльності підприємства.

Література:

1. Березіна О.В. Економіка підприємства / Березіна О.В., Березіна Л.М., Бутенко Н.В. – К: «Знання», 2009. – 350 с.
2. Блонська В.І. Вдосконалення системи управління розподілом та використанням прибутку підприємства / В.І. Блонська, П.П. Адамович // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.7. – С. 91-96.
3. Зейналова З. Р. Сутність системи управління прибутком підприємства. – Режим доступу: – http://www.confcontact.com/2016-ekonomika-i-menedzhment/2_zenajlova.htm
4. Щербанюк О.М. Управління прибутком підприємств України в сучасних умовах / О.М. Щербанюк // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2017. – №8. – С.157-164

ОБЛІК, АУДИТ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ: СПОСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Н. Бондарчук, д. держ.упр., професор

Можна виокремити наступні способи оцінювання людського капіталу: за історичною ціною; за ціною відшкодування; за можливою собівартістю; за очікуваною заробітною платою; за можливою компенсацією.

Оцінювання людського капіталу за історичною ціною передбачає, що всі фактичні витрати на кадрові ресурси утворюють суму, яка щорічно зменшується на амортизацію, розраховану за середньою тривалістю роботи індивіда на підприємстві. Перевагами цього способу є: простота розрахунку, реальність оціночної бази. Недоліком даного підходу є: підвищення вартості робочої сили і амортизації, та суб'єктивність цих показників.

За ціною відшкодування передбачається, що зміна кожного працівника призведе до додаткових витрат. І нова вартість буде відображати величину трудових ресурсів в грошах. Перевагами даного методу є: простота і об'єктивність, показників, що розраховуються. Недоліками є те, що в деяких випадках заміна робітника знижує ціну робочої сили; існування випадків нееквівалентного обміну робітників; важко визначити вартість заміни працівника, що впливає на об'єктивність та повну достовірність оцінювання.

Компенсаційна ціна передбачає, що майбутня компенсація людини це - сурогат його вартості. Перевагами даного методу є те, що до уваги береться вся робота працівника та враховується дисконт. Недоліками методу є суб'єктивізм, який виявляється у визначенні майбутнього розміру заробітної плати працівника, визначенням часу його роботи та застосуванням ставки дисконту.

Можлива собівартість. За даним підходом на підприємстві влаштовується аукціон, кожний працівник має свій бал в залежності від «існуючого попиту» на

нього. Той працівник, на якого попиту не було отримує ціну 0, а сумарна вартісна оцінка інших працівників складає вартість трудових ресурсів. Перевагами даного методу є: реалістичність оцінки, виходячи із знань про можливості та професійні знання працівників підприємства. Недоліками є: дискримінація працівників, які не користувалися попитом для керівництва підприємства, втрачання кваліфікованих працівників та наявність суб'єктивізму.

Оцінка трудових ресурсів за методом очікуваної заробітної плати передбачає використання такої моделі, яка складається із п'яти річних коефіцієнтів економічної ефективності, кожному з яких присвоюється спадаюча питома вага. Перевага методу – в основу покладена оцінка ефективності використання активів підприємства. Недолік - крайній суб'єктивізм.

Разом із тим, вивчення існуючих підходів до оцінки людського капіталу дозволяє зробити висновок, що питання виміру людського капіталу пророблені ще в недостатньо повному обсязі, а самі оцінки його величини зустрічаються вкрай рідко, розрізнено і є досить суперечливими.

Важливість людського капіталу та визнання необхідності навчитися його вимірювати не підлягає сумніву. Але однієї методології тут недостатньо, потрібні конкретні методики. Крім того, що підрахунок вартісних значень сам по собі дуже трудомісткий процес, найбільшого ускладнення викликає збір, обробка та оцінка вірогідності необхідної інформації.

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Л. Васільєва, д.н.держ.упр., професор

На нашу думку, нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку є найбільш важливою проблемою для забезпечення безпечної економіки.

Основним правовим актом обліково-аналітичного процесу діяльності вітчизняної організації є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Але проблема вдосконалення нормативно-правової основи бухгалтерської роботи залишається актуальною до теперішнього часу. Для забезпечення національної безпеки економіки нашої країни необхідні досконалі нормативно-правові акти бухгалтерського обліку на основі національних принципів. Для стабільної і безпечної економічної діяльності зміни і доповнення до нормативної бази вітчизняного обліку повинні вводитися як мінімум один раз і тільки на початку фінансового календарного року.

Однією з проблем «...сучасного вітчизняного бухгалтерського обліку є ув'язка положень нормативних актів з МСФЗ як основною лінією розвитку бухгалтерського обліку в Україні» [1]. Постійно і динамічно видаються чиновниками фінансових відомств закони та інструкції часто є заплутаними, складними, які вимагають додаткових роз'яснень і доповнень, а нерідко і змін. Тим самим порушується концепція достовірності облікової інформації, яка повинна бути ще й оперативної для прийняття швидких і правильних рішень

управлінців підприємства. Наприклад, тільки в Податковий кодекс щорічно вноситься не менше ста поправок і змін. На нашу думку, слід дотримуватися вітчизняної моделі обліку, а перехід на МСФЗ здійснювати виважено і продумано.

Якщо розглядати роль концепції достовірності для забезпечення економічної безпеки через призму еволюції методології обліку і його сучасного стану з визначенням перспектив застосування при прийнятті бізнес-рішень, то можна констатувати наступне. Сучасний етап розвитку і вдосконалення експертно-бухгалтерської роботи можна охарактеризувати як період певного процесу в теорії і на практиці, викликаний розвитком і створенням багатокладної економіки, перетвореннями вітчизняного обліку в зв'язку з переходом на міжнародні стандарти обліку і фінансової звітності, розподілом обліку на фінансовий, податковий та управлінський, що вимагає розширення меж спеціальних бухгалтерських знань при розслідуванні фінансових, посадових і господарських злочинів. З іншого боку розвиток ринкових відносин, зміни в політичній, соціально-економічній та інших сферах життя країни відбиваються на сучасному стані злочинності, що характеризується виникненням нових економічних злочинів, більшість з яких направлено на отримання вигоди і отримання надприбутків: помилкове банкрутство, розкрадання грошових коштів в банківській сфері, приховування доходів від оподаткування, «відмивання» грошових коштів з використанням зарубіжних банківсько-кредитних установ, порушення податкового, митного, валютного законодавства.

Тому обліково-аналітичний інструментарій експертиз та аналітичних процедур діяльності підприємства вимагає постійного осмисленого вдосконалення для досягнення мети і завдань забезпечення безпечної економіки. Також на практиці відсутні порядок та принципи залучення бухгалтера як експерта у виробництві експертиз з ініціативи правоохоронних органів відповідно до правових норм. Слабка матеріальна зацікавленість, а часом її відсутність, при одночасно високих вимогах до бухгалтера-експерту породжують небажані для управлінців підприємства повторні і додаткові експертизи. Звісно ж, що для цього потрібно дотримуватися юридичні правила притягнення бухгалтера до розслідування економічних злочинів шляхом оформлення контракту на оплатній основі. Так виходить, наприклад, при залученні до судово-бухгалтерської експертизи аудитора. Поки що превалює моральний вплив на бухгалтера підприємства, що призначається в допомогу працівникові МВС для проведення експертизи. Слід розуміти, що заходи дисциплінарного та іншого залучення бухгалтера за недостовірні облікові дані, прописані в його посадовій інструкції, це зовсім інше правове поле. Для досягнення мети і завдань бухгалтерської експертизи обліковий працівник відволікається на зовсім інші, не прописані посадовою інструкцією функції, для яких потрібен час. Відволікання від роботи бухгалтера в якості експерта затверджено законодавством [2], яке слід дотримуватися. Питання про оплату праці бухгалтера-експерта не вирішене до теперішнього часу.

До початку XXI століття професійне співтовариство бухгалтерів і

інститути, що регулюють бухгалтерську практику, зокрема в США, дійшли висновку про те, що облікові регулятиви - це реакція на зміну економічного середовища, в якій вони розвиваються, і її продукт. Тому формування стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності слід за розвитком все ускладнюються економічних структур і господарських операцій з деяким запізненням. Щоб не спізнюватися, бухгалтерам потрібно тримати руку на пульсі сучасної економічної науки - знання, формує сприйняття економічної реальності людьми, які приймають управлінські рішення [2]. Нові форми економічного життя, нові технології змінюють процеси прийняття управлінських рішень, множачи властиві бізнесу ризики. І все це відбувається в умовах стрімко прискорюється глобалізації, небувалою динаміки інформаційного простору і політичної нестабільності [2]. Така висока відповідальність бухгалтера повинна домінувати при укладенні договору на проведення розслідування економічного правопорушення. З огляду на те, що економічні злочини не зникають з поля зору правоохоронних органів і стають більш динамічними і інтелектуальними, існує ряд питань до вдосконалення діяльності бухгалтерського апарату [3].

Таким чином, сучасний підхід до оцінки обліково-аналітичного інструментарію забезпечення економічної безпеки виражається в офіційному визнанні в Україні бухгалтерського обліку як способу фінансового регулювання і проведення єдиної фінансової (в тому числі податкової) політики, тим самим забезпечуючи реалізацію конституційного права на інформацію в сфері підприємницької діяльності та економіки, заснованої на принципах юридичної рівності сторін і договірних відносинах, конкуренції та ризик. Звідси прийняття змін, доповнень і уточнень до нормативних актів вітчизняного обліку має бути перед початком (або, на крайній випадок, на початку) фінансового календарного року.

На наш погляд, вимоги чесності, об'єктивності, професійної компетенції, професійної поведінки, конфіденційності до фахівця обліку являють собою не тільки особливий професійний статус, але перш за все усвідомлення менеджерами підприємств важливого значення облікових інструментів досягнення надійної інформації про фінансове становище економічного суб'єкта на певну звітну дату, фінансовий результат його господарської діяльності і рух грошових коштів. Таке розуміння управлінцями підприємства сутності та методів обліку активів і зобов'язань у визначенні об'єктивного фінансового становища сприяє досягненню прибутку, запобігання економічних правопорушень і економічної безпеки.

Література:

1. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки [Текст] / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1 (91). – С. 98–103.

2. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – 2-е изд. К.: Эльга, 2009. – 671 с.

3. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства: [монографія] / Л.В. Гнилицька. – К.: КНЕУ, 2012. - 305 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

О. Атамас, к.е.н, доцент

Бюджетні установи є первинною ланкою бюджетної системи країни. Вони беруть участь у виконанні як дохідної, так і видаткової частини бюджету відповідно до затвердженого кошторису – основного планово-фінансового документа, який підтверджує повноваження кожної установи щодо отримання доходів і здійснення видатків, визначає обсяг і напрями витрачання коштів.

Для накопичення інформації про витрати господарської діяльності бюджетних установ з метою отримання (додатково до бюджетних асигнувань) власних надходжень у Плані рахунків бухгалтерського обліку установ державного сектору передбачений окремий калькуляційний рахунок 16 «Виробництво».

За дебетом цього рахунку відображають прямі витрати (матеріальні, трудові, інші прямі), нарахування амортизації на необоротні активи, що використовуються у процесі організації та надання послуг, виконання робіт, виготовлення продукції, а також розподілені виробничі накладні витрати.

За кредитом рахунку 16 «Виробництво» відображають фактичну собівартість завершеної виробництвом готової продукції, виконаних робіт, наданих послуг. Рахунок за призначенням є калькуляційним, за відношенням до балансу – активним. Дебетове сальдо цього рахунку означає наявність незавершеного виробництва – затрати у незакінчені та не здані замовнику науково-дослідні роботи, витрати під урожай наступного року в підсобному сільському господарстві тощо.

Рахунок 16 «Виробництво» має такі субрахунки:

1611 «Науково-дослідні роботи»;

1612 «Виготовлення експериментальних приладів»;

1613 «Інше виробництво».

Аналітичний облік витрат на виробництво ведуть, як правило, позамовним методом, для чого до кожного субрахунку необхідно відкривати аналітичні рахунки за кожним окремим замовленням. З цією метою необхідно розробити і затвердити наказом про облікову політику форму карток аналітичного обліку витрат на замовлення з урахуванням особливостей кожного виду виробництва. Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості готової продукції (виконаних робіт, наданих послуг) установлюється суб'єктами державного сектору за погодженням з центральними органами виконавчої влади у межах їх компетенції відповідно до галузевих особливостей окремих виробництв. На нашу думку, з цією метою доцільно скористатися діючими галузевими Методичними рекомендаціями з обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, розробленими і затвердженими окремими міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади у період з 2001 по 2010 роки.

Відповідно до НП(С)БОДС 135 «Витрати», фактична собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості

продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат.

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;
- змінні та розподілені постійні загальновиробничі витрати.

Виробнича собівартість готової продукції зменшується на вартість одержаної супутньої (побічної) продукції, оціненої за справедливою вартістю (якщо вона реалізується) або за ціною можливого використання (якщо вона використовується суб'єктом державного сектору для власних господарських потреб).

До складу **прямих матеріальних витрат** включають вартість сировини та основних матеріалів, які утворюють основу об'єкта витрат, у тому числі купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, якщо вони можуть бути безпосередньо віднесені до цього об'єкта витрат. Прямі матеріальні витрати зменшуються на вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва, які можуть бути реалізовані або використані у власній господарській діяльності суб'єкта державного сектору.

До складу **прямих витрат на оплату праці** відносять заробітну плату та інші виплати працівникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, якщо вони можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта обліку витрат.

До складу **інших прямих витрат** відносять всі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат: відрахування на соціальні заходи, орендна плата за земельні ділянки, амортизація, вартість придбаних послуг, прямо пов'язаних з виробництвом продукції (виконанням робіт, наданням послуг), втрати від браку тощо.

До складу **загальновиробничих витрат** включають:

- витрати на управління виробництвом: оплата праці апарату управління виробничими підрозділами; відрахування на соціальні заходи апарату управління виробничими підрозділами; витрати на оплату службових відряджень працівників, пов'язаних з виробничою діяльністю;
- амортизація основних засобів і нематеріальних активів загальновиробничого призначення;
- витрати на утримання, експлуатацію, ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів та інших необоротних активів загальновиробничого призначення;
- витрати на вдосконалення технології й організації виробництва;
- витрати на оплату енергоносіїв та інших послуг на утримання виробничих приміщень;
- витрати на обслуговування виробничого процесу;
- витрати на охорону праці, техніку безпеки і охорону навколишнього природного середовища;

- інші загальновиробничі витрати: внутрішньогосподарське переміщення матеріалів, деталей, напівфабрикатів, інструментів, готової продукції; нестачі незавершеного виробництва; нестачі і втрати від псування матеріальних цінностей; оплата простоїв тощо.

Загальновиробничі витрати поділяються на постійні і змінні.

До змінних загальновиробничих витрат належать витрати, що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу звичайної діяльності. Їх розподіляють між об'єктами витрат з використанням бази розподілу (прямих витрат праці, суми прямої заробітної плати, обсягу діяльності, загальної суми прямих витрат, вартості використаних основних матеріалів тощо – згідно прийнятої облікової політики установи), виходячи з *фактичної потужності* звітного періоду.

Під об'єктом витрат у даному випадку розуміють вид продукції (роботи, послуги), замовлення, програму, окремий виріб або процес, які потребують відособленого визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат, тобто яким відкривають відокремлений аналітичний рахунок для обліку і накопичення витрат та визначення собівартості виготовленої продукції (виконаної роботи, наданої послуги).

До постійних загальновиробничих витрат відносять витрати, які залишаються незмінними (або майже незмінними) незалежно від зміни обсягу звичайної діяльності: амортизація виробничих приміщень; їх опалення, освітлення; оплата праці керівників, спеціалістів, допоміжного та обслуговуючого персоналу, якщо вона не залежить від обсягу діяльності, тощо. Постійні загальновиробничі витрати розподіляють між об'єктами витрат з використанням бази розподілу (прямих витрат праці, суми прямої заробітної плати, обсягу діяльності тощо) при *нормальній потужності*. Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включають до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у періоді їх виникнення.

Під нормальною потужністю в даному контексті розуміють очікуваний середній обсяг діяльності, що може бути досягнутий за звичайних умов протягом кількох років або операційних циклів з урахуванням запланованого обслуговування виробництва.

Для обліку загальновиробничих витрат Планом рахунків бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору не передбачено окремого рахунка або субрахунку, тому вважаємо доцільним рекомендувати бюджетним установам самостійно визначитися з потребами такого відособленого обліку даного виду витрат, передбачити його в обліковій політиці установи та затвердити відповідним розпорядчим документом.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 "Витрати". Із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 1135 від 23.12.2016 № 571 від 13.06.2017. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

М. Кравченко, к.е.н., доцент

Система управління витратами передбачає структурування внутрішнього середовища підприємства, тобто виділення центрів відповідальності, що полегшує постановку цілей підсистемам управління. Порівнюючи фактичні витрати з плановими (нормативними) можна оцінити роботу всіх підрозділів щодо використання ресурсів, виявити причини відхилень фактичних витрат від планових.

В управлінні витратами важливе значення належить контролю, оскільки за його допомогою можна виявити взаємозв'язок між рівнем витрат, обсягами виробництва та прибутком, а отже здійснювати оперативне планування майбутньої діяльності. Він дозволяє встановити достовірність первинних даних щодо накопичення та списання витрат, повноти і своєчасності відображення первинних даних у зведених документах та облікових регістрах, відповідність ведення обліку витрат обраній обліковій політиці, достовірності інформації щодо витрат підприємства, яка міститься у звітності господарюючого суб'єкта. Обґрунтований облік витрат має давати можливість здійснювати управління діяльністю підприємства, досягати зниження витрат шляхом надання даних про фактичні витрати, які відповідали б критеріям точності, повноти і своєчасності. Однак на практиці існують недоліки у системі управління, які свідчать про ігнорування вимог ринкових умов господарювання і недалекоглядність керівництва. За умов їх усунення з'явиться можливість розглядати управління витратами з позиції оптимізації їх рівня. Сучасна система управління витратами повинна бути такою, щоб давати можливість приймати управлінські рішення з врахуванням їх економічних наслідків; контролювати витрати за нормами; оцінювати формування собівартості та прибутку, витрати в розрізі структурних підрозділів; приймати рішення щодо ефективності використання ресурсів. Управління витратами має бути швидким і адекватним. Це досягається своєчасністю отримання інформації про витрати та швидкістю прийняття рішень[1]. Успішне управління підприємством може здійснюватись тільки за умови отримання інформації, необхідної для аналізу ситуацій, прийняття рішень і контролю за їх виконанням. Відсутність такої інформації змушує керівників підприємств спиратися в розробці рішень на інтуїцію, підвищуючи ризик прийняття неправильного рішення. Все це свідчить про те, що наразі склалася об'єктивна необхідність вдосконалення систем і методів стратегічного управління підприємством, зокрема управління витратами та їх інформаційного забезпечення.

Отже, ефективна системи управління витратами виробництва знижує можливість негативного впливу випадкових явищ на діяльність підприємства, дозволяє вчасно передбачити дію негативних заходів та надає підприємству наступні переваги:

1) Прийняття управлінських рішень з урахуванням їхніх економічних наслідків;

- 2) Контроль витрат у зіставленні з нормами;
- 3) Формування економічної стратегії;
- 4) Оцінка формування собівартості та прибутку протягом виробничого періоду;
- 5) Оцінка витрат в розрізі структурних підрозділів підприємства;
- 6) Прийняття рішень стосовно доцільності здійснення окремих виробництв, ефективності використання.

Література:

1. Грещак М.Г., Гордієнко В.М., Коцюба О.С. та ін. Управління витратами: Навч. посіб. / За заг. ред. Грещака М.Г. – К.: КНЕУ, 2008 –264с.

ОБЛІК ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА СЕЗОННОМУ ВИРОБНИЦТВІ В ПЕРІОД МІЖСЕЗОННЯ

А. Лисанска, асистент

Сільське господарство – особлива галузь економіки, яка суттєво відрізняється від інших галузей.

Тому праця у цій сфері об'єктивно потребує особливого правового регулювання та облікового відображення.

Особливості праці в сільському господарстві полягають у тому, що така праця має сезонний характер, виробництво залежить від природно-кліматичних та географічних умов, основним засобом виробництва є земля. Це, у свою чергу, впливає на розподіл робочого часу та часу відпочинку, трудових обов'язків працівників.

Крім того, членами сільськогосподарських виробничих кооперативів і фермерських господарств можуть бути неповнолітні працівники, які потребують додаткових гарантій і захисту з боку держави, зокрема, встановлення скороченого робочого часу, збільшення часу відпочинку, підвищеної заробітної плати, заборони залучення до робіт з важкими і шкідливими умовами праці тощо.

Сільське господарство здійснює свою діяльність, зазвичай, за рахунок кредитних коштів, власних коштів не завжди вистачає, навіть на оплату праці. Якщо працівники в рослинництві, в сезон, отримують заробітну плату за місяць більшу, ніж два їх місячних оклади, то в міжсезонні можуть залишатися взагалі без роботи і свого заробітку.

Оплата праці сезонних та тимчасових працівників проводиться згідно з умовами трудового договору і не має жодних особливостей. У будь-якому разі при виконанні норми виробітку або відпрацьованій місячній нормі робочого часу основна заробітна плата не може бути менше мінімальної заробітної плати.

Зазвичай, сезонники отримують плату за фактично виконану роботу згідно з установленими розцінками. Проте може діяти і погодинна оплата праці.

Кожне підприємство бажає зменшити витрати та збільшити прибутки, відсоток заробітної плати в доході підприємства завжди займає велику частину.

Для економії заробітної плати в період міжсезоння та зменшення сезонного безробіття, можуть бути застосовані такі варіанти праці та її оплати:

- переміщення працівників на інше робоче місце з погодинною оплатою праці, відповідно до відпрацьованого часу робітником, в міжсезонні, зазвичай, виконують ремонтні роботи, до яких залучають різноробочих;
 - ввести підсумковий облік робочого часу на підприємстві. При підсумковому обліку робочого часу на підприємстві працівники, отримують заробітну плату відповідно до річного розрахунку робочого часу та в кінці маркетингового року (період МР з 1 липня по 31 червня) отримують доплати за понад норму, якщо вона була виявлена;
 - змінити графік роботи підприємства в період міжсезоння, що дасть змогу скоротити витрати на оплату праці;
 - зупинення роботи підприємства (простій), як такого, що виник не з вини робітника, підприємство припиняє свою роботу на певний час при цьому виплачує заробітну плату у розмірі не менше двох третин тарифної ставки;
 - неоплачувана відпустка за згодою сторін;
- Усі наведені шляхи економії заробітної плати на підприємстві мають бути погоджені з працівниками підприємства.

Найкращим варіантом, є перехід підприємства на підсумковий облік робочого часу, при цьому річна економія витрат на оплату праці становитиме близько 30 %.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

О. Одношевна, к.е.н., доцент

В організації оплати праці аграрного підприємства важливим етапом є вибір систем і форм оплати праці, які найбільше відповідають особливостям функціонування підприємства. Зазначимо, що система вказує на сутнісні характеристики обсягу виконаної роботи в годинах чи натуральному виразі (почасова чи відрядна), коли основною ознакою є спосіб визначення міри праці, тоді як форма оплати праці – це встановлений на підприємстві організаційно-економічний механізм нарахування заробітної плати, який відображає взаємозв'язок затрат праці з її оплатою.

Вивчення форм почасової та відрядної систем оплати праці дозволило зробити висновок, що доцільність застосування тієї чи іншої форми оплати праці залежить від техніко-економічних особливостей виробництва. Ідентифікація та оцінка факторів впливу на рівень оплати праці є запорукою ефективного функціонування системи обліку у досліджуваному господарстві, оскільки вона має реагувати на них. Така класифікація дає можливість перейти від простої реєстрації змін у рівні оплати праці до активного виявлення причин, які зумовили ці зміни і, як результат, до виявлення невикористаних резервів. Дослідження та відображення факторів впливу на рівень формування витрат на оплату праці в обліковій системі підприємств сприятиме переходу від законодавчо орієнтованої моделі обліку оплати праці до нової концептуальної факторної орієнтованої моделі. Вважаємо, що основним перелік концептуальних підходів до оптимізації витрат на оплату праці є ретельне

дослідження особливостей формування витрат з оплати праці на макрорівні та макрорівні.

Зокрема, оптимізація витрат на оплату праці на макрорівні включає:

1) Дослідження інституцій, таких як: - міжнародна організація праці; - організація працівників; - організація працедавців.

2) Наукові дослідження: - демографія; - статистика; - нормування праці; - фінансовий, управлінський облік, аналіз та аудиту.

3) Дослідження ринку праці: - попит та пропозиція на робочу силу; - рівень безробіття; - конкуренція на ринку праці; - міграційні процеси.

4) Дослідження системи регулювання оплати праці: - законодавче регулювання питань з оплати праці; - договірне регулювання питань з оплати праці.

Вважаємо, що сукупний аналіз ряду чинників на макрорівні дозволить поліпшити і оптимізувати процес формування витрат на оплату праці на мікрорівні. Зокрема:

- детальне дослідження зазначених вище інституцій дозволить оптимізувати систему оплати праці;

- результат проведеного аналізу впливатиме на організацію обліку окремо взятого підприємства;

- у суцільному вираженні отримуємо концепт впливу на облікову політику підприємства щодо витрат на оплату праці.

З приводу цього вважаємо, що аналіз на постійно діючій основі ситуації на мікрорівні дозволить підвищити ефективність ведення фінансового та управлінського обліку, в контексті його організації, методики та техніки ведення, що у свою чергу, дозволить удосконалити положення про оплату праці в окремо взятому аграрному підприємстві та налагодити систему преміювання працівників.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Т. Погорелова, к.е.н., доцент

О. Чепець, к.е.н., доцент

При нарахуванні заробітної плати потрібно керуватися Законом України «Про оплату праці» від 24.03.1995р. № 108/95-ВР, Постановою КМУ «Про затвердження обчислення Порядку середньої заробітної плати» від 8 лютого 1995 р. № 100 та окремими статтями Кодексу законів про працю.

Оплата за відпрацьований час складається з основної і додаткової заробітної плати та інших заохочувальних та компенсаційних виплат.

Основна заробітна плата нараховується виходячи з затверджених посадових окладів відповідно до встановлених норм часу або норм виробітку продукції.

Основна заробітна плата розраховується шляхом множення середньоденної (середньогодинної) зарплати у відповідному місяці на кількість відпрацьованих днів (годин) в цьому місяці. Для визначення середньоденної (середньогодинної) заробітної плати потрібно посадовий оклад працівника

розділити на встановлену норму робочого часу.

Працівникам, які перебувають на робочому місці в нічний час (з 22 години вечора до 6 години ранку) встановлюється доплата, розмір якої затверджується колективним договором та не може бути нижче ніж 20% посадового окладу за кожну годину.

Робота в надурочний час, в святкові і неробочі дні оплачується в подвійному розмірі.

Починаючи з січня 2016 року урядовці повернулись до поняття мінімальної зарплати. Відтепер мінімальна заробітна плата — це заробітна плата з урахуванням всіх її складових за винятком оплати доплати за роботу в несприятливих умовах праці та підвищеного ризику для здоров'я, за роботу в нічний та надурочний час, роз'їзний характер робіт, премії до святкових і ювілейних дат.

Статтею 8 Закону України від 07.12.2017 №2246-VIII «Про Державний бюджет України на 2018 рік» встановлено мінімальну заробітну плату з 01.01.2018 у розмірі 3723,00 гривні.

Тож в разі якщо працівнику нараховано менше ніж 3723 грн, потрібно проводити доплату до мінімального розміру.

З доходів українців утримують військовий збір та податок з доходів фізичних осіб(ПДФО).

Військовий збір утримують в розмірі 1,5% від нарахованої заробітної плати за усіма видами нарахувань. Виняток становить допомога по вагітності та пологах. З неї військовий збір не утримується.

Підпунктом 164.2.1 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу визначено, що доходи платника податку у вигляді заробітної плати (інші прирівняні до неї згідно з законодавством виплати, компенсації та винагороди), нараховані (виплачені) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту), включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу такого платника і оподатковуються за основною ставкою, встановленою п. 167.1 ст. 167 Кодексу, — 18 %.

Збільшення розміру мінімальної заробітної плати до 3723 грн. значно звузило коло робітників, які мають право на податкову соціальну пільгу, адже пункт 169.4.1. Податкового Кодексу, яким визначається розмір заробітної плати до якої застосовується податкова соціальна пільга, залишився без змін. ПСП застосовується до доходу, якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму для працездатних осіб, діючого на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень. Тобто протягом 2018 року граничний розмір доходу, що дає право на застосування ПСП становить – 2470 грн.

Підпунктом 169.1.1 ПКУ затверджено розмір податкової соціальної пільги на рівні 50% прожиткового мінімуму, встановленого на 1 січня поточного року. В 2018 році звичайний розмір податкової соціальної пільги становить 881,00 грн., 150 % ПСП — 1321,50 грн.; 200 % ПСП — 1762,00 грн.

На заробітну плату нараховується єдиний соціальний внесок. Єдина ставка нарахування ЄСВ, що діяла з 01.01.2016 року залишилася незмінною. В

2018 році її розмір дорівнює 22% від нарахованого доходу. Виняток становила заробітна плата, яка нараховується працівникам-інвалідам. Для цієї категорії працюючих ставка встановлена на рівні 8,41%. Пільгами також користуються підприємства УТОГ та УТОС, де працює понад 50 % інвалідів. Для них ставка ЄСВ становить 5,3%.

База для нарахування ЄСВ складається з усіх видів заробітної плати, допомоги з тимчасової непрацездатності та по вагітності та пологах.

З 01.01.2018 змінено розрахунок максимальної величини бази нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Відповідно до п.4 частини першої ст.1 Закону України від 08.07.2010 №2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» максимальна величина бази нарахування ЄСВ – це максимальна сума доходу застрахованої особи на місяць, що дорівнює п'ятнадцяти розмірам мінімальної заробітної плати, встановленої законом, на яку нараховується ЄСВ.

Отже, відповідно до внесених змін у 2018 році сума максимальної величини бази нарахування ЄСВ складатиме $3723,00 \text{ грн.} \times 15 = 55845,00$ гривень.

Із оподаткованого доходу податок утримує податковий агент - юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ) або фізична особа чи нерезидент або його представництво, які незалежно від їх організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати цей податок до бюджету від імені та за рахунок платника податку, вести податковий облік та подавати податкову звітність податковим органам відповідно до закону, а також нести відповідальність за порушення його норм.

Податок підлягає сплаті (перерахуванню) до бюджету під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом. Банки не мають права приймати платіжні документи на виплату доходу, які не передбачають сплати (перерахування) цього податку до бюджету. Якщо оподатковуваний дохід нараховується, але не виплачується платнику податку особою, що його нараховує, то податок, який підлягає утриманню з такого нарахованого доходу, підлягає сплаті (перерахуванню) до бюджету у строки, встановлені законом для місячного податкового періоду.

Якщо оподатковуваний дохід виплачується у негрошовій формі чи готівкою з каси резидента, то податок сплачується (перераховується) до бюджету протягом банківського дня, наступного за днем такої виплати.

Платник податку, що отримує доходи, нараховані особою, яка не є податковим агентом, зобов'язаний включити суму таких доходів до складу загального річного оподаткованого доходу та подати річну декларацію з цього податку.

Особою, яка не є податковим агентом, вважається нерезидент або фізична особа, котра не має статусу суб'єкта підприємницької діяльності.

Первинні, звітні та облікові документи, які містять інформацію про

об'єкти оподаткування фізичних осіб або про сплату податків і зборів (обов'язкових платежів), що контролюються державними податковими адміністраціями, повинні мати ідентифікаційні номери.

ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ: ПЛАНОВІ ТА ПОЗАПЛАНОВІ ПЕРЕВІРКИ

Т. Саванчук, старший викладач

О. Губарик, к.е.н., доцент

В сучасних економічних умовах, розвиток суб'єктів господарювання практично не можливий без застосування найманої праці, яка вимагає гідної оплати. Заробітна плата, що виплачується працівникам, має виконувати відтворювальну, стимулюючу, регулюючу та соціальну функцію, а також забезпечувати формування платоспроможного попиту населення. У зв'язку з цим, питання оплати праці завжди знаходяться в полі зору органів державного нагляду будь якої країни.

В Україні, відповідно до ст. 259 КЗпП [2], державний нагляд та контроль за дотриманням законодавства про працю юридичними та фізичними особами, що використовують найману працю, здійснюється центральними органами виконавчої влади. На сьогодні основним таким органом є Державна служба з питань праці (Держпраці) та її територіальні органи. Контроль здійснюють також інспектори праці виконавчих органів міських рад міст обласного значення та сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад (з питань своєчасної та у повному обсязі оплати праці, додержання мінімальних гарантій в оплаті праці, оформлення трудових відносин), але посвідчення на такі перевірки інспекторам, все одно видає Держпраці.

Питання державного нагляду за дотриманням законодавства про працю стали особливо актуальними для суб'єктів господарювання з 16.05.2017 року, коли вступила в дію Постанова Кабінету Міністрів України № 295 від 26.04.2017 року «Деякі питання реалізації статті 259 Кодексу законів про працю України та статті 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1]. Цією постановою було затверджено два основні документи відповідно до яких здійснюється державний нагляд за дотриманням законодавства про працю:

- Порядок здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю;
- Порядок здійснення державного нагляду за додержанням законодавства про працю.

Другий порядок більше стосується нагляду за самими державними органами, а от перший, на нашу думку, має бути вивчений кожним суб'єктом господарювання, адже штрафи за порушення трудового законодавства на сьогодні є дуже суттєвими.

Так, відповідно до ст. 265 Кодексу законів про працю (КЗпП) [2], з 01.01.2017 за недопущення до проведення перевірки з питань дотримання законодавства про працю чи створення перешкод у її проведенні, на господарюючих суб'єктів накладається штраф у трикратному розмірі

мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, тобто у 2018 році такий штраф буде складати 11169 гривень.

У разі, якщо під час перевірки виявлено фактичний допуск працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, та виплати заробітної плати (винагороди) без нарахування та сплати єдиного соціального внеску та податків, розмір штрафу складе 30 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення (111690 гривень у 2018 році) за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення. Якщо ж господарюючий суб'єкт не допустив до такої перевірки представників Державної служби з питань праці, то штраф складе 100 мінімальних заробітних плат, тобто 372300 гривень у 2018 році.

Досить високі штрафи передбачені і за затримку виплати заробітної плати. Так, за порушення встановлених строків виплати працівникам заробітної плати чи інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш як за один місяць чи виплата їх не в повному обсязі, розмір штрафу складатиме 11169 гривень. Недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці тягне за собою штраф у розмірі 37230 гривень за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення. Такий же штраф накладається на підприємство у разі недотримання встановлених законом гарантій та пільг працівникам, які залучаються до виконання обов'язків, передбачених законами України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про альтернативну (невійськову) службу», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

Варто відмітити, що Порядком здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю не передбачено планових та позапланових перевірок. На сьогодні державний контроль здійснюється у вигляді інспекційного відвідування та невізного інспектування на основі документів, наданих суб'єктом господарювання. Крім того, треба враховувати, що інспектори з праці, можуть прибути на підприємство і без попередження і їм треба надати допуск до перевірки.

Отже, господарюючим суб'єктам, щоб уникнути зазначених штрафів та забезпечити себе від зовнішніх перевірок, на нашу думку, необхідно чітко знати яким чином вони проводяться та підстави для їх проведення.

Література:

1. Деякі питання реалізації статті 259 Кодексу законів про працю України та статті 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні: Постанова Кабміну № 295 від 26.04.2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/295-2017>.

2. Кодекс законів про працю України: Закон Верховної Ради УРСР від 10.12.1971р. № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ

О. Ткаченко, к.е.н., викладач

Облік розрахунків за виплатами працівникам є одним з найважливіших і складних в системі обліку на підприємствах. Він базується на загальноприйнятих концепціях й принципах.

На підприємствах синтетичний облік розрахунків за виплатами працівникам ведеться на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». Отже, що через рахунок 66 здійснюються виплати сум, які не можна чітко ідентифікувати із заробітною платою, необхідно до рахунку відкрити субрахунки, що подані на рис. 1.



Рис. 1. Схема уніфікованого рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»

З метою рівномірного розподілу витрат на оплату відпустки протягом звітного періоду доцільно на підприємствах створення резерву оплати відпусток або, інакше кажучи, забезпечення майбутніх витрат. Це дозволить підтримувати величину фактичної собівартості продукції (робіт, послуг) приблизно на тому самому рівні, наприклад, близькому до значення планової собівартості.

Пропонуємо запровадити на підприємствах погодження часу відпустки у графіку. Для цього згідно з чинним законодавством, передбачено такий порядок погодження періодів надання щорічних відпусток працівникам:

- 1) при складанні графіків ураховуються особисті інтереси працівників та можливості для їх відпочинку;
- 2) після врахування інтересів обох сторін формується остаточний варіант графіка, який затверджується власником;
- 3) затверджений графік доводять до відома всіх працівників підприємства.

Форму графіка надання відпусток чинним законодавством не встановлено. Пропонуємо користуватися формою наведеною в таблиці 1.

Таблиця 1

Форма графіка надання відпусток

№ з/п	ПІБ	Посада	Вид відпустки	Період надання відпустки	Облік наданих відпусток			Підпис працівника
					Дата і № наказу	Період відпустки	За який робочий рік	
1								

Отже, введення в дію запропонованих удосконалень, покращить облік розрахунків за виплатами працівникам та сприятиме ефективному функціонуванню підприємства в цілому.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ

О. Чернецька, к.е.н., доцент

Отримання найвищого ефекту з найменшими затратами матеріальних, трудових та фінансових ресурсів залежить від політики управління витратами, яка передбачає пошук способів їх оптимізації. Найбільшу актуальність має система управління витратами, котра давала б змогу точніше аналізувати та знижувати витрати на виробництво, а також можливість точного планування витрат на майбутні періоди, що забезпечувало б ефективне виробництво продукції [2].

Управління витратами на підприємстві передбачає виконання всіх функцій управління, тобто функції повинні реалізовуватися через елементи управлінського процесу: прогнозування, планування, нормування, організацію, калькулювання, мотивацію й стимулювання, облік, аналіз, регулювання та контроль витрат. Вимоги до управління витратами на підприємстві визначаються різноманітними факторами, а саме: зміною умов конкуренції; потребою покупців та продавців; упровадженням гнучкого автоматизованого виробничого обладнання; комп'ютеризацією процесу конструювання, контролем за якістю продукції.

Підвищення результативності діяльності підприємств можна досягти, насамперед, завдяки своєчасному формуванню облікової інформації, яка, у

свою чергу, є базою для проведення контролю та здійснення аналізу виявлення слабких місць у діяльності підприємств, а на цій основі приймати об'єктивні управлінські рішення та обґрунтовувати напрями зростання ефективності виробничої діяльності.

Облік витрат займає центральне місце у бухгалтерському обліку, який відіграє значну роль у системі управління підприємством [1]. Використовуючи дані про розмір та види витрат, управлінський персонал підприємства має можливість регулювати фінансово-господарську діяльність, приймати виважені управлінські рішення. На підвищення ефективності виробництва продукції впливає ряд факторів, в тому числі і своєчасне формування облікової інформації, на основі якої здійснюють аналіз рівня витрат, контроль за ними та приймають своєчасні управлінські рішення.

Важливу роль в управлінні витратами відіграє економічний аналіз, який дає змогу оцінити господарські ситуації, пов'язані з формуванням собівартості продукції, виявити недоліки, резерви покращання використання ресурсів та ухвалити відповідні управлінські рішення [4]. Ефективний аналіз витрат можливий лише в комплексі з іншими основними елементами менеджменту підприємства, який включає операції з прийняття оптимального управлінського рішення за результатами аналізу та забезпечення його виконання на основі відповідної аналітичної інформації.

Вимірювати і аналізувати витрати підприємства необхідно, перш за все, для побудови інтегрованої системи управління витратами. Основною методологічною особливістю системи управління витратами, що застосовується зараз на аграрних підприємствах є використання залежності величини витрат від обсягів виробництва продукції. Така методика не враховує технологічну специфіку окремих видів виробництва і не забезпечує менеджмент підприємства належною аналітичною інформацією.

Вважаємо, що для ефективного функціонування системи управління витратами в її основу має бути покладена концепція, що враховує особливості діяльності підприємства, його структуру, стадію життєвого циклу продукції та підприємства в цілому, а також стратегій, яких дотримується підприємство. Необхідність створення і постійного вдосконалення механізму управління витратами потребує пошуку наукових підходів до вибору методів і способів цілеспрямованої дії на процес формування витрат у ході виробництва.

Отже, можна констатувати, що будь-яке підприємство має використовувати такий механізм формування витрат виробництва, який забезпечить отримання повної інформації, що буде гарантувати успіх підприємства в конкурентному середовищі. Вчасне реагування на відхилення фактичних витрат від запланованих нормативних значень дасть змогу оптимізувати обсяг витрат підприємства для забезпечення більш високої результативності його діяльності.

Література:

1. Гончарук Н. О. Інформаційне забезпечення аналізу і контролю витрат на виробництво продукції тваринництва / Н. О. Гончарук, Г. М. Пасемко // Вісник ЖНАЕУ. – 2016. - № 1 (54), т. 2. - С. 236-244. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/7018/1/VZNAU>.

2. Свистун Л.А. Удосконалення системи управління витратами підприємства в умовах нестабільної економіки / Л.А. Свистун, Р.М. Левкова // Економіка і регіон. – 2017. - № 4 (65). - С.57-61. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://77.121.11.9/bitstream/PolNTU/2879/1/%D0%A1%D1%82.pdf>

3. Скоропад І.С. Механізм управління витратами підприємства / І.С. Скоропад, Б.Р. Балюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.10. - С. 229-232.

4. Топоркова О. А. Основні аспекти аналізу й оцінки рівня витрат / О. А. Топоркова // Проблеми економіки транспорту : зб. наук. пр. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Д., 2012. – Вип. 3. – С. 91–95.

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПДВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ю. Якубенко, к.е.н., доцент

Податок на додану вартість є одним з основних серед податкових надходжень до дохідної частини бюджету. Це є основною причиною закріплення його за бюджетом держави.

Оподаткуванню сільськогосподарських підприємств присвячена стаття 209 Податкового кодексу України [1], яка діяла до 31.12.2016 р. та відповідно до пункту 1 якої резидент, який провадить підприємницьку діяльність у сфері сільського і лісового господарства та рибальства та відповідає критеріям, встановленим у пункті 209.6 статті, може обрати спеціальний режим оподаткування.

Згідно з підпунктом 4 пункту 2 розділу ХІХ «Прикінцеві положення» Податкового кодексу України [1] з 1 січня 2017 року втратила чинність стаття 209 Кодексу, яка регламентує умови застосування спецрежиму сільськогосподарськими товаровиробниками.

Одночасно, з 1 січня 2017 року набув чинності Закон України від 20 грудня 2016 року «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» [2], яким внесено ряд змін до Кодексу в частині врегулювання окремих питань, пов'язаних із скасуванням спецрежиму.

Таким чином, з урахуванням вказаних вище змін передбачається, зокрема:

- скасування реєстрації суб'єктів спецрежиму та переведення їх на загальну систему оподаткування;
- закриття рахунків в системі електронного адміністрування ПДВ, які додатково відкриті відповідно до пункту 2001.2 статті 2001 Кодексу сільськогосподарським товаровиробникам;
- обмеження терміну реєстрації податкових накладних, складених сільгоспвиробниками за операціями з постачання сільськогосподарських товарів/послуг в межах спецрежиму;

- перенесення від'ємного значення різниці між податковими зобов'язаннями та податковим кредитом, що сформувалася в результаті здійснення сільськогосподарської діяльності, до податкової декларації з податку на додану вартість, за якою здійснюються розрахунки з бюджетом.

Підрозділ 2 розділу XX Податкового кодексу України доповнено пунктом 51 згідно із Законом № 1791-VIII від 20.12.2016, а саме: з 1 січня 2017 року до 1 січня 2022 року платники - сільськогосподарські товаровиробники, внесені до Реєстру отримувачів бюджетної дотації відповідно до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», у порядку та строки, встановлені Кодексом, подають податкову декларацію з податку на додану вартість з додатком, у якому зазначають розрахунок податкових зобов'язань позитивної різниці між сумою податкових зобов'язань звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту звітного (податкового) періоду з цього податку за результатами діяльності за операціями, визначеними статтею 16-1 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», протягом звітного (податкового) періоду, а також розрахунок питомої ваги вартості сільськогосподарських товарів, поставлених протягом попередніх 12 послідовних звітних податкових періодів (місяців).

Постановою Кабінету міністрів України від 08.02.2017 р. № 83 «Про затвердження Порядку розподілу бюджетної дотації для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції у 2017 році» [3] зі змінами визначено механізм отримання сільськогосподарськими товаровиробниками, які займаються тваринництвом, вирощуванням винограду, фруктів, ягід, горіхів, овочів та цукрового буряку, бюджетної дотації для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції.

Згідно Порядку ведення Реєстру отримувачів бюджетної дотації, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 21.02.2017 р. № 179 [4] ведення Реєстру та облік у Реєстрі перерахованих сум бюджетної дотації на поточний рахунок платника у банку за кожний звітний податковий період, у якому відбулася виплата бюджетної дотації, здійснюється Державною фіскальною службою України.

Бюджетна дотація виплачується товаровиробникам щомісяця з урахуванням вартості реалізованої продукції та вимог пункту 4 цього Порядку пропорційно частці сплаченої до бюджету суми податку на додану вартість за визначеними видами діяльності в загальній сумі сплати податку на додану вартість за умови, що такі товаровиробники не мають податкового боргу з податку на додану вартість на наступний день після граничного строку сплати такого податку за звітний період, за який надається бюджетна дотація.

Державна фіскальна служба України щомісячно протягом трьох робочих днів після граничного терміну сплати податку на додану вартість відповідно до Реєстру отримувачів бюджетної дотації та поданої податкової звітності з податку на додану вартість визначає суму коштів для кожного отримувача із

застосуванням коефіцієнтів пропорційності.

На підставі інформації Державної фіскальної служби України Казначейство в автоматичному режимі перераховує відповідним отримувачам суми бюджетної дотації з небюджетного рахунка Мінагрополітики.

Література:

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. зі змінами та доповненнями. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» № 1791-VIII від 20.12.2016 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws//1791-19>.

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розподілу бюджетної дотації для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції у 2017 році» № 83 від 08.02.2017 р. зі змінами та доповненнями. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/83-2017-%D0%BF>

4. Порядок ведення Реєстру отримувачів бюджетної дотації, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 179 від 21.02.2017 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/179-2017-%D0%BF>

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

А. Міньковська, старший викладач

Правовий (нормативний) рівень терміна «обліково-аналітична інформація» визначено, зокрема, законами «Про інформацію» та «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Відповідно до Закону «Про інформацію» інформація це «документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі». З визначення поняття «бухгалтерський облік» (відповідно до ст. 1 Закону № 996-XIV від 16.07.99), випливає, що бухгалтерська інформація в грошовому вираженні про майно, зобов'язання організацій і їхньому русі, що отримується шляхом суцільного, безперервного і документального обліку всіх господарських операцій.

Науковий рівень при визначенні категорії «обліково-аналітична інформація» прийнятий в якості базового і передбачає її розчленування на два елементи: «інформація», «обліково-аналітична». При цьому перший елемент - «інформація» - є ключовим в категорії «обліково-аналітична інформація». Отже, пояснення значення поняття «інформація» з позицій основних наукових підходів (філософського, економічного, управлінського) є підставою для пояснення змісту категорії «обліково-аналітична інформація» в цілому.

Науковий рівень категорії «обліково-аналітична інформація» (далі ОАІ) (з урахуванням її другої складової - елемента «обліково-аналітична») представлений філософським, економічним, управлінським і математичним підходами до її тлумачення.

Філософське тлумачення. ОАІ допустимо розглядати через філософське поняття «відображення» і «структура». ОАІ є відбитком організованості (дезорганізованості) матерії і засіб її організації (дезорганізації). Категорія «обліково-аналітична інформація» не є тотожною категоріям «матерія» і «енергія» [3].

Економічне тлумачення. ОАІ - економічна інформація, яка відображає відносини між людьми з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання суспільного продукту; інформація про виробничі (економічні) відносини; виробничий (економічний) ресурс, необхідний для функціонування економічних об'єктів і управління ними [5].

ОАІ (в залежності від пред'явлених до неї вимог і при певних умовах) може володіти різними комбінаціями властивих їй властивостей (наприклад, релевантність, доречність, корисність тощо). Набір тих чи інших властивостей такої інформації визначається специфікою отримання і цілями її використання. З огляду на властивості, якими здатна володіти ОАІ, і її характерні особливості (наприклад, циклічність, безперервність обробки і ін.), До неї пред'являються різні вимоги (наприклад, повнота, своєчасність, обачність тощо). Склад вимог до ОАІ, головним чином, визначається судженнями і перевагами її користувачів. Якість інформаційного забезпечення управлінських рішень визначається рівнем аналітичності ОАІ.

Основною одиницею зберігання ОАІ в бухгалтерському обліку є рахунок, який представляє собою математичний елемент, що відображає відбуваються в кількісно-вимірної обліково-аналітичної інформаційної сукупності зміни. Ці зміни можуть бути виявлені і проаналізовані за допомогою математичних законів. Перелік рахунків, складений на основі їх класифікації та використовуваний суб'єктом обліку, являє собою План рахунків.

Основною системною властивістю організаційної системи управління є цілеспрямований характер її функціонування. Досягнення мети (або цілей) функціонування підприємства можливо тільки в тому випадку, коли вона має таку якість, як безпека. Залежність безпеки організації від використання в процесі управління обліково-аналітичної інформації обумовлює необхідність вивчення її ролі в забезпеченні безпеки організаційної системи. Вивчення ролі ОАІ як найважливішого чинника, що забезпечує безпеку підприємства і визнаючого можливість досягнення його мети (або цілей) функціонування передбачає: дослідження системного поняття «безпека»; вивчення змісту системного підходу до управління організаційною системою і оцінці стану її безпеки; вивчення вимог до організаційної системі при забезпеченні її безпеки [3]. І.О. Бланк вказує «обліково-аналітичне забезпечення – це система, що базується на даних бухгалтерського обліку, включаючи оперативні дані, і використовує для узагальнення та аналізу статистичну, технічну, довідкову та

інші види інформації» [1]. Бруханський Р.Ф., наголошує «...як здійснення облікових та аналітичних процедур у режимі реального часу, виявлення відхилень від запланованих показників і використання отриманих результатів для прийняття управлінських рішень» [2].

Горячева К. С. приділяє увагу обліково-інформаційному забезпеченню, «...яке повинне враховувати як внутрішні, так і зовнішні інформаційні сфери, відображаючи комплексну консолідовану інформацію про діяльність підприємства та його перспективи» [4].

На думку Гнилицької Л.В. «...обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства є інтегрованою системою, яка складається з трьох взаємопов'язаних підсистем (складових), котрі існують в єдиному інформаційному просторі: облікової, аналітичної та спеціального забезпечення» [3].

Отже, для кожної із підсистем обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства характерні три основні рівні: методичний – здійснюється перетворення первинної (вхідної) інформації на узагальнені дані у відповідності до потреб окремих груп користувачів; технологічний (технічний) визначаються форми надання такої інформації; організаційний – встановлюється порядок взаємодії окремих суб'єктів, що задіяні при підготовці обліково-аналітичних даних, які використовуються в подальшому для прийняття рішень в системі економічної безпеки підприємства.

Таким чином, саме бухгалтерський облік у вигляді певних експертних дій створює інформаційні умови для здійснення контролю доцільності та законності використання ресурсів, сприяє запобіганню реалізації загроз, які можуть знизити економічну стійкість підприємств. Тим самим обумовлюється велика значимість обліково-аналітичного інструментарію будь-якого роду перевірок, в тому числі і судових експертиз.

Література:

1. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – 2-е изд. К.: Эльга, 2009. – 671 с.
2. Бруханський Р.Ф. Модернізація обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств / Р. Ф. Бруханський // Матеріали колективної монографії: у 2-х т. т. 1. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект / за ред. П.Й. Атамаса. – Дніпропетровськ: Герда, 2013. – С. 21–34.
3. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства / Л.В. Гнилицька // дис. на здоб. наук. ступ. д.е.н. за спеціал.: 08.00.09 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" та 21.04.02 "Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності". ДВНЗ "КНЕУніверситет імені Вадима Гетьмана". – Київ, 2013. – 40с.
4. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства [Текст] : автореферат дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / К. С. Горячева ; Київський нац. ун-т технологій та дизайну. – К., 2006. – 17 с.
5. Економічна безпека: навч. посіб. / За ред. З.С. Варналія. – К.: Знання, 2009. – 647с.

МЕНЕДЖМЕНТ І ПРАВО

МЕНЕДЖМЕНТ МІЖФЕРМЕРСЬКОГО МАШИНОВИКОРИСТАННЯ НА ЗАСАДАХ ЛОГІСТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ «ВОА»

О. Величко, д.е.н., доцент

У попередніх дослідженнях опрацьовано методологічні засади використання різних логістичних систем та концепцій з урахуванням національних, галузевих та ситуаційних чинників. При цьому у більшості праць основна увага зосереджена на логістичному моделюванні рішень в системі матеріального потоку, і в меншій мірі – у сфері обслуговування бізнесу. Крім того, в аграрному кооперуванні системи управління операційними процесами мало досліджуються у інтеграції з такими засобами раціоналістичної логістики як Belastungsorientierte Auftragsfreigabe (BOA), Lean production, FZ, а також концепцією SCM (SCOR-модель). Також недостатня увага приділяється розробці саме комплексних механізмів організації взаємодії учасників агросервісного кооперування на засадах сучасної логістики. Незважаючи на численні наукові розвідки, логістична концепція «Belastungsorientierte Auftragsfreigabe» все ще має низку дослідницьких ніш. Останнє в значній мірі стосується організації системи машиновикористання в аграрному секторі. Тому є необхідність у поглибленому дослідженні даної проблематики з орієнтацією на попередні результати.

Метою дослідження стала розробка авторської моделі планування рішень в системі менеджменту міжфермерського машиновикористання на засадах логістичної системи «ВОА», а також її апробація в практичних умовах. Науково-дослідна робота виконувалася на методологічній базі, яка мала авторський розвиток.

Унаслідок було встановлено, що логістичний підхід до менеджменту операційних систем дозволяє суттєво підвищити їх надійність, ощадливість та ефективність. За характером міжфермерське машиновикористання є бізнес-процесом, який орієнтований на організацію виконання індивідуальних замовлень по технологічних операціях. Логістична концепція «ВОА» є одним із підходів, який дозволяє забезпечити ефективний менеджмент такого процесу в контексті його особливостей. При цьому організація впровадження логістичної системи «ВОА» потребує формування комплексного методичного підходу.

Значення для теорії. Розроблена методологія організації міжфермерського машиновикористання враховує: вимоги етапів логістичної концепції «ВОА» і послідовність їх реалізації; маржинальний характер витрат на ремонт та технічне обслуговування; планування виконання змовлень з урахуванням обсягів навантаження сільськогосподарської техніки; гнучкість формування цін на сторонні технічні послуги в залежності від рівня постійних витрат; межі економічних переваг від спільного машиновикористання.

Значення для практики. Запропонований механізм дозволяє виконувати

технологічні операції у необхідні агротехнічні терміни по всіх періодах сільськогосподарських робіт, а також допомагає мінімізувати витрати фермерів на технічне обслуговування виробництва при спільній експлуатації машин. На його основі можуть бути складені оптимальні графіки використання техніки у фермерських господарствах. Логістична модель також дозволяє сформувати раціональний склад машинно-тракторного парку для спільного користування фермерами.

Подальший науковий пошук в системі менеджменту міжфермерського машиновикористання варто орієнтувати на дослідження можливостей логістичної системи «Lean production».

Література:

1. Velychko O. Management of inter-farm use of agricultural machinery based of the logistical system «BOA» / O. Velychko, L. Velychko // *Bulgarian Journal of Agricultural Science*. – 2017. – № 23(4). – С. 534-543.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

В. Тропін, к.ю.н., доцент

Стратегією розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, затвердженою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2014 р. № 806-р., визначено, що подальше входження України до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі потребує адаптації до умов, що постійно змінюються, а відповідно – подальшого вдосконалення аграрної політики [2].

Ці процеси обумовлюють актуальність проблематики нормативного забезпечення розвитку процесів кооперації в аграрному секторі економіки держави. Правове регулювання інституту сільськогосподарської кооперації, системи суспільних відносин, що охоплюються ним, механізмів управління певними організаціями, що створюються й належать до цього інституту, вимагає постійного вдосконалення, метою якого є узгодження різних соціальних інтересів суб'єктів кооперативних відносин як проявів об'єктивної необхідності їх відтворення і закріплення його в нормах права.

Характерною рисою кооперативів, відповідно до ч. 1 ст. 13 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію», є демократичний характер управління, контролю за діяльністю посадових осіб з боку членів, їх змінюваність та виборність; кожен член кооперативу має на загальних зборах лише один голос, незалежно від кількості внесених паїв. Управління здійснюється на засадах самоврядування, гласності, участі його членів у вирішенні питань діяльності кооперативу [3].

Система органів управління сільськогосподарським кооперативом складається з загальних зборів, правління (голови), спостережної ради, ревізійної комісії (ревізора) тощо.

Вищим органом управління сільськогосподарського кооперативу є загальні збори його членів. Вони мають право розглядати і вирішувати будь-які

питання діяльності кооперативу. Крім того, закон визначає низку питань, які становлять виключну компетенцію загальних зборів. Будь-який інший орган управління кооперативу не має права приймати рішення з цих питань. Зокрема до виключних повноважень загальних зборів сільськогосподарського кооперативу належать: внесення змін і доповнень до статуту, прийняття нормативних документів кооперативу; обрання шляхом прямого таємного голосування голови кооперативу та членів правління кооперативу, членів ревізійної комісії (ревізора), членів спостережної ради тощо; заслуховування звітів органів управління кооперативу про їх діяльність; визначення видів і розмірів фондів кооперативу, порядок їх формування і використання; затвердження правил внутрішнього розпорядку, річного звіту і балансу кооперативу, порядку формування і розподілу доходу кооперативу, рішень правління кооперативу про прийняття нових членів; вирішення питань про входження кооперативу до об'єднання кооперативів, створення підприємств різних видів; питань про реорганізацію або ліквідацію кооперативу.

Загальні збори, згідно зі ст. 14 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію», мають право приймати будь-які інші рішення, пов'язані із статутною діяльністю кооперативу. Тобто, перелік питань, компетенція щодо вирішення яких належить загальним зборам, не є вичерпним, що підкреслює їх особливий правовий статус та є однією з гарантій захисту прав членів кооперативу в управлінні справами.

Ще однією важливою гарантією дотримання та захисту прав членів кооперативу є чітко визначений порядок проведення та скликання загальних зборів, прийняття ними рішень та можливості оскарження рішень. В той же час, нормами Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» зазначені механізми врегульовані неналежним чином.

Так, законом не визначено періодичність проведення зборів. Норма ч. 2 ст. 14 зазначеного закону містить лише загальний припис щодо проведення чергових зборів щорічно після закінчення фінансового року. Тобто вирішення питання щодо періодичності проведення таких зборів членів сільськогосподарського кооперативу віддано на розсуд саме членів кооперативу, які, за аналізом практичної діяльності, є достатньо інертними. Тому, вважаємо за необхідне чітко зазначити у законі, що загальні збори членів сільськогосподарського кооперативу повинні проводитися не рідше ніж один раз на рік.

Право ініціативи скликання позачергових загальних зборів, відповідно до ч. 2 ст. 14 зазначеного закону, віддано правлінню (за його рішенням) або не менше ніж третині членів кооперативу. Крім того, таке право надане і спостережній раді, ревізійній комісії (ревізору), органу управління кооперативного об'єднання, членом якого він є (ст. 15 Закону «Про кооперацію»). Але, безпосередньо члени кооперативу практично обмежені у можливості реалізувати своє право на скликання та участь у загальних.

Законом України «Про сільськогосподарську кооперацію» не обумовлено, яка кількість голосів присутніх на загальних зборах необхідна для прийняття того чи іншого рішення. За загальним правилом, вони приймаються простою

більшістю голосів. В той же час, згідно зі ст. 15 Закону України «Про кооперацію» рішення, пов'язані з прийняттям до кооперативу, внесенням змін до статуту, вступу до кооперативного об'єднання або виходу з нього та про ліквідацію або реорганізацію кооперативу, коли необхідно, щоб за них проголосувало не менш як 75% присутніх [1].

Але, з урахуванням імперативного припису ч.5 ст.7 Закону України «Про кооперацію» щодо чисельності членів кооперативу, яка не може бути меншою ніж три особи, вважаємо, що визначення відсоткової кількості проголосуваних, що не може бути меншою ніж 75% присутніх, є необґрунтованим. На нашу думку, з урахуванням особливостей кооперативу, всі рішення повинні приймаються простою більшістю голосів.

Література:

1. Про кооперацію. Закон України від 10.07.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - №5. - ст.35.

2. Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектора економіки України на період до 2020 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2014 р. № 806-р.// Офіційний вісник України. – 2013. - №83. - ст. 3088

3. Про сільськогосподарську кооперацію. Закон України від 17.07.1997р.// Відомості Верховної Ради України. - 1997. - № 39. - ст.261.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА ЖИТТЯ

Ю. Коломоєць, к.ю.н., доцент

Конституційне право на життя є найважливішим з особистих (громадянських) прав і свобод людини. Проблема громадянських прав займалися О. Горова, А. Колодій, П. Михайлов, А. Олійник, К. Толкачев, та інші. Багато вчених розглядали право на життя через призму проблеми смертної кари, але дослідження проводилися в основному в плані загальної дискусії: “за” чи “проти” смертної кари.

Після вступу України до Ради Європи виконання смертних вироків спочатку було призупинено «де-факто», але суди продовжували їх виносити. Лише з прийняттям нового КК України, який набрав чинності з 1 вересня 2001 року, смертна кара як вид покарання остаточно зникла. В Рішенні Конституційного Суду України від 29 грудня 1999 року наголошується, що «Конституція країни не містить будь-яких положень про можливість застосування смертної кари як винятку з положення статті 27 Конституції України про невід'ємне право на життя кожної людини»

Конституційне право на життя проголошено у ст. 27 : «Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави — захищати життя людини». Лише Конституція України 1996 р. визнає людину, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю (ст. 3).

Універсальність цього права і його природний характер підкреслюється у міжнародно-правових документах, які визнані всіма цивілізованими державами світу. Зокрема, в ст.3 Загальної декларації прав людини сказано, що “кожна

людина має право на життя, на свободу і особисту недоторканність". У Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 р. у ст.2 зазначається, що право на життя захищається законом і жодна людина не може бути умисно його позбавлена.

Невід'ємне право на життя гарантується заборонаю смертної кари, що безпосередньо впливає з конституційної норми, за якою обов'язком держави є захист життя людини. Конституційне право на життя розвивається у таких положеннях Конституції, як заборона катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, покарання чи поводження; заборона медичних, наукових та інших дослідів на людині без її згоди.

Конституційне право на життя включає і право на належні, безпечні й здорові умови праці (ст.43), право на охорону здоров'я (ст.49), на безпечне для життя і здоров'я довкілля (ст.50). Кожний має право на вільний розвиток особистості, на свободу і безпеку, яких ніхто не може бути позбавлений інакше, ніж за наявності визначених законом умов і відповідно до законної процедури.

В свою чергу держава має приділяти належну увагу забезпеченню безпеки кожної людини, створенню необхідних умов, що виключають злочини проти життя, здоров'я, волі та гідності особи.

ВПЛИВ ЕМОЦІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ПРАЦІВНИКІВ АГРОФОРМУВАНЬ

Н. Шпортюк, к.дер.упр., доцент

Скільки б не існувало різноманітної літератури на тему мотивації персоналу за допомогою різних методів, на ділі мотивація зводиться до просування по кар'єрних сходах і підвищення зарплати. Ця схема часто використовується директорами компаній, так як вона дуже ефективна протягом певного часу. Співробітники, які виконують свою роботу на середньому рівні, довго залишаються на одній і тій же посаді. А ідейні та відповідальні люди, як правило, набагато швидше просуваються по службі. Але як би там не було, одного грошової винагороди людині все одно стає недостатньо для того, щоб далі ефективно працювати.

Серед основних потреб людини є і потреба визнання і поваги, тому чисто матеріальна мотивація не завжди ефективна в повній мірі. Часто працівники високої кваліфікації, яким необхідно змінити місце роботи, шукають нове не за показником рівня зарплати, а по можливості реалізувати свій творчий потенціал і отримати визнання колективу. І досить часто такі люди працюють там, де мають можливість в повній мірі задовольнити свої не фінансові потреби: ділове спілкування з кваліфікованими професіоналами, визнання їх заслуг і досягнень в бізнесі, отримання бажаного соціального статусу. Також, у таких кадрів спостерігається бажання бути частиною якоїсь великої і значимої справи, тому вони вважають за краще працювати в великих організаціях.

Величина матеріального прибутку знаходиться в прямій залежності від професійного і соціального статусу, тому особистості, у яких достатній дохід, хочуть ще й моральної задоволеності від роботи, і своє місце роботи вони

шукають саме відповідно до цих потреб. Досить поширена така ситуація, що люди не змінюють місця роботи тільки тому, що їм емоційно приємно там працювати, і навіть за більш високу грошову винагороду не зможуть їх промінати робочу обстановку, в якій їх цінують.

Емоції, які працівник переживає в ході виконання своїх професійних завдань, часто набагато сильніше впливають на результативність роботи, ніж зарплата. Так як людина знає, що отримає моральне задоволення таке, як публічна похвала, визнання і повага. Якщо у колективу немає мотивації, співробітники часто втомлюються, причому не стільки фізично, скільки емоційно. Якщо ж людині подобається виконувана робота і вона проявляє до неї живий інтерес, вона практично не втомлюється, і навіть від важкого завдання отримує задоволення. За допомогою позитивної емоційної мотивації людина з легкістю встає з ліжка вранці, в хорошому настрої йде на роботу і в такому ж повертається з неї. Як підсумок всього вищесказаного: кожен керівник повинен кожен день підтримувати і посилювати емоційну мотивацію свого колективу, інакше через короткий час співробітники почнуть працювати неефективно. Крім того, варто використовувати не тільки позитивну, але і іноді негативну емоційну мотивацію. Якщо співробітник буде знати, що за неякісне виконання своїх обов'язків він отримає публічна догана, він буде прагнути уникнути цього будь-якими методами. Методи, які застосовує керівник для досягнення високої мотивації персоналу, повинні бути досить гнучкими, і враховувати нюанси конкретної ситуації. Емоційна мотивація повинна будуватися на почутті прихильності до колективу, кожен співробітник повинен розділяти цінності своєї компанії, пишатися нею, підтримувати організаційну культуру. Важлива складова емоційної мотивації, про яку повинен пам'ятати кожен керівний менеджер - підтримка душевності, відкритості, доброзичливості в колективі.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГІСТИКИ В УПРАВЛІННІ ВИРОБНИЧИМИ РЕСУРСАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

І. Пальчик, к.е.н., доцент

Розвиток ринкових процесів в Україні вимагає створення нових систем управління підприємством, аби максимально ефективно використовувати наявні ресурси, зміцнюючи при цьому свою позиції на висококонкурентному ринку. Таке реформування викликане входженням України до світового економічного простору як рівноправного економічного партнера, що ставить перед вітчизняними підприємствами досягнення певного рівня розвитку задля свого ефективного функціонування, задоволення власних потреб та потреб споживачів.

У ринкових умовах результати господарювання здебільшого залежать від зменшення витрат та збільшення прибутків. На затрати виробництва вирішальний вплив має ціна ресурсів, а на розмір доходів - ціна продажу та складські і транспортні витрати. У сукупності всі фактори впливу на кінцеві результати господарювання залежать від організації логістичної структури на підприємстві. Тож за налагодження діяльності логістичних систем підприємств

можна розраховувати на успішне ведення аграрного бізнесу.

Економічний механізм управління логістичною системою сільськогосподарського підприємства включає в себе сукупність наукових методів та засобів, які впливають на логістичні процеси (керують діяльністю логістичної системи, контролюють і коригують дії, дають змогу вчасно виявити й реагувати на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища).

У сучасних умовах розвитку економіки виникає потреба досягнення підприємством стабільності на ринку та закріплення його позицій серед конкурентів. Вирішення цієї проблеми пов'язане із формуванням власної ринкової стратегії, проведенням постійних маркетингових досліджень, моніторингу мікро- і макросередовища фірми та вироблення певної моделі поведінки, що дасть змогу розвиватися та освоювати нові ринкові сегменти. Для підприємства дуже важливим є раціональне підприємництво, що означає вдало організовану в часі і просторі комерційну діяльність, яка забезпечується відповідним механізмом та технологією його розвитку. Саме підприємство можна розглядати як логістичну систему, оскільки в широкому розумінні логістика охоплює всі процеси, забезпечуючи планування, регулювання, управління і контроль.

Побудова ефективного механізму управління логістичною системою підприємства переслідує мету оптимізувати та вдосконалити вже існуючу логістичну систему як у перспективі її функціонування, так і в реальному часі. Лише ретельне дослідження функціональних сфер логістичної системи, чітке формулювання завдань, поставлених перед створеною в підприємстві логістичною системою та розуміння поставлених цілей перед її розробниками дасть можливість створити ефективну логістичну систему й ефективний механізм управління нею. Результати дослідження сучасних тенденцій застосування логістичних систем сільськогосподарських підприємств доводять наявність позитивного взаємозв'язку між ефективною логістикою та успіхом в підприємницькій діяльності. Застосування логістики дає змогу визначити оптимальну технологію просування продукції рослинництва і тваринництва як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Оптимізація ресурсів може здійснюватися на різних рівнях ієрархії логістичної системи, наприклад у рамках функціональної сфери, підсистеми, окремої логістичної функції. Одночасно має бути виконаний принцип глобальної оптимізації, тобто локальні критерії оптимізації та рішення, що приймаються на їх основі, не повинні суперечити глобальному оптимуму логістичної системи в цілому.

ВПЛИВ СПЕЦИФІЧНИХ ЧИННИКІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В АГРОФОРМУВАННЯХ

Н. Горобець, к.с.-г.н., доцент

Особливості функціонування ринкової економіки в сільському господарстві та їхній вплив на прийняття управлінських рішень на рівні аграрного підприємства можна звести до трьох груп чинників. Перша група стосується умов функціонування ринків у сільському господарстві, які

наближені до чистої конкуренції і передбачають наявність значної кількості виробників, що реалізують свою продукцію, котра є стандартизованою або однорідною, що унеможлиблює нецінову конкуренцію, спроможність виробника впливати на рівень ринкової ціни своєї продукції (адже питома вага обсягів виробництва і реалізації незначна), вільне входження й вихід з ринку. Розуміння цієї особливості функціонування аграрних ринків необхідне менеджеру для розробки стратегії розвитку підприємства і поточних планів його розвитку, а також для прийняття відповідних управлінських рішень. Зокрема, це стосується маркетингових рішень, адже дії менеджера в цій сфері його діяльності певною мірою обмежені саме специфікою формування цін на сільськогосподарську продукцію. В умовах неможливості безпосередньо впливати на рівень сільськогосподарських цін з метою підвищення ефективності діяльності підприємства і зростання прибутку менеджер повинен сконцентрувати основну свою діяльність на питаннях організації виробництва та контролю з метою мінімізації собівартості продукції.

Друга група чинників пов'язана з так званою довгостроковою проблемою у сільському господарстві і полягає в низьких доходах сільськогосподарських виробників порівняно з працівниками підприємств інших галузей. Основними причинами цієї проблеми є цінова нееластичність попиту на сільськогосподарську продукцію, дисбаланс попиту та пропозиції (пропозиція перевищує попит), а також відносна іміобільність сільськогосподарських ресурсів. Сукупність чинників другої групи зумовлює тенденцію зниження цін і доходів у сільському господарстві проти цін та доходів інших галузей економіки. За цих умов менеджер зобов'язаний опікуватися диверсифікацією свого виробництва, організацією переробки сільськогосподарської продукції, участю в розбудові сільської інфраструктури як додаткового джерела надходження доходів від несільськогосподарської діяльності тощо.

Третя група чинників стосується короткострокової проблеми, суть якої полягає у нестабільності доходів сільськогосподарських виробників і виявляється у коливанні цін на сільськогосподарську продукцію і відповідно доходів за роками. Причинами такого становища є як нееластичність попиту на сільськогосподарську продукцію, так і коливання обсягів виробництва та попиту на неї. Ці коливання пов'язані з особливостями виробництва в даній галузі, що значно залежить від погодних та кліматичних умов. Через це за нееластичного попиту навіть незначні коливання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції спричинятимуть досить суттєві зміни сільськогосподарських цін і доходів.

Разом з цим, існують певні специфічні чинники, які обов'язково враховуються при розробці управлінських рішень. У сільському господарстві економічний процес відтворення переплітається з природними процесами. Звичайно, ця особливість відображається в діяльності менеджера й проявляється у необхідності особливого ставлення працівників до засобів та предметів виробництва — землі, тварин, птиці, бджіл та інших живих організмів. У свою чергу, це зумовлює природне прагнення сільськогосподарських працівників бути власниками засобів, предметів і

результатів своєї праці. У цьому криється протиріччя між, з одного боку, зростанням рівня відчуженості праці в сільському господарстві внаслідок збільшення розмірів аграрних підприємств під впливом впровадження нових технологій, техніки, сортів рослин та інших результатів науково-технічного прогресу, а з іншого — низькою ефективністю найманої праці з такими специфічними засобами виробництва й предметами праці, що існують у сільському господарстві. Не враховувати цього чинника в організації аграрного виробництва менеджер не може.

В процесі прийняття управлінських рішень менеджерами агропідприємств постійно звертається увага на погодно-кліматичні умови, що безпосередньо впливають на організацію виробництва й управління ним, а також є визначальним чинником спеціалізації сільськогосподарського виробництва, а це зумовлює специфіку його всієї організації. У сільському господарстві знаряддя виробництва (машини, обладнання) знаходяться у русі, що впливає на формування виробничих витрат, оскільки зумовлює порівняно велику потребу в механізмах і витратах на переїзди й транспортування продукції, а також зумовлює певні особливості операційного менеджменту, пов'язані з необхідністю мінімізації витрат. Також частина виробленої продукції використовується у подальшому виробництві (певну кількість зерна, картоплі та іншої продукції залишають на насіння, для годівлі худоби, частина поголів'я тварин використовується для відтворення стада і т. ін.). Тому не вся вироблена в цій галузі продукція є товарною. Це зумовлює особливості планування обсягів виробництва та розподілу продукції, а також організації виробничих процесів. В зв'язку з тим, що в сільському господарстві робочий період не збігається з періодом виробництва відбуваються впливи на процес організації виробництва і, відповідно, на прийняття управлінських рішень щодо використання трудових ресурсів та розподілу робочого часу за періодами й виробничими циклами. Також сезонність виробництва у рослинництві, коли виробничий процес має найвищу та найнижчу інтенсивність, значно впливає на процеси організації виробництва й управління та прийняття відповідних управлінських рішень.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

К. Нечипоренко, старший викладач

Операційна діяльність аграрних підприємств вимагає перевезення великої кількості найрізноманітніших вантажів, отже роль транспорту важко переоцінити. Раціональна організація транспортного обслуговування є важливою складовою частиною матеріального виробництва, однією із головних умов підвищення ефективності сільського господарства в цілому. У загальному обсязі сільськогосподарських робіт транспортні процеси займають до 35 % усіх витрат праці на обробіток сільськогосподарських культур, а за витратами енергії – до 40 %. Транспортні витрати складають близько 20 - 25 % витрат, що впливають на собівартість найважливіших видів сільськогосподарської

продукції. Ефективна організація перевезень сільськогосподарських вантажів є однією з найважливіших складових частин розвитку економіки країни.

Традиційно, на ефективність використання рухомого складу суттєво впливає збалансованість машин за марками та типами, своєчасність і періодичність ремонту та техніко-експлуатаційного обслуговування, забезпеченість причепами, вантажно-розвантажувальними агрегатами, запчастинами, паливно-мастильними матеріалами, а також якість шляхової мережі, наявність кваліфікованих водіїв, автослюсарів. Слід також враховувати і чинники ефективності сучасних реалій.

В умовах сьогодення чи не найбільшою проблемою є автодороги і під'їзні шляхи до місця завантаження (розвантаження), стан яких залишає бажати кращого. У деяких місцях глибина дорожніх западин і вибоїн досягає метра і більше, у зв'язку з чим проїзд по такій дорозі неможливий. Значна частина завантажень зриваються саме через відмови водіїв долати подібні маршрути по шляху проходження до місця завантаження. Крім того, розбиті дороги становлять загрозу не тільки для безпосереднього здійснення перевезень, а й безпеки життя людей. Особливо погіршується ситуація в зимовий період, коли фактична бездіяльність або незадовільна робота дорожніх служб призводить до пробок на дорогах і збільшення кількості ДТП. Іноді, для забезпечення вчасного підвезення сировини чи вивезення готової продукції, підприємства за власний кошт змушені розчищати, і навіть ремонтувати дороги загального користування, а це збільшує транспортні витрати.

Суттєва проблема стосується збоїв в оперативній роботі транспорту. Несвоєчасна доставка або недопоставка сільськогосподарської продукції тягне за собою ще більш серйозні проблеми - зрив термінів доставки по всьому транспортному ланцюгу до кінцевого споживача. Перевізники не завжди своєчасно підготовлюють транспортні засоби до зимового режиму роботи (не проходять відповідні ТО і планового ремонту). Природньо, зниження температури моментально викликає поломки й несправності у вантажних автомобілях, технічний ресурс яких вже давно вичерпаний. Простоюючи через погодні умови, перевізники несуть прямі збитки через недоотриманого прибутку. Ніяких компенсацій за простої з вантажем або в холостому режимі, викликані погодними умовами, ні законом, ні в контрактах не передбачено. Але проблема можливого виникнення дефіциту продукції через несвоєчасну доставку та/або псування в дорозі більш серйозна. Ситуація з організацією руху вантажних автомобілів ускладнюється також якістю вітчизняного дизельного палива, яке складно використовувати при мінусових температурах.

Отже, для вирішення наболілих проблем якості доріг і під'їзних шляхів, негативного впливу погодних умов, які можуть тільки погіршити їх стан та спричинити зриви строків поставки, потрібен комплексний підхід із залученням усіх учасників аграрного ринку - замовників, перевізників, державних органів і представників влади на місцях.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ

Л. Пастернак, старший викладач

Існує два окремих види представництва - представництво в цивільному праві і процесуальне представництво, які суттєво відрізняються одне від одного і мають різну мету.

Цивільне представництво відповідно до ст. 237 Цивільного кодексу України це правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє. Цивільне представництво виникає на підставі договору, закону, акта органу юридичної особи та з інших підстав, встановлених актами цивільного законодавства.

Цивільний кодекс встановлює, що представник може бути уповноважений на вчинення лише тих правочинів, право на вчинення яких має особа, яку він представляє. Не є представником особа, яка хоч і діє в чужих інтересах, але від власного імені, а також особа, уповноважена на ведення переговорів щодо можливих у майбутньому правочинів.

Отже, правове становище представника в цивільному праві цілком залежить від обсягу прав переданих представнику за договором доручення, законом чи актом органу юридичної особи (статутом, положенням) і визначається ст. 237 - 250 Цивільного кодексу України, тобто відносини між повіреним (представником) і довірителем (особою, яку представляють), як правило, носять матеріальний характер.

Процесуальне представництво - це такі юридичні відносини, за якими одна особа - представник виконує на підставі повноваження, наданого йому законом, статутом, положенням або договором, процесуальні дії в судочинстві на захист прав і охоронюваних законом інтересів іншої особи, державних і громадських інтересів.

Конституцією України особі гарантується право на захист в суді, при цьому юрисдикція суду поширюється на всі правовідносини, що виникають в державі. Одночасно, відповідно до ст. 58 Цивільного процесуального кодексу України (ЦПК) та ст. 58 Господарського процесуального кодексу України (ГПК) особам надане право вести свої справи в суді особисто або через своїх представників. Зокрема, сторона, третя особа, а також особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, може брати участь у судовому процесі особисто (самопредставництво) та (або) через представника. Особиста участь у справі особи не позбавляє її права мати в цій справі представника. Юридична особа бере участь у справі через свого керівника або члена виконавчого органу, уповноваженого діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення (самопредставництво юридичної особи), або через представника.

Процесуальний представник - це особа, яка здійснює процесуальні дії в суді від імені та в інтересах довірителя і згідно з чинним законодавством України є учасником у справі, тобто є самостійною процесуальною особою,

хоча і представляє інтереси сторін судового спору чи третіх осіб. Правове становище процесуального представника у судочинстві визначається нормами ЦПК, ГПК, Кодексу адміністративного судочинства України, Закону України "Про адвокатуру". Мета процесуального представника допомогти особі, яку представляють у здійсненні її процесуальних прав, домогтися для неї найбільш сприятливого рішення і надати суду допомогу у здійсненні правосуддя.

Процесуальний представник для досягнення своєї мети може користуватися лише засобами, вказаними у законі (наприклад позов, зустрічний позов, заперечення, клопотання, пояснення та ін.).

В цивільному ж праві ці засоби визначає особа, яку представляють, або, у певних випадках, і сам представник. Норми представництва у цивільному праві не встановлюють, хто конкретно може бути представником. Головний і, в більшості випадків, єдиний критерій для вибору представника – наявність цивільної дієздатності.

В представництві процесуальному до цього інший підхід. Тут визначено коло осіб, хто може виступати в суді представником (ст.60 ЦПК, ст.58 ГПК) і кому це заборонено (ст.61 ЦПК, ст.59 ГПК). Більш того, обмеження щодо здійснення процесуального судового представництва набули конституційного закріплення. Згідно з ч. 4 ст. 131-2 Конституції України (в редакції, що набрала чинності 30.09.2016 р.), «виключно адвокат» здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення. Таким чином, Україна є державою, де монополія адвокатів на представництво інших осіб у суді закріплена в Конституції. Згідно з абз. 1 пп. 11 п.16-1 Розділу XV «Перехідні положення» Конституції України, з дня набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», відповідно до п.3 ч.1 ст.131-1 та ст.131-2 Конституції, представництво виключно прокурорами або адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 01.01.2017 р., в судах апеляційної інстанції – з 01.01.2018 р., в судах першої інстанції – з 01.01.2019 р.

Обмеження кола осіб, які можуть бути представниками, вже закріплені і на рівні процесуальних законів, а саме: ЦПК, ГПК, КАС визначають, що представником у суді може бути адвокат або законний представник.

Виключення із зазначеного обмеження становлять спори, що виникають з трудових відносин, а також справи у малозначних спорах (малозначні справи), де представником може бути особа, яка досягла вісімнадцяти років, має цивільну процесуальну дієздатність, за винятком осіб, які не можуть бути представниками.

Малозначними вважаються справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. З 1 січня 2018 року цей поріг становить 176,2 тис. грн. Також передбачено, що суд може визнати і будь-яку іншу справу незначної складності малозначною, однак крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Окрім того припускається, що винятки з «адвокатської монополії»

можуть встановлюватися окремими законами, а ця можливість не обмежується переліком з ч. 5 ст. 131-2 Конституції України. Також з Конституції України ще не вилучена ст. 59, у якій зазначено, що «Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав». Отже, незважаючи на законодавчі зміни, право вільного вибору захисника своїх прав все ще залишається.

Раніше, до внесення зазначених змін, в процесуальному законодавстві України не було норми, яка б встановлювала адвокатську монополію на ведення справ у судах, і будь-яка особа, крім тих, кому це прямо заборонено законом, мала право прийняти доручення від сторони або третьої особи, а суд будь-якої інстанції зобов'язаний був допустити її до участі у справі після перевірки повноважень.

Для виникнення процесуального представництва слід розрізнити:

1. Добровільне представництво є договірним, бо підставою його виникнення є цивільний договір доручення, або трудовий договір, з яких випливають повноваження представника з ведення справи в суді. Договірними представниками в суді є адвокати, юрисконсульти та інші працівники підприємств, організацій і установ - у справах цих юридичних осіб; особи, допущені судом до представництва у справі.

2. Представництво обов'язкове поділяється на законне, де коло осіб та повноважень визначається законом, та статутне, де повноваження визначаються статутами і положеннями юридичної особи, яку представляють.

Законне (необхідне, обов'язкове) представництво передбачено для повністю недієздатних громадян, частково та обмежено дієздатних. Воно виникає на підставі закону, адміністративного чи судового акта за наявності таких юридичних фактів, як спорідненість, усиновлення, встановлення опіки чи піклування тощо. Законними представниками у справі є батьки, усиновителі, опікуни та піклувальники. Функції законних представників недієздатних осіб, які знаходяться на піклуванні в державних чи громадських закладах, покладені на адміністрацію цих закладів. Законним представником у суді в цьому випадку є керівник закладу, або призначений ним працівник. Законні представники мають право доручати ведення справи в суді іншому представнику, якого вони обирають для кращого захисту прав та інтересів своїх підопічних.

Відповідно до ст.62 ЦПК та ст.60 ГПК, повноваження представників сторін та інших учасників справи мають бути підтверджені такими документами: довіреністю фізичної або юридичної особи; свідоцтвом про народження дитини або рішенням про призначення опікуном, піклувальником чи охоронцем спадкового майна. Повноваження адвоката як представника підтверджуються довіреністю або ордером, виданим відповідно до ЗУ "Про адвокатуру і адвокатську діяльність".

Отже, представник, який має повноваження на ведення справи в суді, здійснює від імені особи, яку він представляє, її процесуальні права та обов'язки. Обмеження повноважень представника на вчинення певної процесуальної дії мають бути застережені у виданій йому довіреності або

ордері. Підстави і порядок припинення представництва за довіреністю визначаються Цивільним кодексом України, а представництва за ордером - законодавством про адвокатуру.

За таких умов, слід відмітити, що представництво в суді, тобто процесуальне представництво, є самостійним процесуальним інститутом, а не різновидом загального цивільного представництва і відрізняється від останнього правовим режимом його здійснення.

МОТИВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАЦІ АГРОПІДПРИЄМСТВ

М. Демидова, старший викладач

Управління трудовими ресурсами у сільськогосподарському виробництві визначається збільшенням залежності результатів діяльності аграрних підприємств від якості, мотиваційного заохочення та характеру використання праці працівників.

На практиці управління трудовими ресурсами – важлива складова у діяльності кожного підприємства. Управління мотивацією працівників підприємства є одним з головних стратегічних напрямів ефективної діяльності суб'єкта господарювання. Ми розглянемо процес управління мотивацією працівників в більш широкому розумінні, як мотиваційний менеджмент підприємства.

Виходячи із економічної суті менеджменту, як процесу планування, організації виробництва та контролю на підприємствах з метою досягнення координації людських і матеріальних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань, можна окреслити мотиваційний менеджмент як сукупність організаційно-управлінських, економічних і соціально-психологічних методів та інструментів мотиваційного впливу аграрних підприємств на трудові ресурси, які в сукупності у майбутньому забезпечать ефективність трудової діяльності працівників, розвиток сільськогосподарського виробництва та випуск конкурентоспроможної продукції в контексті досягнення стратегічних цілей.

Мотиваційний менеджмент аграрних підприємств – це індивідуальний підхід до кожного працівника, враховуючи його індивідуальність, досвід, професійність, спрямований на економічний ефект сільськогосподарського виробництва.

Мотиваційний менеджмент аграрних підприємств пов'язаний із вдосконаленням кадрової політики, основними завданнями якої є: забезпечення підприємства в працівниках необхідних професій та кваліфікацій, їх раціональний розподіл і ефективне використання та покращення трудового потенціалу підприємства, підвищення продуктивності праці. Мотиваційний менеджмент аграрних підприємств включає комплекс різних організаційно-управлінських, економічних і соціально-психологічних методів та інструментів, які б забезпечили ефективність трудової діяльності працівників щодо розвитку ефективного сільськогосподарського виробництва та випуску

конкурентоспроможної продукції. В контексті вище наведеного мотиваційний менеджмент аграрних підприємств – це управлінська діяльність, направлена на визначення потреби підприємства у кількості та якості трудових ресурсів, ефективного залучення кожного з працівників у виконання доведених обов'язків та виробничих завдань, і у відповідності до вкладеної праці та її продуктивності надання кожному працівникові заробітної плати у грошовій чи матеріальній формі, винагород та соціальних послуг. Метою мотиваційного менеджменту аграрних підприємств є розвиток сільськогосподарського виробництва, підвищення його ефективності та продуктивності праці, збільшення прибутковості і рентабельності, забезпечення якості та конкурентоспроможності виробленої продукції.

Основними методами та інструментами мотиваційного менеджменту аграрних підприємств можуть бути: преміювання працівників методом розподілу між працівниками та аграрним підприємством економії витрат фонду заробітної плати, отриманої в результаті підвищення продуктивності праці; преміювання працівників методом розподілу заощаджених коштів, обчислених як різниця між нормативним фондом заробітної плати у вартості реалізованої продукції та її фактичним розміром; преміювання працівників за збільшення індексу зростання виробництва умовно чистої аграрної продукції із розрахунку на грошову одиницю всіх видів заробітної плати (при цьому визначається обсяг умовно-чистої аграрної продукції та індекс її зростання в підприємстві); преміювання працівників за економію робочого часу на виробництві продукції та проведення сільськогосподарських робіт в стислі агротехнічні строки; преміювання працівників за підвищення врожайності сільськогосподарських культур та продуктивності тварин; преміювання працівників за освоєння новітніх технологій виробництва; доплата за вихідні та святкові дні; доплата за складні умови праці, в тому числі і продукцією (молоко, м'ясо); доплата за кваліфікацію та особливу професійну майстерність; стимулювання підвищення кваліфікації; стимулювання за суміщення посад і професій; соціальне забезпечення та різні види соціальних допомог.

Мотиваційний менеджмент та його інструменти мають бути своєрідними як для різних виробничих підрозділів, так і для різних аграрних підприємств. Без розвитку мотиваційного менеджменту трудових ресурсів, високої ефективності діяльності аграрних підприємств та їх конкурентоспроможності досягнути неможливо. Мотиваційний менеджмент аграрних підприємств доцільно розглядати як постійний процес розвитку та вдосконалення.

Розвиток мотиваційного менеджменту можливо окреслити як безперервний, цілеспрямований процес впливу на всіх рівнях діяльності підприємства, направлений на формування оптимальної структури трудових ресурсів, максимальне задоволення матеріальних і соціальних потреб працівників, з метою забезпечення високої продуктивності праці, ефективності аграрного виробництва і випуску високоякісної конкурентоспроможної продукції. При цьому, мотиваційний менеджмент розглядається як процес формування у працівників мотивів до високо продуктивної праці, виявлення професіоналізму та майстерності з метою досягнення особистих цілей та цілей

підприємства, практичної кмітливості кожного працівника і його здатності активно діяти з метою виконання завдань, отримання підприємством прибутку при виробництві аграрної продукції та понесення при цьому мінімальних затрат.

Мотиваційний менеджмент аграрних підприємств в нинішніх умовах розвитку аграрної економіки має важливе значення для підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва всіх підприємств як великих, середніх та малих.

Завданням управління аграрних підприємств є узгодження цілей його працівників та самого підприємства. З метою вирішення цього завдання доцільне формування саме мотиваційного менеджменту працівників на кожному технологічному циклі аграрного виробництва.

Отже, мотиваційний менеджмент аграрних підприємств являє собою сукупність способів, методів та інструментів управління на підприємстві, що формують мотиваційну систему, які в сукупності спонукають трудові ресурси до високопродуктивної праці в контексті досягнення цілей як підприємства, так і задоволення потреб кожного працівника. Мотиваційний менеджмент аграрних підприємств як система охоплює правові, економічні, організаційно-управлінські, адміністративні, соціальні, психологічні заходи, що є мотиваторами для працівників досягти визначених як власних цілей, так і цілей підприємства і його доцільно розглядати тільки в процесі розвитку.

Мотиваційний менеджмент має бути основною складовою забезпечення стійкого розвитку аграрних підприємств. Адже існує тісний взаємозв'язок між мотивацією праці, її ефективністю та економічними результатами виробництва в аграрних підприємствах.

МЕНЕДЖМЕНТ ТА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО БІЗНЕС-МОДЕЛЮВАННЯ

Л. Запара, к.е.н., професор

Реалізація будь-якої ідеї обов'язково потребує ефективно організації діяльності, тобто організації робіт, які протікають у рамках функціональної, процесної та організаційної структур. Саме організаційна модель може бути головною цінністю компанії, бо технологію виробництва можна купити, а технологію управління великою організацією, її бізнес-процесами можна тільки виростити, як живу істоту, разом з самою організацією. Сучасні організації стали мати як би колективний розум, здатний посилити здібності окремих індивідуумів. За допомогою усе більш складних організаційних рішень людство постійно пристосовує себе для вирішення усе більш складних завдань.

Нові методи управління все більше залежать від наявності відповідних технічних і технологічних інструментів (в першу чергу інформаційних систем).

Тому одна з серйозних помилок керівництва, яка уповільнює розвиток підприємства, – відношення до технологій як до засобу. У класичних бізнес-школах учать, що спочатку треба розробити стратегію і тільки тоді підібрати інструменти. Сучасний підхід полягає в тому, що наявність нових засобів може визначати стратегію. Це відноситься як до бізнес-стратегій, так і до стратегій функціональних. Багато нових способів організації діяльності, не підтримані технологією (передусім, програмним забезпеченням і засобами комунікації), просто не можуть бути впроваджені.

Саме тут на допомогу приходить бізнес-інжиніринг – технологія побудови і розвитку бізнес-систем, ґрунтована на інженерному підході. У його основі лежить застосування моделей – точних креслень організації діяльності. Це не економічні бізнес-моделі, тобто інвестиційні бізнес-кейси, які прораховують економічну вигоду від розвитку бізнесу у відносно передбачуваній довготривалій перспективі, а моделі організаційні, у рамках яких йде проектування нових бізнес-процесів і структур під нові стратегічні ідеї. Такі моделі дозволяють менеджерів-організаторів побачити усі істотні зв'язки між елементами бізнес-системи, а також можливі наслідки рішень, що приймаються.

На практиці підтверджується, що застосування сучасних засобів інформаційної підтримки організаційного менеджменту зазвичай приводить до наступних системних ефектів: загальне поліпшення керованості і контролю на усіх рівнях компанії; зниження часу реакції організації на зміни зовнішнього середовища; посилення здібностей до втілення заданих стратегій; накопичення і здатність передачі організаційних знань. Таким чином, інформаційною основою управління організаційним капіталом є сучасні системи бізнес-моделювання.

Відмітимо, що бізнес-моделювання зародилося вже в епоху рішення завдань управління ресурсами. Але тоді системи моделювання займалися виключно описом окремих процесів підприємства перед їх автоматизацією. При новій постановці завдання – моделювання діяльності підприємства з метою підвищення його ефективності – старі системи перестали справлятися з її масштабом і складністю. Тому підвищення ефективності управління стає можливим завдяки інноваційному підходу до самого бізнес-моделювання, яке тепер базується на новітніх технологіях управління знаннями. Моделювання на цій основі вирішує проблеми компактного зберігання і необхідної обробки якісної інформації. Причому робить це майже так само ефективно, як класична математика вирішила проблеми з інформацією кількісною.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

О. Лебеденко, к.е.н., доцент

В сучасних умовах, поряд з необхідністю раціонально використовувати потенціал організації в поточній діяльності, виникає необхідність запровадження стратегічного управління, яке дає змогу адаптуватися підприємству до умов мінливого зовнішнього середовища та забезпечує

успішний розвиток підприємства в довгостроковій перспективі.

Особливо актуальними питання стратегічного управління є для аграрних підприємств, які функціонують в умовах швидкозмінюваного, складнопередбачуваного середовища внаслідок недосконалої аграрної політики з боку держави та залежності від природно-кліматичних умов, що зумовлює значний ступінь ризикованості бізнесу. Діяльність сільськогосподарських виробників включає важливі за своїм значенням виробничі процеси, які на тривалий період визначають шлях розвитку господарства, і непродумане прийняття рішень може негативно позначитися на функціонуванні підприємства протягом багатьох років. Так, необхідною умовою досягнення високої урожайності культур і збереження родючості ґрунтів є дотримання сівозмін, розрахованих на кілька років. Крім того, в сільському господарстві існує багато виробничих процесів, що здійснюються впродовж ряду років (виращування багаторічних насаджень, формування основного стада та ін.).

Важливе місце в стратегічному управлінні посідає стратегічне планування. Особливості господарювання аграрних підприємств (сезонність виробництва, залежність від природно-кліматичних умов, довготривалість виробничих процесів, іммобільність виробничих ресурсів та ін.) створюють передумови для використання гнучкої системи стратегічного планування, в рамках якої існує можливість використовувати сценарний підхід планування. Сутність сценарного планування полягає у дослідженні зовнішнього середовища та побудові різних і однаково можливих варіантів розвитку подій у майбутньому, на основі яких формулюються сценарії розвитку підприємства. З наявних сценаріїв обираються ті стратегічні альтернативи (чи загалом сценарій), які є найбільш стійкими за будь-якого варіанта розгортання подій.

Складнощі в застосуванні стратегічного планування в аграрних підприємствах пояснюються багатьма обставинами, зокрема чинниками зовнішнього середовища. В першу чергу, нестабільністю політичної ситуації в країні, непростими економічними умовами господарювання, що утруднює чи взагалі унеможливорює розробку довгострокових планів розвитку; значним диспаритетом цін на промислову продукцію та продукцію сільського господарства, коливанням цін на сільськогосподарську продукцію, що робить неможливим розробку стратегічних фінансових планів, викликає труднощі в прогнозуванні динаміки ринку сільськогосподарської продукції.

До чинників внутрішнього середовища, які ускладнюють застосування стратегічного планування в аграрних підприємствах відносяться: падіння рівня рентабельності усіх видів діяльності; застаріла матеріально-технічна база; відсутність робіт по впровадженню досягнень селекції; недостатнє внесення органічних і мінеральних добрив; застосування трудомістких технологій; нерациональне використання трудових ресурсів тощо.

Проблеми запровадження стратегічного управління в Україні, в тому числі і в аграрних підприємствах, формують ряд чинників. Насамперед, це недостатні фінансові можливості більшості підприємств та нестача фахівців відповідного рівня, що обумовлює як обмеженість такого виду управлінської діяльності на підприємствах, так і отримання послуг з питань консультування

стосовно вироблення стратегії розвитку на стороні.

Підприємства аграрної сфери економіки виявились не підготовленими до виконання ними нових управлінських функцій, обумовлених ринковими перетвореннями. Не маючи досвіду та інструментів стратегічного управління, які б дозволили враховувати наростаючу конкуренцію, нестабільність і непередбачуваність зовнішнього оточення, їм складно забезпечити ефективність господарювання.

Невисока результативність господарської діяльності та низький рівень конкурентоспроможності більшості аграрних підприємств свідчать про необхідність їх переходу до стратегічного планування й стратегічного управління для успішного розвитку в майбутньому. Нині процеси стратегічного планування й управління в аграрних підприємствах перебувають на етапі становлення.

Успішне оволодіння методами і підходами сучасного стратегічного управління та його успішне впровадження дозволить підприємствам функціонувати стабільно, надасть їм позитивні перспективи щодо зростання. Саме стратегічне управління є тим засобом, що забезпечить аграрному підприємству виживання в довгостроковій перспективі в умовах конкурентного, динамічного середовища та засобом його адаптації до змін в цьому середовищі.

Література:

1. Вяткіна Т.Г. Умови та чинники стратегічного управління ресурсним потенціалом сільськогосподарських підприємств / Т.Г. Вяткіна // Агросвіт. – 2013. – №17. – С. 3-8.

2. Лебеденко О.В. Сучасний стан та перспективи розвитку стратегічного управління на сільськогосподарських підприємствах України / О.В. Лебеденко // Основні напрями розвитку менеджменту організацій і адміністрування: колективна монографія / за заг. ред. Сиченка В.В.– Павлоград: Арт Синтез-Т, 2014. – С. 119-130.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД КООПЕРАЦІЇ

Ю. Руденко, аспірантка

Науковий керівник: І. Воловик, к.е.н., доцент

Ідея кооперації, звичайно, не нова. Об'єднання в доісторичні часи свідчили про зацікавленість у подальшому розвитку співпраці як шляху культурного та економічного розвитку. Історично кооперативний рух привертав набагато менше уваги, ніж більш агресивні рухи, такі як капіталізм, соціалізм та комунізм. Проте, в сучасному світі діє близько 1 млн. кооперативних організацій більш ніж 120 видів і різновидів. Вони об'єднують приблизно 600 млн. осіб. Особливу роль в процесі адаптації міжнародного кооперативного руху до умов глобальної економіки грає його координуючий центр - Міжнародний кооперативний альянс, який є міжнародною неурядовою організацією, яка об'єднує національні і регіональні союзи кооперативів.

Важливо визнати відмінності між витокami кооперативів у розвинених країнах та кооперативами в країнах, що розвиваються. Кооперативи відіграють

набагато більш активну роль у практичному розвитку економіки у так званих країнах третього світу, особливо в Індії та Південно-Східній Азії. Мотивація для формування кооперативних підприємств є різною, так кооперативи в розвинених країнах пропонують життєздатну альтернативу переважно домінуючій "стандартній" моделі господарювання. Кооперативи у країнах, що розвиваються, більше зумовлені бажанням створити нову економіку - життєздатну та стабільну, яка є успішною, там, де МВФ та Світовий банк не змогли досягти успіху в підвищенні рівня бідності.

У кооперативній сфері діяльності найбільш сильні економічні позиції займають сільськогосподарські кооперативи. Наприклад, в США, Канаді, Австралії кооперація представлена, по суті, тільки фермерськими об'єднаннями. Споживчі кооперативи в цих країнах не отримали широкого розвитку. Що стосується кредитної кооперації, то вона пов'язана в основному з обслуговуванням фермерського виробництва. У країнах Європейського співтовариства на фермерські кооперативи припадає понад половини сумарного обороту кооперативного сектора. У більшості Європейських країн і Японії кооперативи об'єднують понад 80% сільськогосподарських товаровиробників. У Великобританії і деяких інших країнах цей показник набагато нижчий за середній по європейському континенту і становить близько 50%. У світовій практиці склалися два типи сільськогосподарських кооперативів: перший тип - кооперативи виробників, або вертикальні кооперативи, які виконують обслуговуючі функції; другий тип - виробничі, або горизонтальні кооперативи.

Заслуговує уваги діяльність кооперації Західної Європи, де кооперативи, поряд з важливими економічними, виконують ще й корегувальні соціальні функції. У Західній Європі представлені моделі реформування кооперативних секторів країн з перехідною економікою. У Центральній і Східній Європі знаходиться 34% усіх сільськогосподарських кооперативів Європи. Хоча в кооперативній системі країн ЦСЄ і була кризова тенденція, що пов'язана із трансформаційними політико-економічними тенденціями, тим не менш явище кооперації й досі є поширеним, свідченням чого є велика кількість кооперативів, наприклад, у Румунії в 2014 році кооперативною діяльністю займалися близько 16% населення, в свою чергу в таких країнах як Латвія, Молдова, Словенія, Словаччина і Чехія це число коливається в межах від 12% до 14%, а частка членів кооперативів у загальній чисельності зайнятого населення в цих країнах становить від 15 до 45%. Зазвичай, в країнах Європи, що мають перехідну економіку, державна влада лише заохочує та сприяє кооперативному рухові, адже усвідомлює значення кооперативної системи в розвитку національної економіки та її сприяння інтеграції у світове господарство. Розвиток кооперативного сектора в країнах з перехідною економікою, а саме в країнах Центральної та Східної Європи, характеризується такими особливостями:

1) держава, усвідомлюючи значення споживчих кооперативів для розвитку національної економіки та для інтеграції національних економік у світове господарство, сприяє кооперативній діяльності;

2) кооперативні організації розвинених країн ЄС підтримують

трансформаційні процеси в кооперативах Центральної та Східної Європи з метою їх пристосування до вимог глобалізації;

3) кооперативи Центральної та Східної Європи підвищують свою конкурентоспроможність на національному та світовому ринках, застосовуючи позитивний досвід споживчих кооперативів країн з розвиненою економікою і використання прогресивних інноваційних методів діяльності.

Література:

1. Григорьева С. В. Споживча кооперація країн світу: зарубіжний досвід та проблеми його впровадження в Україні // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер.: Економічні науки. – 2010. – №. 3. – С. 18-22.

2. Кулькова Н. С. Зарубежный опыт интегрирования и кооперирования в сельском хозяйстве // Вестник НГИЭИ. – 2012. – №. 3.

3. Development of agricultural cooperatives in the EU 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019pdf

4. Williams R. C. The cooperative movement: Globalization from below. – Routledge, 2016.

КОН'ЮКТУРА УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ АКВАКУЛЬТУРИ

І. Застава, старший викладач

Одним із елементів ринкової структури сільського господарства України є ринок продукції аквакультури, який нині знаходиться під впливом трьох основних чинників: а) низького платоспроможного попиту основної частини населення; б) високої частки імпортової продукції, яка витісняє вітчизняних товаровиробників з внутрішнього ринку; в) зменшення вигоди від виробництва риби і рибної продукції.

Стабільний стан ринку продукції аквакультури, як і всього аграрного, багато в чому залежить від економічної стабільності в країні. У дореформений період економіка країни була стабільна, проте надто політизована, централізована, зарегульована і знаходилась під жорстким контролем держави. Сучасний етап вимагає ретельного дослідження ринку та поведінки споживачів до початку виробництва продукції аквакультури, оскільки більшість власників рибницьких господарств в Україні вирощують продукцію, а вже потім шукають ринок збуту, що занадто ризиковано.

Як наслідок, для ринку риби України вже стала звичайною ситуація “хвилеподібної” пропозиції продукції за роками, у результаті якої спостерігається надмірне виробництво одного виду продукції, що є причиною падіння ціни на цю продукцію, недостатнє виробництво іншого виду (переважно цінних видів риби, ікри) та призводить до незадоволеності попиту та необгрунтованого зростання ціни реалізації.

У сучасних умовах спостерігається активна інтервенція на внутрішній ринок рибної продукції з-за кордону. Тобто, дефіцит рибної продукції вітчизняного виробництва вже тривалий час покривається за рахунок наростаючого імпорту. За даними Інформаційно-аналітичного бюлетеня

Кабінету Міністрів України, наразі рибоводний ресурс країни становить 1,3 млн. га внутрішніх водойм. Та використовується він лише на 20-30%. Тому й говорити про конкуренцію України з державами – «акулами» рибного бізнесу, такими як Китай, що вирощує близько 45 млн. т. риби та морепродуктів, Південною Кореєю або Японією, країнами Західної Європи – Норвегією, Італією, Францією, Канадою, Австралією чи Південною Америкою, поки що, на жаль, передчасно. Фахівці галузі стверджують, що в середньому на 1 га вирощують менш як 4 ц риби. А цей показник непорівнянний зі світовим, коли за інтенсивного методу ведення товарного рибництва отримують близько 30 ц риби з гектара.

За даними Асоціації рибалок України, за минулий рік споживання в Україні рибного продукту в перерахунку на душу населення становить 14,5 кг на рік, тоді як за інформацією ФАО (Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН), у європейських країнах цей показник становить 19,6 кг на рік. Причому у продуктовому кошику українців лише 15% рибного продукту вітчизняного виробництва, решта 85% становить імпортна риба.

Існує п'ять конкурентних сил, які визначають привабливість аквакультури:

- 1) політичне і соціально-економічне оточення;
- 2) можливість появи нових конкурентів, тобто легкість або складність входження підприємства в галузь;
- 3) загроза заміни традиційної продукції галузі новою продукцією;
- 4) сила позиції постачальників і покупців;
- 5) конкуренція серед виробників в самій галузі.

Ці п'ять груп чинників визначають привабливість рибної галузі та доцільність ведення в ній бізнесу. Якщо ці чинники впливають на ціни, витрати, інвестиції, то вони дозволяють визначати конкурентоспроможність і прибутковість рибогосподарських підприємств, їх місце на аграрному ринку, рівень цінової і нецінової конкуренції, для кожної продукції, виявляти пріоритетних конкурентів.

Зробити рибницьку галузь привабливішою для інвестицій, а вирощування риби – рентабельнішим, сприяти ефективнішому використанню водних ресурсів має Закон України «Про аквакультуру». Держава обіцяє сприяти розвитку аквакультури, задекларувавши, що тепер ця галузь підпадає під дію законів України «Про державну підтримку сільського господарства України» та «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою».

Наступним кроком у відродженні слави українського рибництва і аквакультури повинно стати реформування діючих та створення нових підприємницьких структур рибної галузі. Від промислового рибальства в світовому океані до організації відпочинку на водоймах – ось поле для бізнесу та підприємництва на сьогодні. Бізнес повинен проникнути у всі ніші галузі та задовільнити усі потреби споживача. Отже, Україні потрібні «бізнес-кадри». Від малих підприємств до солідних інвестиційних кампаній.

Слід звернути увагу на посилення конкурентоспроможності суб'єкта

господарювання на ринку, формування його іміджу в соціально-економічному середовищі, ведення ефективної маркетингової політики серед населення України шляхом кращої організації аквакультурного виробництва та створення сприятливих умов розвитку галузі.

УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ БІЗНЕСОМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

І. Байдак, старший викладач

Однією з ключових проблем розвитку аграрного сектору економіки України є непоінформованість значної частини сільськогосподарських виробників про умови ведення бізнесу в галузі. Українські аграрії в середньому збирають в 2 рази менше пшениці з 1 гектару, ніж їх колеги у Франції та Німеччині.

В «Стратегії розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року» говориться, що входження до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі вимагають адаптації до нових та постійно змінних умов, а відповідно – подальшого удосконалення аграрної політики.

Виробничий потенціал українського аграрного сектору значно перевищує потреби внутрішнього ринку, тому може стати локомотивом розвитку та світової інтеграції національної економіки. Для сільського населення, задіяного в аграрній економіці, яке складає третину всього населення країни це забезпечить зростання доходів, а для країни в цілому може дати мультиплікативний ефект у розвитку інших галузей національної економіки.

Проте не зважаючи на можливості, які відкриваються для українського аграрного сектору потрібно пам'ятати, що на міжнародних ринках вже працюють сильні конкуренти. Бразилія, Аргентина, Мексика, Китай, який розвивається, використовуючи новітні аграрні технології.

Щоб стати двигуном вітчизняної економіки, сільське господарство повинно конкурувати на світових ринках. Отже перше завдання в українському агробізнесі — підвищення операційної ефективності, освоєння нових технологій та ефективне управління.

Конкуренція на світовому ринку потребує прийняття менеджерських рішень для підвищення ефективності виробництва в аграрній сфері. Для цього аграрні підприємства повинні розробляти надсучасні системи менеджменту для досягнення цілей економічного розвитку.

Проблеми управління підприємствами є найбільш вивченими, але цілий ряд аспектів менеджменту аграрних підприємств залишаються не адаптованими для практичного використання. Серед таких питань адаптація до сучасного аграрного виробництва новітніх концепцій управління підприємством, зокрема теорії ощадного виробництва.

Вузловим поняттям ощадного виробництва є усвідомлення виробником споживчої цінності кінцевого продукту. Виробнича система створюється як цілісний ланцюг операцій і процесів, що додають споживчої цінності продукту в процесі проходження всього ланцюга. У випадку аграрного виробництва

прийнято говорити «від поля - до столу».

Економічною суттю віддачі ощадного виробництва є усунення втрат, уникання тих операцій і процесів, які не додають споживчої цінності продукту чи послугі, натомість споживають ресурси.

Узагальнюючи технологію розробки системи менеджменту на основі ощадного виробництва та її впровадження, із урахуванням індивідуальних вимог та диференціального підходу до кожного конкретного підприємства можемо сформулювати основні принципи ефективного менеджменту на її основі:

- обґрунтування концепції продукту та визначення його споживчої цінності;
- обґрунтування та створення потоку генерування споживчої цінності;
- забезпечення неперервного функціонування потоку створення споживчої цінності завдяки організаційним, технологічним і економічним заходам,;
- створення умов для постійного самовдосконалення.

ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ ШЛЯХОМ ГРАМОТНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІЗАЦІЇ

О. Бербенець, к.е.н., доцент

Одним із важливих факторів зростання ефективності виробництва є підвищення продуктивності та результативності праці. Забезпечення високої продуктивності праці, ефективне використання професійного та інтелектуального потенціалу працівника неможливі без пошуку дієвих методів визначення суспільно необхідних витрат праці, без формування нового механізму стимулювання та мотивації праці. Цим обумовлена необхідність оцінки продуктивності та результативності праці та пошуку форм активізації її забезпечення.

Нібито давно всім відомо, що людські ресурси є найважливішим фактором виробництва і до того ж є обмеженим ресурсом, а то його слід використовувати ефективно і раціонально. То, чому цьому питанні і досі приділяється замало уваги, можливо, тому що донедавна не було серйозних доказів того, що грамотне управління персоналом має який-небудь вплив на ефективність організації та може бути одним з її конкурентних переваг.

У сучасному менеджменті людські ресурси розглядаються як одні з основних джерел конкурентних переваг організації, тому необхідно вибудовувати та постійно вдосконалювати системи управління персоналом, узгоджуючи завдання та зміст кадрової політики з цілями, стратегією та структурою організації, що постійно змінюється. На жаль, часто таке розуміння має чисто теоретичний характер, що перешкоджає ефективній реалізації даного підходу в практиці. Головна проблема, на наш погляд, полягає в несумісності рівнів розвитку систем управління організацією та управління персоналом, які орієнтовані сьогодні в основному лише на підвищення якості людських ресурсів.

Нещодавнє опитування топ-менеджерів і HR-керівників виявило наступні

проблеми в сфері управління людськими ресурсами:

1. Старіння персоналу (на думку 45,5 % топ-менеджерів і 38 % HR-керівників).
2. Низький рівень трудової мотивації (16 і 35 % відповідно).
3. Недостатній рівень кваліфікації (41 і 33 % відповідно).
4. Конкурентоздатний компенсаційний пакет (18 і 20 % відповідно).
5. Високий рівень плинності кадрів (29,5 і 19 % відповідно).
6. Невисокий рівень лояльності персоналу (16 і 18 % відповідно).
7. Невисокий рівень трудової дисципліни (6,8 і 7,4 % відповідно).

При цьому з метою вирішення зазначених проблем топ-менеджери запропонували такі заходи.

1. На рівні держави і місцевого самоврядування:

- зміна структури економіки (73 % респондентів);
- вдосконалення системи освіти (13 %).

2. На рівні компанії:

- утримання та навчання наявних співробітників (11%);
- грамотна політика компенсацій, мотивації (6,6%);
- профільне навчання шукачів та нових співробітників (6,6%).

Так, основними напрямками підвищення продуктивності та результативності праці можуть слугувати:

- 1) формування стабільного якісного складу персоналу;
- 2) визначення критеріїв і показників ефективності їхньої праці;
- 3) організація постійного обліку і контролю результатів діяльності управлінського і виробничого персоналу;
- 4) збільшення витрат на підготовку кадрів;
- 5) поглиблення спеціалізації без впровадженням нової техніки;
- 6) скорочення непродуктивних втрат робочого часу;
- 7) забезпеченням високої матеріальної та моральної зацікавленості працівників у результатах;
- 8) формування нового соціально-психологічного клімату у колективі, спрямованого на створення умов для продуктивної праці.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДОРАДЧИХ ТА НАВЧАЛЬНИХ ПОСЛУГ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

І. Воловик, к.е.н., доцент

Одним з принципів кооперації, які затверджені Міжнародним кооперативним альянсом, є «Освіта, тренування та інформація». Це означає, що кооператив бере на себе відповідальність щодо навчання та тренування для своїх членів, обраних до органів управління представників, менеджерів та найнятих працівників для того, щоб їх внесок в розвиток кооперативу був ефективним. Крім того, це передбачає, що кооперативи інформують суспільство – особливо молодь та тих, хто формує громадську думку, - про природу та вигоди кооперації.

Дослідження, проведене в рамках Проекту розвитку зерносовищ та сільськогосподарських кооперативів в Україні [1], говорить про те, що в умовах

становлення кооперативів як організацій, їх члени визнають значення та роль навчання у формуванні успіху кооперативів, проте, вважають, що всі витрати, пов'язані з цим навчанням, повинні бути компенсовані за рахунок самого кооперативу або залучених грантів, міжнародної допомоги тощо.

В зв'язку з окресленими тенденціями, перспективним напрямом, на нашу думку, є розвиток дорадчих та навчальних послуг для кооперативів. В міжнародній практиці існує кілька моделей реалізації таких послуг. Зокрема, варто відзначити американський досвід в цій сфері.

Всі питання, пов'язані з розвитком кооперації в США підпадають під регулювання відповідного законодавства, яке за останні 100 років пройшло значний шлях еволюції, і яке надає кооперативам статусу корпорації з особливими умовами організації, функціонування та оподаткування [2].

Враховуючи роль та значення кооперативів для розвитку сільського господарства США, в структурі USDA (Департамент сільського господарства Сполучених Штатів) функціонує окремий підрозділ з розвитку сільських територій (USDA Rural Development), одним із завдань якого є надання інформаційної, консультативної та навчальної підтримки при створенні кооперативів в сільській місцевості [3].

Кооперативні програми USDA працюють за такими напрямками: освіта (навчальні матеріали та періодичні видання); фінансова підтримка (гранти); щорічна статистична інформація (в т.ч. фінансова) про діяльність більше 1500 кооперативів в різних галузях; дослідження (з публікацією звітів). В кожному штаті, а в окремих випадках в кожному окрузі штату (Каліфорнія) працюють представництва USDA. Консультативні та інформаційні послуги є безкоштовними для фермерів.

Крім того, в кожному штаті, за рахунок місцевих бюджетів працюють Департаменти сільського господарства, частина функцій яких також пов'язана з наданням консультацій та інформаційної підтримки фермерам.

Потужною силою в захисті та лобіюванні інтересів фермерів є Farm Bureau – асоціація фермерів, завданням якої є створювати та підтримувати сприятливі умови для розвитку фермерства та сільських громад. Підрозділи Farm Bureau в тому числі надають і навчальні та інформаційні послуги, проводячи семінари, майстер класи, консультуючи фермерів з питань законодавчих змін тощо. Членство в асоціації є платним. Проте для молодих фермерів – лише 25 доларів. Передбачається членство також для тих, хто не є фермером, проте активно зацікавлений у споживанні якісних локальних продуктів харчування, збереженні сільських ландшафтів та способу життя [4].

Проте, лідируючі позиції в сфері надання навчальних та консультативних послуг для кооперативів займає служба Extension [5]. Система дорадництва забезпечує неформальну освіту та навчання для людей по всій країні – фермерів та інших жителів сільських громад, а також для людей, які живуть у містах. Це своєрідний місток від знань, отриманих через дослідження та освіту до людей для створення позитивних змін.

У 1862 році Президент Лінкольн створив Департамент сільського господарства, започаткувавши політику активної підтримки фермерства, яка

продовжувалась до 1976 року (на Алясці до 1986 року). На освоєння фермерам було виділено 270 млн. акрів, близько 10% території США. В тому ж році окремим актом було розпочато розбудову аграрних університетів та коледжів механізації (Land Grant Universities).

В 1887 році по всій країні були засновані експериментальні станції для розвитку досліджень в сфері сільського господарства, а в 1914 році започатковано службу дорадництва. Ця унікальна система дозволяє фермерам отримувати постійний доступ до консультацій фахівців різних спеціальностей, проходити навчання та підвищення кваліфікації, отримувати підтримку в розбудові навчальних програм для дітей та молоді (4H, Young Farmers of America). А університети отримують можливість фінансувати роботу своїх викладачів-дорадників, проводити дослідження, комерціалізувати розробки та проводити профорієнтаційну роботу з потенційними абітурієнтами.

Досвід показує, що на етапі заснування та становлення американські кооперативи активно користуються підтримкою програм USDA та послугами дорадників, а досягнувши певного рівня розвитку починають самі фінансувати навчання та дослідження, створюючи асоціації кооперативів та формуючи відповідний бюджет.

В умовах відновлення розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні та зростання попиту на дорадчі та інформаційні послуги, аграрні університети повинні ефективно використати стратегічні можливості, що відкриваються.

Література:

1. Величко О.М. Психографічне дослідження портрету сучасного кооператора як споживача послуг кооперативу / О.М. Величко // Науковий вісник НУБІП України. – 2016. - № 249: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Economica/article/view/7366>.

2. Zeuli, Kimberly A., Cropp, R. (2004). Cooperatives: Principles and Practices in the 21st Century. UW Extension.

3. Cooperative Programs/USDA: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rd.usda.gov/programs-services/all-programs/cooperative-programs>.

4. Ohio Farm Bureau: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ofbf.org>.

5. Extension/USDA: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nifa.usda.gov/extension>.

СТАРА І НОВА ПАРАДИГМА УПРАВЛІННЯ

В. Гаркавий, к.е.н., доцент

Сучасний суспільний розвиток характеризується високим рівнем мінливості та складності. Успішність життєдіяльності у таких умовах безпосередньо залежить від ефективності діючих управлінських систем.

Управління, як і будь-який інший вид людської діяльності, підпадає під дію законів еволюційного розвитку суспільства, з часом видозмінюється та набуває нових рис, іншими словами, еволюціонує. Зміна ключових ознак управлінського процесу перебуває у прямому взаємозв'язку зі зміною базових

параметрів організаційного розвитку та потребує відповідної професіоналізації управління задля забезпечення ефективності розвитку суспільства. Визначення основних еволюційних рівнів управління (на основі аналізу історичного розвитку наукових поглядів) і розкриття їх специфіки дозволить виявити контекст професіоналізації управління на різних етапах суспільного розвитку та обґрунтувати необхідність зміни цього контексту для етапу сучасних суспільних трансформацій.

Проаналізуємо розвиток наукової думки щодо управління в ракурсі парадигмальних трансформацій, з розумінням важливості того, що зміна парадигм веде до переоцінки суспільних цілей, цінностей і стратегій. Р. Дафт розглядає парадигму як «спільну ментальність, що представляє основний спосіб осмислення, сприйняття та розуміння світу». Вчений виділяє дві основні парадигми щодо управління: традиційну (стару) та нову. Їх порівняння на рівні ключових характеристик дає наступну картину.

Таблиця 1

Характеристики традиційної та нової парадигм управління

Стара парадигма	Нова парадигма
Стабільність	Плинність
Контроль	Делегування влади
Конкуренція	Співробітництво
Однорідність	Різноманітність
Егоцентризм	Суспільна значущість
Героїзм	Скромність

Д. Хенна, досліджуючи проблематику управління, констатує перехід від парадигми підлеглості, яка є «нервовим центром нашого бюрократичного світу», до парадигми відповідальності.

Стівен Кові, характеризуючи розвиток теорії управління, виділяє чотири управлінські парадигми:

- Парадигма наукового управління, в основі якої економічна людина та економічна стабільність. Оптимальний стиль управління у такій ситуації визначається як авторитарний.

- Парадигма людських відносин визнає поряд із економічною соціальною сутність людини. Оптимальним стилем управління виступає «доброзичливий авторитаризм».

- Парадигма людських ресурсів додає до двох попередніх психологічну сутність людини, що означає: «Крім потреб у економічній стабільності та соціальній приналежності, люди відчувають потребу у розвитку, вони хочуть ефективно та творчо брати участь у досягненні гідних цілей». Стиль управління спрямовано на розкриття потенціалу людини.

- Принцип-центричне лідерство додає до попередніх розуміння людини як духовної істоти, що потребує постановки цілей, які «повинні надихати та ушляхетнювати, звертатися до вищого «я»» кожної людини. В основі цієї парадигми управління людьми на основі системи принципів, які виступають у формі цінностей, ідей, ідеалів, норм. Основу такого управління складають віра та довіра.

ТЕНДЕНЦІЇ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄС

О. Зоренко, к.е.н., доцент

Національна економіка України на сьогодні перебуває в глибокій кризі, що актуалізує питання економічної інтеграції в контексті її переваг та недоліків для економіки України.

ПВ ЗВТ між Україною та ЄС передбачає скасування (в окремих випадках - суттєве зменшення) експортних та імпорتنих мит Україною приблизно на 97%, ЄС - на 96,3%; для сільськогосподарської продукції мита скасовуються Україною на 35,2% тарифних ліній, у ЄС - на 83,1%. Для 52% тарифних ліній Україна запроваджує перехідні періоди тривалістю від 1 до 7 років, для 9,8% - часткову лібералізацію, для 3% - безмитні тарифні квоти. Це означає, що для особливо чутливих секторів ПВ ЗВТ українським виробникам потрібно більше часу для адаптації до конкурентного середовища. Таким чином, внаслідок скасування мит українські експортери будуть заощаджувати 487 млн. євро щороку, ЄС – 391 млн. євро відповідно [1].

З 1 січня 2016 року розпочалося тимчасове застосування Глави IV Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в частині поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВ ЗВТ). Одночасно завершив свою дію режим автономних торговельних преференцій ЄС для України, започаткований 3 квітня 2014 р., в рамках якого в односторонньому порядку українському експорту надавався доступ до ринку ЄС на умовах ПВ ЗВТ [2].

Положення Угоди про асоціацію в частині запровадження вільної торгівлі між Україною та державами-членами Європейського Союзу серед іншого передбачає поступове, впродовж певних перехідних періодів, скасування/зниження ставок увізного мита сторін на товари походженням з іншої сторони.

Для українського бізнесу це означає в першу чергу можливість виходу на достатньо сильно захищений (в тому числі і рівнями увізних мит) ринок держав-членів ЄС та виграш порівняно з товарами ЄС не лише в якості, а й у ціні [2].

Одним з основних питань взаємодії між Україною та ЄС в аграрній сфері є питання експорту продукції тваринного походження в країни Європейського Союзу. Сьогодні Україна має право здійснювати експорт продукції тваринництва до ЄС, включаючи наступні категорії товарів: м'ясо птиці, рибу морську, рибопродукти, мед бджолиний, казеїн технічний, кишкову сировину, пухову сировину, корми, субпродукти, покращувачі ґрунту та добрива.

Таким чином, торговельно-економічне співробітництво між Україною та ЄС дає змогу значно розширити доступ українських експортерів до ринку ЄС, усунувши нетарифні торговельні бар'єри у вигляді відмінних технічних стандартів і вимог, сприяє покращенню ділового та інвестиційного клімату в нашій країні на основі норм і стандартів ЄС, стає ефективним механізмом поступової інтеграції економіки України до внутрішнього ринку ЄС.

Література:

1. Манаєнко І. М. Тенденції торговельно-економічної співпраці України та ЄС / І. М. Манаєнко, Д. О. Путіліна. // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – №3. – С. 10–14.
2. Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economic/agriculture>

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ УРБАНІЗАЦІЇ ЯК ВЕКТОРУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

В. Мареніченко, к. держ. упр., викладач

Сучасні процеси росту, складу і розміщення населення роблять нові виклики державі. Одним з найважливіших питань є процес урбанізації. Урбанізація – це одна з найважливіших складових соціально-економічної географії.

Урбанізація (від лат. *urbanus* – міський, *urbs* – місто) – це історичний процес підвищення ролі міст, міського способу життя і міської культури в розвитку суспільства, пов'язаний з просторовою концентрацією діяльності в порівняно нечисленних центрах і ареалах переважного соціально-економічного розвитку.

Сучасний тип урбанізації в розвинених країнах – це вже не стільки швидкий темп зростання частки міського населення, скільки особливо інтенсивний розвиток процесів субурбанізації і освіти на цій основі нових просторових форм міського населення – міських агломерацій, мегалополісів.

Питання міграції молоді з сільської місцевості в місто сьогодні дуже актуальне. Талановита, розумна молодь їде в міста, що стає тенденцією. Сучасний ринок праці висуває високі вимоги. В даний час в сільській місцевості нелегко знайти роботу до душі навіть здоровим, енергійним і освіченим людям, з огляду на обмежену кількість робочих місць.

Щороку з мапи України зникає кілька десятків населених пунктів, тисячі – на межі вимирання. Через відсутність роботи, шкіл, дитячих садків та лікарів – люди кидають господарства та виїжджають цілими сім'ями з сільської місцевості.

Характер розселення населення – його розподіл на міське і сільське – визначає ступінь урбанізації територій та поширення міського способу життя і занять.

Складовою частиною урбанізації і важливим вектором розвитку сільської місцевості є процес урбанізації. Рурбанізація – (від фр. *rural* – сільський, сільський і лат. *urbs* – місто) – процес поширення міських форм і умов життя на сільську місцевість. Цей процес може супроводжуватися міграцією міського населення в сільські поселення і перенесенням форм господарської діяльності, характерних для міст, в сільську місцевість.

З метою зниження напруженості на молодіжному ринку праці

ефективними заходами є сприяння самозайнятості молодих людей, підтримка молодіжного підприємництва на селі через процеси урбанізації в державному регулюванні [1].

Як приклад можна привести США, де, на відміну від нашої країни, за останні десятиліття кількість сільського населення неухильно зростає. І це не означає, що всі ці люди з ранку до вечора працюють на полях. З 26% сільського населення США, тільки 7% селян зайняті у фермерському господарстві. Решта ж зайняті в різних сферах, в тому числі, і за допомогою мережі інтернет і можливості віддаленої роботи.

На сучасному етапі розвитку аграрного сектору та сільської місцевості слід впровадити такі дії, як:

- забезпечення політики рівномірного розподілу міграційних потоків на території України;
- створення соціально-економічної бази для залучення і закріплення населення в сільській місцевості;
- створення сприятливих умов життєдіяльності для фахівців, які приїжджають працювати в сільську місцевість;
- забезпечення умов, що сприяють закріпленню молоді на селі.

Література:

1. Как возродить украинское село [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ubr.ua/labor-market/ukrainian-labor-market/4634-205452>

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Р. Миронова, к.е.н., доцент

Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних продуктів харчування, посилення контролю якості та безпеки продовольства названі в числі першочергових заходів державної політики. У цьому зв'язку організація діючого механізму управління якістю сільськогосподарської продукції є одним з важливих на сьогодні завдань підприємств агропромислового комплексу.

На початковому етапі розробки системи управління якістю сільськогосподарським підприємствам необхідно провести маркетингове дослідження ринку з метою вивчення потреб реальних і потенційних споживачів; продукції конкурентів. Також слід проаналізувати ціновий діапазон залежно від споживчих властивостей і якісних характеристик продукції. Це робиться для того, щоб визначити, чи відповідає власна продукція запитам споживачів за ціною і якістю, а також намітити основні напрями поліпшення споживчих властивостей продукції. Необхідно також пам'ятати про оптимальність комбінації «ціна – якість» і скорочення витрат в розрахунку на одиницю корисного ефекту продукції.

Наявність і якість орних земель та інших угідь, кліматичні умови, дотримання сівозмін визначають перелік, обсяги і якість виробленої продукції. Близькість до міста, наявність доріг, мережа переробних підприємств визначають економічну доцільність виробництва різних видів продукції. Тому вивчення ринку (зовнішнього середовища) повинне бути по можливості повним

і доповнюватися дослідженням внутрішнього середовища підприємства з метою визначення реального рівня його конкурентоспроможності в результаті зіставлення відповідних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Починати діяльність по створенню системи якості потрібно з фінансового оздоровлення підприємства. Однією з важливих передумов, що забезпечують хоча б мінімальний рівень успішності в діяльності підприємств, є мінімізація витрат, для чого потрібне налагодження грамотного обліку, а також твердий контроль і кваліфіковане управління фінансовими потоками.

Коли за результатами дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства зроблені висновки про можливі перспективи його діяльності, слід намітити основні цілі в області якості, які оформляються у вигляді документа – Політики з якості.

Наступним щаблем розробки системи управління якістю є визначення процесів, необхідних для побудови системи менеджменту якості і їх застосування у всій організації. Процеси прийнято розбивати по ступеню важливості на основні та допоміжні. Перші додають цінність для споживача. Другі, у тому числі процеси менеджменту, необхідні для підприємства, але безпосередньо цінності для споживача не додають. Як основні, так і допоміжні процеси можуть бути поділені на підпроцеси. Вибір відповідних процесів, ступінь їх декомпозиції в цілому перебувають у компетенції конкретного підприємства та залежать від таких факторів, як його розмір і структура, ринок, що обслуговується, наявні ресурси.

Можливо класифікувати процеси підприємства на: процеси менеджменту; основні процеси і підтримуючі процеси. Необхідно також визначити послідовність, взаємозв'язок і взаємодію цих процесів, а також критерії та методи, необхідні для забезпечення результативності як при здійсненні, так і при управлінні цими процесами.

Процес буде проходити нормально, якщо:

- обсяги вхідних потоків (ресурси) достатні для його реалізації, а їх якість задовольняє встановленим вимогам;
- кадри навчені виконанню процесу, є мотивація до якісного та своєчасного виконання роботи;
- машини справні, а їх характеристики відповідають вимогам процесу;
- виконуються всі зовнішні умови реалізації процесу.

Для підтримки процесів і їх моніторингу необхідно забезпечувати наявність ресурсів і інформації. Інформація про якість може бути внутрішньою та зовнішньою. Внутрішня інформація надходить за результатами контролю виробництва і показує, якої якості продукція виробляється підприємством. Зовнішню інформацію одержують у вигляді вимог замовників і ринків збуту, даних науково-технічного прогресу, відомостей від споживачів. Оперативна інформація надходить на диспетчерський пункт із виробничих підрозділів по каналах зв'язку, в основному в усній формі. Для забезпечення її вірогідності призначаються виконавці, в обов'язки яких входить збір і систематизація інформації та передача її на центральний диспетчерський пункт. Інформацію про якість виконаних робіт, про фактичний виробіток, відпрацьований час,

нараховану заробітну плату збирає обліковець, вона відображається в журналах обліку по підрозділах.

Моніторинг, вимір і аналіз процесів необхідні для того, щоб вживати заходів, які будуть потрібні для досягнення запланованих результатів і постійного поліпшення цих процесів. Управляти параметрами технологічних процесів можливо за допомогою статистичного регулювання за результатами контролю вибірових характеристик параметрів виробленої продукції. Для здійснення статистичного регулювання необхідно здійснювати контрольні виміри значень параметрів продукції наприкінці технологічного процесу (або регульованої частини технологічного процесу).

Сутність статистичного регулювання полягає в тому, що за результатами цих вимірів ухвалюється рішення про необхідність коректування параметрів технологічного процесу або відсутності цієї необхідності. Результати вимірів параметрів продукції та вибірові характеристики фіксуються в контрольній карті. Контрольні карти можуть бути первинним джерелом інформації про стан технологічного процесу і якість продукції. За даними контрольних карт здійснюють аналіз основних причин, що приводять до зниження якості продукції.

Процеси повинні бути чітко структуровані та документовані. Однак у сільськогосподарському виробництві серйозною проблемою є відсутність цільної бази нормативної документації для виконання тих або інших технологічних операцій. Тому сільськогосподарським підприємствам можливо рекомендувати розробити в якості стандартів підприємств документацію на процеси, виходячи з рекомендацій до технологій, агрохімічних вимог, технологічних карт.

Система управління якістю підприємств АПК у своїй організаційній основі повинна містити орган менеджменту якості – Службу якості. Основні функції даного підрозділу в організаційній структурі управління підприємства наступні: планування підвищення якості продукції; нормативно-технічне забезпечення; контроль якості процесів і продукції, основних засобів виробництва; правове забезпечення; інформаційне забезпечення. Представником вищого керівництва, який забезпечує розробку, впровадження і підтримку в робочому стані системи менеджменту якості, є начальник Служби якості.

Основними завданнями керівництва підприємств АПК є: забезпечення працівників засобами праці, створення сприятливого клімату, що сприяє виконанню всіх поставлених завдань, всебічне навчання співробітників з урахуванням змін, які можуть відбутися в ході здійснення різних процесів.

В агропромисловому комплексі створюється домінуюча частина предметів споживання, а тому їх якість у вирішальній мері залежить від якості функціонування АПК, що є найважливішою передумовою економічної та соціальної стабілізації.

Проблема якості має універсальний характер. Якість є потужним засобом експансії у світовому економічному просторі та найважливішим фактором підвищення конкурентоспроможності продукції.

УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

*Н. Шевченко, д. держ. упр., доцент,
М. Сичова, к.е.н., доцент*

Подальше входження України до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації вимагають адаптації економіки до нових та постійно змінних умов. Аграрний сектор економіки України є одним з базових секторів економіки України. Він формує засади збереження суверенності держави (продовольчу, екологічну та енергетичну безпеку) та соціально-економічні основи розвитку сільських територій, має велике стратегічне значення і тому пошук моделей і механізмів упровадження європейських стандартів у розвиток аграрного сектору України з метою підвищення ефективності його функціонування є актуальним в сучасних умовах.

З огляду на це зростає роль державного управління аграрним сектором економіки. Державне управління аграрним сектором економіки можна визначити як цілеспрямований, організуючий і регулюючий вплив держави на діяльність підприємств та організацій, що утворюють аграрний сектор економіки, через організацію суспільних відносин для забезпечення державної аграрної політики в інтересах громадян держави. Певним чином це є втручання держави в економіку. Державне втручання в аграрну економіку є необхідним, що підтверджується узагальненням накопиченого досвіду перетворень у розвинутих країнах світу, в тому числі і в країнах ЄС. У цих країнах державне управління передбачає вирішення таких завдань: забезпечення стійкості економічної ситуації в сільському господарстві, стабілізація ринкової кон'юнктури і підтримка прибутковості товаровиробників, допомога в адаптації до нових умов функціонування, захист внутрішнього ринку, забезпечення конкурентоспроможності національних товаровиробників на світовому ринку.

Державне управління аграрним сектором в країнах ЄС – це складний механізм, що включає інструменти впливу на прибуток фермерів, структуру аграрного ринку, міжгалузеві й міжгосподарські відносини з метою створення стабільних економічних, правових, соціальних і екологічних умов для розвитку підприємництва та задоволення потреб населення у високоякісних харчових продуктах за соціально доступними цінами. Управління здійснюється відповідними державними органами, що взаємодіють з системою інститутів створеною сільськогосподарськими товаровиробниками.

У сучасних геополітичних умовах важливим для України виступає посилення регулюючої ролі держави у стимулюванні експорту аграрної продукції з одночасним захистом внутрішнього ринку споживання продуктів сільського господарства. У цьому процесі найбільш вразливим елементом державного управління науковці вважають синхронну лібералізацію ввозу сільськогосподарської продукції імпортного походження, оскільки європейські продукти, котрі виробляються у рамках необхідних стандартів за своєю собівартістю можуть мати нижчу вартість, ніж українські. Такий економічний ефект пояснюється технологічною ефективністю виробництва аграрної

продукції у ЄС, де налагодження стандартизованих процесів тривало при потужній державній підтримці, належному інвестуванню та аграрній спеціалізації, наслідком чого стала наявність високоякісної великої кількості продукції аграрного ринку, вартість якої порівняно невелика.

За обсягами виробництва сільськогосподарської продукції та продуктивністю праці у сільському господарстві європейський регіон характеризується високим рівнем інтенсивності й товарності цієї галузі. Переважна більшість країн ЄС не тільки самодостатні аграрні країни, але й вагомими експортерами агропродовольчої продукції. Взагалі європейський аграрний бізнес це - висококонкурентний сектор ринкової економіки, функціонування та розвиток якого гарантують продовольчу безпеку та соціальний добробут населення Європи. Ринкові реформи сільського господарства, що здійснюються в рамках Спільної аграрної політики (САП) ЄС, спрямовані на модернізацію продуктивних сил та інституційні зміни, адекватні сучасній моделі світового сільського господарства. Засновуючись на перевагах економіки відкритого типу та активній державній підтримці, європейський агробізнес надає можливість сільськогосподарським товаровиробникам реалізовувати свій потенціал у виробництві високорентабельної продукції та досягати конкурентних переваг на зовнішньому ринку.

Аналіз світового досвіду організації аграрного ринку та управління його функціонуванням дозволив виділити наступні основні закономірні напрями у державному управлінні: 1) регулювання землекористування. Даний напрям спрямований на мінімізацію екологічного навантаження на землі сільськогосподарського призначення у процесі отримання максимального економічного ефекту від їх використання у процесі виробництва сільськогосподарської продукції; 2) збалансований контроль над ціноутворенням. Цей напрям представлений ефективною політикою ціноутворення, побудованою на протекціонізмі виробництва власних виробників, яка поєднана із митно-тарифною політикою щодо імпорту сільськогосподарської продукції; 3) економіко-правові стимулятори інвестування. Зазначений напрям передбачає застосування методів податкового стимулювання для інвесторів, що сприятиме підвищенню рентабельності аграрних підприємств, створення податкових канікул та застосування інших механізмів управління процесами залучення інвестиційних ресурсів у підприємства аграрного сектору.

Функції державного управління аграрним сектором економіки ЄС визначаються САП ЄС. Основними визначені економічна і соціальна функції, що передбачають: розвиток аграрного сектору країн ЄС; розвиток сільських районів; розроблення законодавства щодо аграрної політики ЄС; поліпшення якості сільськогосподарської продукції.

Європейські орієнтири в аграрній галузі надають Україні відповідний вектор розвитку і відкривають нові можливості підвищення її конкурентоспроможності.

На сьогодні реалізація моделі ринкових відносин аграрного сектора економіки України виявилася неефективною. Причиною цього є недосконалість

вивчення функцій державного управління аграрним сектором економіки розвинутих країн.

Тому необхідність визначення європейських пріоритетів удосконалення організаційної структури управління механізмом державного регулювання аграрного ринку в Україні зводиться до формування стратегії і тактики адаптації українського аграрного ринку до законодавчих і технічних умов Спільної Аграрної Політики Європейського Союзу. Стратегічними пріоритетами України у процесі реалізації політики євроінтеграції аграрного сектору є: 1) збільшення експортного потенціалу за рахунок стандартизації і сертифікації продукції, гармонізації торговельних правил; 2) державною підтримкою зменшення імпоротної залежності шляхом технічного удосконалення інфраструктури збереження виробленої сільськогосподарської продукції, а також ефективної податкової політики для вітчизняних підприємств-експортерів.

Таким чином, реалізація обґрунтованого оптимізаційного механізму державного управління аграрним сектором України дозволить створити ефективне організаційне і правове підґрунтя розвитку цього сектору. Важливим позитивним наслідком очікується суттєве збільшення експортного потенціалу аграрного сектору України, зменшення сезонної імпоротної залежності споживчого ринку України на продукцію сільськогосподарського виробництва. Це надасть реальний імпульс європейській інтеграції одній з базових галузей економіки України – аграрному сектору.

РОЗВИТОК СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ПРОЦЕСНОГО УПРАВЛІННЯ

О. Миронова, старший викладач

Поступальний соціально-економічний розвиток України можливий тільки при проведенні діючих перетворень в економіці. У цьому зв'язку, функціонування та розвиток підприємств повинно бути націленим на розробку ефективних форм управління з урахуванням стратегічних цілей організації. У цих умовах важливого значення набуває розвиток системи управління підприємством і функціональних аспектів менеджменту.

Розвиток системи менеджменту в сучасних умовах пов'язаний зі зміною властивостей і якостей основних його елементів. Соціально-економічна система в будь-якому своєму вигляді та будь-якій формі має дві тенденції свого існування: функціонування і розвиток.

Функціонування і розвиток найтіснішим чином взаємозалежні, відображають діалектичну єдність основних тенденцій соціально-економічної системи. Цей зв'язок можна бачити в її характеристиках і показниках. Так функціонування соціально-економічної системи характеризує обов'язкова наявність предмета праці, засобів праці і людини, що здійснює трудову діяльність. При цьому функціонування соціально-економічної системи можливо лише при певній відповідності цих ознак: засоби праці можуть змінювати його предмет, людина повинна володіти засобами праці, результат

повинен відповідати інтересам і потребам людини. Усе це – умови функціонування.

Розвиток характеризує різного роду зміни в предметі, засобах праці, у персоналі та інших факторах організації. Критерієм цих змін є поява нової якості, що зміцнює стабільність і гармонійність функціонування соціально-економічної системи або створює принципово нові умови для цього. Показником розвитку є підвищення продуктивності праці, зміна його характеру, виникнення нової технології, посилення мотивації діяльності. При цьому, звичайно, міняються і умови функціонування соціально-економічної системи. Таким чином, зв'язок функціонування і розвитку має діалектичний характер, що і відображає можливість та закономірність настання і вирішення проблемних ситуацій. Функціонування стримує розвиток і в той же час є його живильним середовищем. Розвиток же руйнує багато процесів функціонування, але створює умови для його більш стійкого здійснення.

Система менеджменту являє собою інтеграцію різних елементів управління, і чим складніше організаційна структура підприємства, тем складніше внутрішньо організаційні зв'язки. У загальному виді, система менеджменту являє собою сукупність елементів управління, що перебувають у взаємодії і націлені на досягнення цілей організації.

Очевидно, після впливу функцій управління на об'єкти відбувається якісна і кількісна зміна основних його параметрів, що дозволяє надалі розбудовувати і удосконалювати наявну систему менеджменту із застосуванням прогресивних форм управління, що відповідають сучасним тенденціям зовнішнього оточення.

Однак при розгляді ефективного менеджменту на підприємствах у якості основної мети ставиться раціоналізація господарської діяльності, що адаптована до ресурсних обмежень, прагнення до одержання високих кінцевих результатів. Виходячи, з цих цільових настанов підприємствам на сучасному етапі розвитку економіки слід постійно здійснювати глибинний аналіз зовнішнього бізнес-середовища.

У своїй роботі Пітер Ф. Друкер підкреслює: «Результати діяльності будь-якої організації існують за її межами, у зовнішньому середовищі... Менеджмент же існує заради результатів, яких організація досягає в зовнішньому середовищі... У сферу уваги і відповідальності менеджменту входить усе, що яким-небудь чином впливає на продуктивність організації та результативність її діяльності усередині організації або за її межами». Таке розширене розуміння відповідальності П. Ф. Друкер називає новою парадигмою менеджменту. Але саме тенденції зміни зовнішнього середовища, що впливають на ефективність і результативність організації, закономірно обумовлюють поступову інтеграцію систем менеджменту організацій. Мінливість і різноманіття зовнішнього середовища, посилення впливу зацікавлених сторін, які колись сприймалися як незначущі, другорядні, і, нарешті, стрімке наростання інтенсивності інформаційної взаємодії накладають нові обмеження, але одночасно відкривають і нові можливості розвитку бізнесу.

Численні визначення специфічних систем менеджменту, виявили, що

кожна з них включає організаційну структуру, планування, розподіл відповідальності, практичні методи, процедури, процеси і ресурси, необхідні для розробки, впровадження, реалізації, аналізу та актуалізації політики організації у відповідній області. Ці області можуть бути розмежовані залежно від об'єкта дослідження: система менеджменту якості, система екологічного менеджменту, система забезпечення безпеки праці і здоров'я персоналу, система забезпечення безпеки і захисту в надзвичайних ситуаціях і т.д., які у свою чергу формалізовані по наступних характеристиках: характер розвитку (від підходів «на кінці конвеєра» до процесних підходів); зсув пріоритетів від технічних до організаційних рішень; спрямованість на вдосконалення управління процесом виробництва; необхідність забезпечення співробітництва різних ланок у рамках технологічного ланцюга; необхідність врахування тенденцій зміни зовнішнього середовища організації.

Розвиток системи менеджменту підприємства – це надбання нової якості, що зміцнює життєдіяльність в умовах мінливого середовища, яке може бути здійснене на основі нових технологій з виділенням пріоритетних напрямків діяльності складових бізнес-одиниць.

Опис роботи підприємства за допомогою процесів дозволяє представити роботу підприємства у формалізованих термінах. Такий опис дозволяє створити таку модель, яка може бути зрозуміла не тільки експертам, які будують дану модель, але також і керівникам і персоналу підприємства, що є основними споживачами цієї інформації. Також застосування такої системи опису процесів дозволяє підвищити прозорість роботи підприємства, що позитивно позначається на вартості самого підприємства, тим самим, залучаючи увагу потенційних інвесторів.

Для того щоб ефективно застосовувати методику процесного підходу для вдосконалення організації управління на підприємстві, необхідно розглянути його застосування до системи управління підприємством. Створення методики дослідження і застосування процесного підходу для вдосконалення організації управління підприємством є важливим завданням, вирішення якого дозволить підприємствам подолати наслідки фінансової кризи та реалізувати свій потенціал на сучасному конкурентному ринку.

Процесний підхід до організації і управління дозволяє підприємству отримати такі переваги: створюються умови для широкого делегування повноважень і відповідальності виконавцям, що сприяє підвищенню якості продукції і процесів; кожен працівник підприємства прив'язаний до кінцевого результату і відповідає за його якість; основним критерієм якості і цінності продукції є задоволення потреб споживачів; скорочується кількість рівнів прийняття рішень, унаслідок чого підвищується оперативність і адаптивність діяльності підприємства; усуваються невиправдані витрати, які не впливають на процес створення цінності продукції; покращуються комунікації, оскільки обмін інформацією здійснюється усередині робочої групи бізнес-процесу, що виключає її спотворення, а також значно скорочує терміни передачі інформації від одного суб'єкта бізнес-процесу до іншого; створюються умови для автоматизації технологій виконання бізнес-процесів.

ЗВ'ЯЗОК ПРОЦЕДУРИ ВИЗНАННЯ ДОКУМЕНТІВ ПРО ОСВІТУ З НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМ ПРОЦЕСОМ ВУЗІВ УКРАЇНИ

А. Пугач, д.н.держ.упр., доцент

Т. Радіонова, аспірант

На сьогодні в Україні розроблено та налагоджено дієвий механізм процедури визнання іноземних документів про освіту, який постійно набуває інноваційних потреб у нововведеннях згідно реформам Закону України «Про вищу освіту».

Процедура визнання документів про освіту (раніше нострифікація) має за мету забезпечити права громадян та/також іноземних громадян, які отримали певну освіту за кордоном на академічне визнання, тобто на вступ на програми вищої освіти або завершення навчання за певним етапом, та також доступ до PhD; та на професійне визнання: отримання дозволу на професійну діяльність чи право використовувати певне професійне звання на Україні. Вона здійснюється виважено в індивідуальному порядку шляхом встановлення еквівалентності освітньому або освітньо-професійному державному стандарту кваліфікаційних рівнів освіти в Україні академічних, фахових і освітніх прав отриманого документа.

Процедура визнання в Україні іноземних документів про освіту здійснюється у повній відповідності до Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні, яку було підписано від імені України у м. Лісабоні (Португалія) 11 квітня 1997 року та ратифіковано відповідним Законом України 03 грудня 1999 року № 1273-XIV [1]. Рекомендації Лісабонської Конвенції чільно враховано в Порядку, який регламентує проведення та механізми процедури визнання іноземних документів про освіту в Україні на сьогодні.

Порядок, за яким відбувається процедура визнання документів про освіту, які отримані за кордоном, безпосередньо залежить та постійно потребує реформування відповідно до Закону України «Про вищу освіту», який інноваційно змінюється згідно вимогам часу. Чинним нормативно-правовим актом, який регулює на сьогодні механізм проведення процедури визнання в Україні документів про освіту, є Наказ МОН України № 504 від 05.05.2015р., зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27 травня 2015 року за № 615/27060. В цьому наказі узагальнено й введено в дію «Порядок про визнання в Україні документів про середню, середню професійну, професійну освіту, виданих навчальними закладами інших держав» [2].

Процедура визнання іноземних документів про освіту включає в себе: перевірку автентичності документів і встановлення відповідності кваліфікації в дипломі освітньо-кваліфікаційному рівню в Україні. На підставі результатів перевірки приймається рішення Міністерства освіти і науки України про повне чи умовне визнання або відмову у визнанні. Роботи з підготовки документів для прийняття Міністерством рішення щодо визнання іноземних документів про освіту доручені державному підприємству «Інформаційно-іміджевий центр» Міністерства освіти і науки України, яке виконує функції

Національного інформаційного центру академічної мобільності (ENIC-Україна) згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 року № 924 [3].

Та однією з новацій останніх років є те, що надано право визнавати еквівалентність документів про освіту не лише в МОН України, а і у вищих навчальних закладах. Насамперед, якщо ця процедура необхідна для встановлення відповідності для продовження навчання саме в цьому навчальному закладі. Що безпосередньо відповідає інноваційним змінам української вищої освіти, а саме – підвищенню автономії вітчизняних вишів. І це значно спростило проходження нострифікаційної процедури та сприяло підвищенню якості та кількості академічної мобільності.

При цьому на вищі навчальні заклади покладено разом із повноваженнями на проведення процедури визнання і відповідальність за гідність і коректність прийнятих рішень та їх відповідність нормам міжнародних та національних нормативно-правових актів, які використовуються при процедурі визнання іноземних документів про освіту. Отже, починаючи роботу у рамках академічної мобільності кожен ВНЗ повинен добре ознайомитися з чинним законодавством та встановити власний внутрішній порядок проведення процедури визнання іноземних документів про освіту для підтримки іміджу як якості пропонуємої ним освіти, так і всієї системи освіти України.

Отже у зв'язку з зростанням попиту академічної мобільності надважливим сьогодні є розроблення та встановлення самостійного автономного діючого механізму процедури визнання документів про освіту у кожному ВНЗ України окремо, як відповідність до вимог становлення та реформування системи вищої освіти та як однієї з важливих складових науково-педагогічного процесу сучасних вузів.

Література:

1. Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні, м. Лісабон, Португалія // Конвенція від 11.04.2011р. № 1341 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/sh994_308.
2. Наказ МОН України «Деякі питання визнання в Україні іноземних документів про освіту» // Наказ МОН від 05.05.2015р. № 504 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0615-15/conv>
3. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/1307/>
4. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nostrification.net.ua/about-nostrification.html>

ЗМІСТ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Л. Плотка, аспірант кафедри обліку, аудиту та УФЕБ

Соціальна політика є складовою частиною політики будь-якої держави і займає особливе місце в державному управлінні. У вітчизняній практиці державного управління проблема вибору державної соціальної політики, адекватної потребам суспільства, актуалізується у зв'язку з тим, що в

сучасному світі здійснюється загально цивілізаційний перехід до моделі соціальної держави. Слід зазначити, що нині в соціальній сфері суспільства зберігається складне становище. Рівень життя більшості населення України, як і раніше, вкрай низький. Існує і продовжує поглиблюватися майнова нерівність, посилюється розшарування суспільства на багатих і бідних.

Можна визначити ряд проблем в соціальній сфері: відсутність можливості для багатьох громадян реалізувати свої професійні знання, знайти таку роботу, яка дозволяла б їм мати гідну зарплату і розвиватися, будувати кар'єру; неприпустима диференціація доходів; відставання соціальної сфери від зміни уявлень про нормальні потреби і можливості сучасної середньої сім'ї; незадоволеність більшості населення рівнем соціальних послуг; низька якість освіти і охорони здоров'я; не вирішено завдань створення комфортного середовища проживання; необхідність кардинального підвищення ефективності соціальних витрат.

Підвищення рівня та якості життя населення, створення умов формування середнього класу та подолання бідності, протистояння різкому розшаруванню суспільства за майновим і соціальним становищем, формування солідарної соціальної структури суспільства потребують розробки низки заходів як правового, економічного, так й інституційного характеру. У цих умовах зростає роль соціальної політики на всіх рівнях управління, в тому числі: на державному, регіональному та місцевому.

Під державною соціальною політикою ми розуміємо узгоджену діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, політичних організацій, державних установ з метою задоволення соціальних потреб людей і, перш за все, підвищення рівня життя населення, надання їм відповідних соціальних послуг, яка регламентується відповідними законодавчими та нормативними актами.

Пріоритетним завданням державної діяльності в соціальній сфері є забезпечення конституційних соціальних гарантій для громадян [1].

Основними завданнями державної соціальної політики є:

- соціальний захист людини та її основних соціально - економічних прав;
- надання умов для підвищення рівня добробуту окремої людини і суспільства в цілому;
- збереження певного статусу різних соціальних груп, а також відносин між цими групами, формування відповідної соціальної структури суспільства;
- розвиток системи соціальної інфраструктури (система транспорту і зв'язку, житлово-комунальне господарство тощо);
- створення економічних стимулів участі в суспільному виробництві;
- надання всіх умов для розвитку і процвітання особистості, а також задоволення її потреб і можливість для самореалізації та самовираження в трудових відносинах.

Соціальна політика держави повинна враховувати не лише матеріальні, політичні, але й духовні інтереси суспільства. Вона є однією з пріоритетних і стратегічно важливих напрямів розвитку країни.

При формуванні та реалізації державної соціальної політики слід дотримуватися визначених принципів. Під принципами формування державної соціальної політики слід розуміти основні засади, ідеї, положення, які орієнтують напрями її реалізації і є орієнтирами, вимогами її реалізації і відображають сутність соціальної держави [2].

Отже, враховуючи основні завдання, які має виконувати державна соціальна політика, можна виокремити основні принципи її формування: верховенства права; справедливості; солідарності; рівноправності; самозабезпечення та самозахисту; субсидіарності; об'єктивності; демократизму; соціального партнерства; директивності; трипаризму; взаємозв'язку; зіставності та порівнянності; історичності; гнучкості; наукової обґрунтованості; пріоритетності; своєчасності; ефективності; відкритості та прозорості; модернізації освіти; забезпечення основних соціальних стандартів та захищеності вразливих верств населення.

Формування сучасної соціальної політики має формуватися з урахуванням зазначених принципів, які є критеріями вибору шляхів для досягнення її цілей, а саме: підвищення якості життя населення та забезпечення соціально-економічного розвитку держави.

Література:

1. Конституція України: [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Лопушняк Г.С. Принципи формування та реалізації державної соціальної політики/ Г.С. Лопушняк// Актуальні проблеми державного управління. – 2010. - № 1. – С. 75-84
3. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні: Монографія/ О.В. Макарова; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. – К., 2015. – 244с.

НОВОВВЕДЕННЯ В ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПДВ ТА ЇХ НАСЛІДКИ ДЛЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

О. Касян, аспірант

Науковий керівник: Н. Бондарчук, д. держ. упр., професор

В Україні 07 липня 2017 року аграрії зіткнулися з деякими нюансами в роботі податкової системи. Після збору та на початку реалізації вирощеної продукції, а також в період здійснення розрахунків почали накопичуватись нові проблеми, які характеризувались призупиненням реєстрації податкових накладних. Дане питання стало настільки гостро, що аграрії почали вдаватись до протестів та пікетів.

У другій декаді серпня фермери біля стін Кабміну вимагали відміни призупинення реєстрації податкових накладних. Вони закликали відмінити наказ Мінфіну № 567 «Про затвердження Критеріїв оцінки ступеня ризиків, достатніх для зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових», яким блокується реєстрація

податкових накладних. На той час опинилася заблокованою робота близько сотні аграрних підприємств [1].

Метою переходу на систему призупинення реєстрації було припинення зловживань щодо формування незаконного податкового кредиту недобросовісними платниками податків. За задумом розробників, система мала не давати змоги реєструвати податкові накладні за тими операціями, які фактично не були здійснені. Завдяки цьому розробники системи декларували можливість стовідсоткового припинення найпоширеніших в Україні зловживань зі сплатою ПДВ.

Блокування податкових накладних агровиробників впливає від недосконалості самої системи моніторингу за господарськими операціями. Тобто при перевірці на реальність не враховуються особливості сільського господарства. Більшість економічних відносин побудовані на достатньо простій схемі взаємодії, що передбачає, наприклад, купівлю 100 од. продукції, та безпосередній її продаж, в розмірі 100 од., при цьому код УКТ ЗЕД залишається незмінним. А сплата ПДВ в даному випадку залежить від різниці в ціні перепродажу. В сільському господарстві виникають процеси взагалі іншої складності. Різниця в кількості купленої і проданої продукції залежить від природних умов. При достатньо великій урожайності різниця між кількістю купленого і проданого товару може сягати декількох разів.

Звертає увагу на себе занадто складний механізм проведення моніторингу. Власне моніторинг проводиться за допомогою комп'ютерних систем. Але програмне забезпечення, яке застосовується, обслуговує всю державу, масштаби його величезні. А при таких масштабах воно дає збій у роботі.

Труднощі з отриманням дозволу на деблокування податкових накладних усе частіше приймають такі обсяги, що люди іноді йдуть на нетрадиційні методи вирішення проблем. Час від часу приходиться зіштовхуватися з тим, що реальні платники, які ведуть «білий бізнес», потрапляють під прес очікування деблокування. Є навіть окрема думка сільгоспвиробників, що таким чином хочуть їх просто ввести в тінь.

Система моніторингу дійсно заснована на автоматичному відстеженні операцій, що мають ознаку фіктивності. Але не усі властивості податкових накладних можна описати у такому вигляді, який буде доступним до автоматичного розпізнавання ЕОМ. Саме тому і виникає необґрунтоване припинення реєстрації податкових накладних.

Це протиріччя розв'язується вручну шляхом долучення спеціально навчених фахівців. Вже існують такі чутки, що це спеціально підготовлена група, яка складається з дванадцяти осіб. Але й їх праця занадто складна, що не виключає можливості виникнення помилок. Та й насправді, деякі підприємства за робочий день оформлюють до 300 податкових накладних. Ця група навіть не має фізичної можливості обробляти такі великі обсяги інформації та ретельно виконувати свої обов'язки. А це є шлях для корупції та зловживань [1].

Головною проблемою даної системи є відсутність необхідної інформації про підприємство. З метою уникнення випадків блокування податкових

накладних та збільшення обсягів інформації про кожного платника податків в аграрній сфері пропонуємо ввести додатковий документ. Його можна сформулювати як додаток до податкової декларації. Цей документ, на наш погляд, має містити інформацію про рух продукції на підприємстві, шляхи її надходження та використання. З метою скорочення часу на обробку інформації ДФС України щодо підтвердження реальності кожної операції слід автоматично заносити дані про залишки продукції по кожному підприємству окремо. В цьому документі слід передбачити всі необхідні дані, які могли б збільшити інформативність кожної операції аграріїв для перевірки ДФС України. Тобто, слід зробити зміни та налагодити роботу системи моніторингу за принципом бухгалтерської програми «1С: Бухгалтерія». Така пропозиція обґрунтована тим, щоб існувала можливість уникнення помилкового блокування податкових накладних аграрних виробників.

Література:

1) Блокування податкових накладних та грані виживання аграрного бізнесу [Електронний ресурс] // kurkul.com. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://kurkul.com/spetsproekty/174-blokuvannya-podatkovih-nakladnih-ta-grani-vijivannya-agrarnogo-biznesu>.

2) Чому блокування податкових накладних – це приклад нерационального мислення [Електронний ресурс] // mind.ua. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://mind.ua/openmind/20179535-chomu-blokuvannya-podatkovih-nakladnih-ce-priklad-neracionalnogo-mislennya>.

ПІДТРИМКА МАЛОГО БІЗНЕСУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

В. Шемав'ньов, аспірант

В умовах ринкових перетворень ефективно функціонування економіки країни та розв'язання соціальних та економічних проблем держави не можливе без розвинутого підприємництва. Перспектива розвитку малого бізнесу диктує необхідність дослідження та аналізу його історичного становлення, шляхів та особливості його розвитку. Розвиток малого підприємництва на основі відповідної державної підтримки, створення сприятливих умов функціонування є одним з найважливіших чинників розвитку агропромислового комплексу.

Агропромисловий комплекс України відіграє визначальну роль у забезпеченні продовольчої безпеки суспільства, яка є однією з основних умов стійкості і незалежності держави. Стабільність його розвитку залежить від ефективності діяльності нових організаційно-правових структур в аграрному секторі економіки, що вимагає вироблення таких теоретико-методологічних і практичних положень, які були б спрямовані в першу чергу на збільшення виробництва конкурентоспроможної продукції сільського господарства [2].

Мале підприємництво займає провідні позиції у валовому виробництві сільськогосподарської продукції, забезпеченні продовольчої безпеки держави, сприяє розв'язанню соціальних проблем села, зокрема, підвищенню рівня зайнятості та підтримці доходів сільського населення, тобто завдяки діяльності малих підприємств поступово налагоджується стійкий розвиток сільських

територій. Господарську діяльність саме малих підприємств розглядають як першоджерело інновацій.

Але нажаль можна констатувати недосконалість системи державної підтримки малого бізнесу в аграрному секторі на регіональному рівні; відсутність можливості доступу до кредитних ресурсів для таких підприємств та впровадження нових форм фінансової підтримки розвитку малого бізнесу в аграрному секторі економіки з боку регіональних органів влади.

Елементи підтримки, що надаються на загальнонаціональному рівні, найчастіше не приносять відчутної користі окремим розрізненим малим підприємствам. Підтримка малого бізнесу на місцях не відповідає стратегії розвитку малих підприємств на регіональному та місцевому рівнях. Політика регіонального розвитку малого бізнесу повинна спиратися на потреби місцевих малих підприємств, тому що від зростання останніх багато в чому залежить господарський розвиток території.

В Україні останніми роками здійснюється різнопланова фінансова підтримка малого підприємництва як на місцевому, так і на державному рівні за рахунок бюджетних і залучених коштів. У заходах, що проводяться в Україні, використовуються такі види фінансово-кредитної підтримки суб'єктів малого підприємництва: державне фінансування; державне кредитування; недержавне кредитування [2].

Відповідно до сучасного законодавства України державна підтримка малого підприємництва на місцевому рівні здійснюється в рамках впровадження регіональних і місцевих програм. При чому важливим фактором у виконанні передбачених заходів є забезпечення місцевими виконавчими органами належних обсягів і стабільності фінансування з початку дії програми і до її завершення, а рівень фінансового забезпечення відображає відношення органів місцевої влади до вирішення проблем малого підприємництва в регіонах.

Останніми роками ситуація щодо фактичного фінансування заходів регіональних програм підтримки малого підприємництва погіршилася. Так, у 2017 році в Дніпропетровській області було заплановано обсяг видатків бюджету регіону для підтримки розвитку малого підприємництва у розмірі 920 тис. грн.. Фактично такі програми профінансовані не були. [3].

Відповідно єдиним альтернативним шляхом підтримки малого бізнесу в аграрному секторі залишається небанківські кредитні установи.

Таким чином, можна відзначити, що в Україні склалася ситуація, коли задекларована державою всебічна підтримка малого підприємництва має надто слабе практичне втілення, яке не спроможне змінити ситуацію на краще. А для отримання суттєвих наслідків потрібно провести реальні, а не лише декларовані реформи. Це також функції держави, котра має змінити свій статус із кредитора та спонсора окремих одиниць суб'єктів малого бізнесу на роль загального стимулятора, регулятора та контролера. Тобто створена основа системи фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва в Україні потребує значного доопрацювання і вдосконалення.

Література:

1. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [Електронний ресурс] Сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України . - Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822>
2. Півторак В.С. Державна підтримка малого підприємництва в аграрній сфері економіки: регіональний аспект/ В.С. Півторак// Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. - №4(70)ю – С. 69-73
3. Сайт Головного управління статистики в Дніпропетровській області. – Режим доступу: <http://www.dnprstat.gov.ua/statinfo%202015/sg/>

МАРКЕТИНГ

ВИКОРИСТАННЯ КРЕАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОВЕДЕННЯ РЕКЛАМНОЇ КАМПАНІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Л. Курбацька, к.е.н., доцент

Тема креативного стилю рекламних звернень є дуже актуальною. Креатив, в широкому значенні цього слова, буквально пронизує усі сфери нашого життя. Якщо розглянути споживчий ринок, то нові моделі, будучи елементами споживчої культури, міняють купівельні звички людей, а реклама, метою якої є – бути ефективною, повинна «достукатися» до цих нових аудиторій. А для цього реклама повинна змінюватися разом з суспільством, повинні створюватися нові моделі, нові ідеї, креатив в рекламі, в глобальному значенні цього слова, має бути присутнім завжди.

Сучасна теорія реклами не має чіткого трактування поняття «креативної стратегії розробки рекламного звернення». Єдине визначення, яке дають науковці, - це набір методик генерацій творчих ідей і розвитку творчих здібностей. На перший план, при цьому, виходить окреслення хронології дій, націлених на створення макету (дизайн-проекту) звернення у повній відповідності до оцінних критеріїв фірмового стилю замовника. Вплив підсвідомості проектувальника необхідно, в даному випадку, звести до мінімуму.

Неодмінною рушійною силою пошуку нових ідей виступає концентрація на системі фактів, яка окреслена позицією торгівельної марки (ТМ). Представлення рекламної стратегії у вигляді художніх образів, метафор та символів неможливе без повного зосередження, а це вимагає певних витрат часу. Мінімізація таких витрат можлива тільки при високому рівні конкретизації даної стадії творчого пошуку.

Концентрація при проектуванні фірмового стилю має відмінні риси, найважливішою з яких є використання досвіду виконавця на рівні підсвідомості. Джерелами креативного пошуку є цікаві події, яскраві враження, моделі поведінки та інші типові та нетипові факти, що зберігаються в пам'яті.

Урахування наявних можливостей фірми з його потребами визначає структуру майбутнього фірмового стилю, а саме обов'язковий комплект елементів та набір потрібних носіїв.

В результаті приходиться осмислення рівня складності майбутнього рекламного звернення. Творча діяльність людини потребує високого рівня індивідуалізації в частині стилізації та структурування компонентів тому абсолютну величину цього показника визначити неможливо. Так, наприклад, для простих та загальнодоступних предметів реклами слід використовувати доступні для розуміння, легкі, навіть гумористичні образи. Для високих технологій, навпаки, вимагають складного, навіть інтригуючого художнього уособлення.

Ж.-М. Дрю рекомендує креаторам розвивати образне мислення. Інструмент «Ідея за ідеєю» (The Idea Behind The Idea) полягає в наступному: необхідно шукати в образах зерно великої концепції. Володіючи ідеєю, яка виглядає як розривна, необхідно усвідомити, в чому її суть, що робить її розривною, і потім побудувати на ній інші варіанти комунікації; зона бачення - представлення нової творчої стратегії ТМ. Розрив дуже часто вимагає зміни всієї стратегії компанії, а в деяких випадках і всієї її філософії. В ідеалі - він створює нове довгострокове «бачення» марки.

Правда, перш ніж братися за стратегію ТМ, необхідно точно зрозуміти, що можна змінити, а що є недоторканим. Для цього технологія розриву пропонує досліджувати культуру клієнта за допомогою інтерв'ювання як мінімум п'яти представників компанії. Плани по розвитку, внутрішнє представлення компанією своєї ролі на ринку, прогнозування тенденцій на відповідному товарному сегменті.

Щоб надихнути клієнта на пошук нового бачення, disruption пропонує скористатися прийомом підбору символічної аналогії «Маяк» (lighthouse), придуманої співробітником агентства TBWA Адамом Морганом. Ідея проста: маяк допомагає людям знаходити шлях. По аналогії з цим потрібно відшукати відповідь на питання: «який сигнал посилає «маяк» даної ТМ?».

В Україні, наприклад, поширена думка, що методика розриву доречна тільки на насичених ринках, де володарюють традиції і засади. Дійсно, розриви в розумінні самого Дрю – це, перш за все, розриви у власній історії рекламування і в історії реклами категорії. Коли історії немає і категорії немає, ламати що-небудь складно.

Правда, завжди можна знайти, що зламати. Якщо рекламна історія або товарна категорія ще не досить оформилася, можна придивитися до стереотипів споживацької поведінки або принципів ведення бізнесу.

Дизайн реклами ґрунтується на впорядженні ілюстративного та текстового матеріалу в єдину композицію рекламного звернення. Першим із важливих питань, яке стоїть перед дизайном реклами, є розміщення ілюстративного і текстового матеріалу на певній рекламній площі. Телевізійна та радіореклама не є винятком. Ілюстраціями у ній виступають різні візуальні зображення, звуки та музика, а текстовий матеріал може бути поданим у чистому вигляді чи озвучений голосом. Роль рекламної площі виконує ефірний

час і розмір кадру. З одного боку, комбінація ілюстрацій і тексту має ґрунтуватися на психологічних законах сприйняття інформації та легко сприйматися й засвоюватися людиною, з іншого – потрібно шукати оригінальні рішення.

Креативність реклами буде ефективною, якщо простежуються наступні закономірності: визначення наявності ефекту, властивого певній пропозиції; ефект може бути представлений як значна перевага, яка викладена найбільш реалістично, а інформація повідомляється гранично ясно; можливо привернути увагу потенційних споживачів з наступним спонуканням зробити якість дії для здійснення передбачуваної покупки.

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ МОТИВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

М. Багорка, к. с.-г. н., доцент

Процес екологізації аграрного виробництва може здійснюватись при відповідних діях суб'єктів господарювання, на основі інтеграції екологічних та економічних інтересів. Для правильного спрямування цих дій необхідний відповідний мотиваційний механізм, основними складовими якого мають бути економічні інструменти стимулювання екологічної домінанти аграрного виробництва.

Організаційно-економічний механізм екологізації економічного розвитку розглядається з точки зору інтеграції екологічних цілей та засобів їх реалізації у систему стратегічного управління економічною системою [1, с. 156].

Впровадження такого механізму в діяльність агровиробників є можливим за умови формування мотиваційного механізму.

Мотивація представляє собою сукупність факторів, які збуджують активністю особистості та визначають спрямованість її діяльності, а саме: мотиви, потреби, інтереси, стимули, ситуативні фактори, що впливають на поведінку людини [2, с. 40].

Мотивація суб'єктів господарювання полягає у усвідомленні необхідності зміни методів господарювання та екологізації суспільного розвитку, яка є для них економічно вигідною.

Основу мотиваційного механізму, на нашу думку, складають знання мотивації екологічно орієнтованої поведінки споживача та мотивація екологізації виробництва. Мотивація споживача і мотивація екологічно орієнтованого виробництва становлять основу даного механізму.

Основу екологізації аграрного виробництва становить формування екологічних потреб та екологічної свідомості. На нашу думку, людина починає звертати увагу на свої взаємодії з довкіллям за двох умов: коли задоволені її основні матеріальні потреби і коли вона досягла певного духовного рівня.

Сьогодні формування екологічної свідомості українських громадян напряму пов'язане з підвищенням рівня їх добробуту та духовного розвитку, адже коли задоволені певні матеріальні потреби людини і коли вона досягла певного духовного розвитку то вона може усвідомлювати себе як важливу

частину природного середовища.

Матеріальну основу мотивації переходи до екологічного агровиробництва становить стимулювання, в основі якого лежить процес зовнішнього впливу на інтереси суб'єктів господарювання за допомогою певного комплексу заходів (моральних, матеріальних, соціальних), здатних сприяти позитивному розвитку соціальних відносин між суб'єктами економічної діяльності та формуванню нового типу особистості.

Для спрямування дій агровиробників в напрямку екологізації необхідно розробити мотиваційний механізм, основними складовими якого є інструменти мотивації інноваційного розвитку агропідприємств і економічні інструменти екологізації агровиробництва. На нашу думку, ключовим мотивом до вирішення питання екологобезпечного виробництва, що дасть змогу створити реально функціонуючий сектор виробників екологічно чистої продукції, має стати матеріальне стимулювання й зміна внутрішньої філософії ведення агробізнесу.

Література:

1. Дубоделова А.В. Організаційно-економічні механізми екологізації виробництва на вітчизняних підприємствах / А.В. Дубоделова, О.В. Юринець, М.М. Федорів // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. – 2011. – № 698. – С. 156–162.

2. Прокопенко О.В. Підходи до удосконалення економічного мотивування екологізації виробництва / О.В. Прокопенко // Вісник Сумського державного університету. – 2002. – № 7(40). – С. 40–49.

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Т. Ільченко, к.е.н., доцент

В останні роки, одночасно зі зростанням ролі маркетингу, підвищилася роль маркетингових комунікацій. Налагодження ефективного маркетингового комунікаційного процесу дозволяє сучасним українським підприємствам автоматизувати процес взаємодії з клієнтами, надаючи індивідуальне обслуговування в зручний час, ефективно організувати зворотній зв'язок, оперативно отримувати маркетингову інформацію і на цій основі приймати обґрунтовані маркетингові рішення, проводити високоефективні рекламні кампанії.

Маркетингова політика комунікацій - комплекс заходів, які використовує підприємство для інформування, переконання, нагадування та формування поглядів споживача на товар (послугу) та імідж підприємства [1, с. 95].

Розробка ефективних маркетингових комунікацій передбачає використання низки принципів, основними серед яких є:

- цільова орієнтація на конкретних споживачів товарів або послуг;
- відповідність корпоративних можливостей і обраних цільових комунікацій;
- розвиток адаптаційних можливостей в результаті маркетингових

досліджень поточного стану ринку;

- врахування психологічних закономірностей та контроль норм поведінки як всередині трудового колективу, так і при взаємодії із зовнішніми партнерами по бізнесу;

- активне використання сукупних елементів мотивації праці, кар'єрного росту виконавців, корпоративного духу відповідальності, створення фірмового стилю та іміджу.

При цьому, канали комунікації - засоби поширення інформації, конкретні носії реклами (телебачення, радіо, газети, журнали, рекламні щити, Інтернет тощо), які об'єднують всіх учасників процесу комунікації.

Основу ефективності комунікаційних рішень складають наступні функціональні складові:

1. Інформація - керівництво підприємства інформує цільові групи аудиторій про існування певних товарів (послуг) і пояснює їх призначення;

2. Переконавання - особливо актуальне при формуванні сприятливого відношення аудиторії до підприємства і його торгових марок, а також здійсненні покупок;

3. Створення іміджу - на деяких ринках, створених шляхом маркетингових комунікацій, імідж підприємства чи компанії - єдина й основна відмінність між торговими марками, єдиний спосіб диференціації торгових марок споживачами;

4. Підкріплення - основна частина звернення, спрямована не стільки на приваблення нових покупців, скільки на переконання вже наявних споживачів в тому, що купуючи товар даного виробника, вони зробили правильний вибір;

5. Особистий досвід покупців і їх відгуки про товар - головна складова, яка має вирішальне значення для аналізу зворотного зв'язку [2, с. 100].

Література:

1. Буряк П.Ю. Маркетинг: [Навч. посіб.] / П.Ю. Буряк, Б.А. Карпінський, Я.Ю. Карпова. – Львів: Професіонал. – 2008. – 318 с.

2. Балабанова Л.В. Комерційна діяльність підприємства: маркетинг і логістика / Л.В. Балабанова, А.М. Германчук. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – С. 224-230.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ

О. Сиченко, к.е.н., доцент

В загально прийнятому розумінні, погляд на цінність і вартість відповідає когнітивному аспекту: покупці виважено оцінюють інформацію, враховують силу аргументів за і проти, зосереджуються на об'єктивних фактах і приймають рішення відповідно до своїх намірів і реальними умовами.

Цей спосіб прийняття рішень оснований на розумінні споживача, як людини логічної, має своїми коренями філософську парадигму та спосіб мислення, яка спирається на праці та ідеї Аристотеля. Аристотелевська парадигма (парадигма «А»), яка ґрунтується на визначенні об'єктно-су'єктного

світу, торжества розуму над іншими локусами сприйняття, наявність ідеального істинного знання та порядку речей, пізнання яких і є суттю буття. Виходячи з парадигми «А», споживач об'єктивно оцінює аргументи «за» та «проти» купівлі, співставляє цінність і вартість (як зусилля, які потрібно докласти, щоб отримати цінність), опираючись на категорію ефективності і відноситься до сфери експліцитного процесу прийняття рішень.

Проте розвиток філософської думки призвів до зміни парадигми мислення, що відбилось на всіх областях науки, в тому числі й на економічних науках. Зокрема, й маркетингу. Мисливці, а потім і практичні науковці, зосередили свої погляди на те, що сприйняття залежить не стільки від об'єкту, скільки від того, хто здійснює сам процес сприйняття. Тобто суб'єктивність сприйняття може створювати буття. Суб'єктивність має в собі не тільки фізіологічні особливості особистого сприйняття, а також охоплює й психологічну сферу: темперамент, особисті характеристики, родові та соціальні перед посліди, психологічні травми, блоки, обмеження. Сприйняття тоді відповідає не експліцитному, а імпліцитному процесу.

Імпліцитний процес прийняття рішень, як й експліцитний, заснований на зіставленні цінності і вартості. Але ця система чутлива до периферійних сигналів, очікувань, звичок, здогадів, внутрішніх станів і контекстів прийняття рішень. Важливим елементом виступає також оточення, ситуаційність прийняття рішення, діалогічність або її відсутність в процесі спілкування з продавцем, або візуальним контентом та його повідомленням.

Дихотомія в експліцитності або імпліцитності процесу прийняття рішень вдається нам дещо занадто поляризованою. На наш погляд, обидві системи мають місце в процесі прийняття рішень і повинні враховуватись у діяльності маркетологів. Перекіс в сторону досліджень імпліцитної сфери, які є осіннім часом, пов'язані із тим, що довгий час вони майже не досліджувались. Принцип «та» - «та» в підходах є більш практичним, ніж «або» - «або».

У відношенні до сприйняття одного з базових компонентів у здійсненні рішення про купівлю (або «не-купівлю»), ціни, це відбивається в наступному принципі. Висока ціна експліцитно сприймається як знак якості, а імпліцитно впливає на суб'єктивне сприйняття продукту. Однак для виникнення цього ефекту необхідні спеціальні умови. Ціна впливає на суб'єктивну цінність продукту, тільки якщо в даній категорії є широкий ціновий діапазон.

Література:

1. Кулаєць М.М. Удосконалення інноваційної маркетингової діяльності / М.М. Кулаєць // Економіка АПК. – К. : Вид-во ТОВ "РМНВ "Економіка АПК". – 2009. – № 5(175). – С. 76 - 87.

МАРКЕТИНГОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Д. Воловик, к.е.н., старший викладач

Складність ідентифікації можливостей внутрішніх ресурсів підприємств спонукає керівників сільськогосподарських підприємств щільно розглядати альтернативні джерела розкриття свого потенціалу, в першу чергу за

допомогою маркетингового потенціалу. Використання маркетингового потенціалу через уточнення його сутності дає можливість сільськогосподарському підприємству підвищити ефективність використання ресурсів підприємства задля досягнення корпоративних цілей та зміцнення ринкових позицій.

Таким чином, маркетинговий потенціал – важлива складова потенціалу сільськогосподарських підприємств, а управління ним має здійснюватися на основі наявних фінансових можливостей підприємства з урахуванням кваліфікації персоналу, результатів дослідження макро- та мікросередовища підприємства, динаміки та стан розвитку ринку тощо. При цьому маркетинговий потенціал повинен найбільш детально враховувати фінансові можливості підприємства, елементи макро- та мікросередовища, кваліфікацію персоналу, динаміку та стан розвитку ринку, маркетинговий інструментарій підприємством тощо.

В наш час конкурентні переваги сільськогосподарського підприємства трактуються переважно у поєднанні з навиками уміло отримувати вигоду з інформаційних ресурсів та електронної комерції, залучати та утримувати “інтелектуальних” працівників, створювати самонавчальні організації, швидше за суперників розпізнавати та реалізувати потенціал організаційних та технологічних інновацій. У контексті новітніх уявлень про нематеріальні активи як резерву вирішальної конкурентної переваги аграрного підприємства найбільш пріоритетним для застосування є ресурсний підхід, який виступає синонімічним до “підходу на основі знань”.

Участь сільського господарства в євроінтеграційних процесах є досі мінімальною: практично відсутні вітчизняні транснаціональні компанії, які б працювали на європейських ринках; в Україні функціонує невелика кількість дочірніх підприємств світових виробників; наявний низький рівень міжнародних коопераційних зв'язків.

Маркетинговий потенціал є невід'ємною складовою загального потенціалу сільськогосподарського підприємства, особливо в умовах євроінтеграції України. Його доцільно розглядати у вузькому і широкому змісті. У вузькому змісті комплексний маркетинговий потенціал являє собою сукупний потенціал маркетингових ресурсів і сукупний потенціал маркетингових зусиль сільськогосподарського підприємства, ефективне використання якого забезпечить досягнення корпоративних цілей. У широкому змісті маркетинговий потенціал представляє собою декомпозицію маркетингових ресурсів і маркетингових зусиль на окремі потенціали.

Сутність маркетингового потенціалу сільськогосподарського підприємства полягає у максимальній спроможності підприємства використовувати всі провідні досягнення у галузі маркетингу.

Маркетинговий потенціал сільськогосподарського підприємства слід розглядати як низку із окремих потенціалів, які характеризують: ступінь готовності маркетингових ресурсів, організаційного механізму маркетингу і спроможності досягати необхідних маркетингових результатів.

ЗНАЧЕННЯ БРЕНДІВ У МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

І. Абрамович, к.е.н., доцент

Поняття «бренд» тлумачиться по різному, проте можна сказати, що при будь-якому трактуванні поза сумнівом «бренд» має особливі атрибути. Це функціональні і емоційні асоціації покупців товару. Вони можуть бути позитивними або негативними, а також мати різний вплив на різні типи покупців. Незважаючи на це, кожен бренд має основну характеристику, що становить його суть. Це і визначає індивідуальність, яку повинен створити і підтримувати фахівець з бренду.

Бренд – основа існування і процвітання багатьох фірм, вони необхідні підприємству для правильного маркетингового управління.

Сильні бренди мають величезну владу і приносять високі доходи. Але існує дуже багато проблем, що можуть перешкоджати розвитку брендингу або загрожувати їх існуванню.

Брендинг – це фундаментальний стратегічний процес, що включає в себе всі аспекти діяльності фірми, має тривалі відносини з покупцями, користувачами конкретного товару.

Враховуючи, що в сучасних умовах господарювання конкуренція стає все сильнішою, брендинг повинен постійно пристосовуватися, щоб ефективно і продуктивно працювати.

Бренд – це цілісна комбінація з товарів і додаткової вартості.

За словами Буміора, людині властиво винаходити і придумувати бренди; працювати з брендом, стежити за ним, відтворювати у своїй свідомості саме той бренд, який йому потрібний.

Потрібно розрізняти поняття торгова марка і бренд.

Торгова марка – юридичний термін, що засвідчує право власності підприємства на певну назву, емблему, дизайн.

Бренд – загальновідома і диференційована торгова марка, яка у свідомості споживача асоціюється з певними перевагами чи вигодами, чітко відрізняється від марок конкурентів, що характеризуються певним рівнем лояльності з боку споживачів, тобто це те, що знаходиться у свідомості споживачів.

Бренд-менеджмент – це систематичний процес управління брендом компанії від стадії створення до вилучення з ринку.

В сучасних умовах бренд є другим за значимістю, після людського ресурсу, активом підприємства. Це зумовило виникнення нової науки – бренд-менеджмент – управління активом торгової марки.

Цінності бренда – це сила впливу бренду на споживача, що виявляється у лояльності до продукту чи послуги та в меншій чутливості до підвищення ціни.

Види цінності бренда – більша лояльність споживачів, менша реакція на акції конкурентів, менша еластичність до підвищення ціни, більша еластичність до зниження ціни, збільшення ефективності системи маркетингових комунікацій.

Побудова бренда – формування у споживача сталої, сильної, сприятливої,

унікальної асоціації бренда.

Бренд для споживачів – визначається ідентифікацією джерела продукту, відповідальність виробника, зниження ризику, зменшення вартості пошуку інформації, зв'язок із виробником, символічна емблема і показник якості.

Бренд для виробників – засіб для полегшення збуту та просування товарів, для захисту унікальних якостей, сигнал для рівня якості, перешкода для проникнення інших компаній, джерело конкурентних позицій, джерело фінансового надходження.

Бренд залишається у свідомості як образ, слово, явище і характеризується певними властивостями.

Основна задача брендингу – це побудова розвинутого бренду, яким вважається такий бренд, що його знають і можуть відрізнити від інших марок за ключовими елементами більш як 60 % споживачів даної товарної номенклатури.

Якщо бренд розрізняють 30 – 60% споживачів – то його можна назвати брендом, що розвивається (в меншу або більшу сторону).

Якщо менше 30% – це слабо розвинений бренд або не бренд.

Основні принципи брендингу, що забезпечують його ефективність у процесі його управління маркетингом:

1. Принцип лідерства в категорії (або в галузі);
2. Принцип забезпечення довготривалості та інвестиційної надійності;
3. Принцип стійкості та відсутності комунікативної підтримки;
4. Принцип мінімізації питомих витрат на масову комунікацію;
5. Формування лояльних споживачів;
6. Принцип однакового сприйняття бренда;
7. Принцип посилення конкурентоздатності;
8. Збільшення прибутковості;
9. Принцип еластичності за ціною при її зменшенні;
10. Принцип нееластичності за ціною при її підвищенні;
11. Принцип відсутності ціни бренда;
12. Принцип розширення можливостей для одержання прибутку (ліцензування і франчайзинг);
13. Наявності додаткових можливостей для просування.

Товар вважається брендом, якщо:

- 1) він доступний 75% покупців;
- 2) 75% цільової аудиторії може просто за назвою бренду назвати галузь діяльності;
- 3) мінімум 20% покупців з цільової аудиторії користуються ним регулярно;
- 4) мінімум 20% покупців з цільової аудиторії можуть вірно пізнати основні характеристики бренду;
- 5) товар існує на ринку як мінімум 5 років;

Якщо про товар обізнана уся його цільова аудиторія, він доступний на ринку, але його не купують, то це не бренд. Справу може поправити одна п'ята частина, яка стане регулярно купувати товар.

Говорячи про поняття «бренд», слід звернути увагу на його призначення, іншими словами — на людське сприйняття інформації, що знаходиться в ньому. Бренд повинен викликати асоціації з товаром, бути деяким уособленням його суті, відбивати його призначення і містити особливий сенс, закладений в товарі.

Тому бренд в сучасних умовах є центральним поняттям маркетингу. Товар сприймається через бренд. Відповідно, бренд повинен відображати властивості товару, його якість, щоб при аналізі, що проводиться споживачем, склався позитивний образ самого товару. Яскравий і легко такий, що запам'ятовується бренд матиме більший успіх, ніж складний.

За допомогою бренду можна задавати різне сприйняття певного товару, і людина побачить те, що призначається для нього. Така особливість політики брендингу.

Бренд створений для розкриття якостей товару, привертання уваги, він допомагає покупцеві правильно і швидко зробити індивідуальний вибір. Також бренд — це створення іміджу. Покупець, що являється прибічником певного бренду, що має виражений імідж, не стане міняти вже вподобаний і перевірений товар.

В поняття «бренд» входять усі характеристики продукту: ім'я, історія, репутація, упаковка, ціна — це цілий комплекс відособлених понять, які у результаті формують враження про товар. Воно легко може змінитись завдяки бренду, а товар при цьому залишається тим самим. Іншими словами, бренд — це система, яка ідентифікує товар.

СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

І. Білоткач, к.е.н., доцент

Розвиток ринкової структури та адаптаційні процеси національної економіки, у тому числі внаслідок глобалізації, змінюють характер поведінки суб'єктів господарювання, змушуючи їх орієнтуватися на платоспроможний попит, кон'юнктуру ринку та максимізацію прибутку. За таких умов господарювання принципово значимим є обґрунтування оптимальних організаційно-економічних параметрів виробництва та просування, у тому числі й органічної продукції. До органічної відноситься така продукція, яка виробляється з дотриманням таких норм: без застосування повністю розчинних мінеральних добрив; із застосуванням альтернативних біобезпечних методів захисту від хвороб, паразитів та бур'янів; без застосування стимуляторів росту та гормонів; без застосування генетично модифікованих організмів; без застосування іонізуючого випромінювання; з урахуванням біологічних та етіологічних потреб тварин; із використанням рослин та тварин, пристосованих до місцевих умов довкілля; без застосування небезпечних хімічних домішок; на основі відповідних міжнародних правил і системи стандартів та сертифікатів [1].

Управління та організація виробництва та просування органічної

продукції передбачає обґрунтування стратегії його розвитку на перспективу як основи збереження конкурентних переваг, конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, їх виходу на світовий аграрний ринок. Загалом, це буде сприяти становленню малого і середнього підприємництва через органічне господарювання, подальшій його спеціалізації та/або диверсифікації, диференціації асортиментного ряду органічних продуктів; формуванню повного циклу їх відтворення «використання органічних природних агроресурсів – виробництво органічної сировини і продукції – переробка за органічними принципами – органічне зберігання та реалізація»; зростанню обсягу її експорту; розвитку сільських територій. Аналіз сучасного стану органічного сільського господарства і природокористування в Україні дає змогу виділити основні проблеми, які гальмують або зменшують ефективність його подальшого розвитку [2]:

- відсутність системних підходів на державному, регіональному та місцевому й локальному (суб'єктів господарювання) рівнях до організації, управління і регулювання у сфері виробництва й обігу органічної продукції;

- недосконалі інституційні засади, у тому числі нормативно-правова база, спрямована на ефективне функціонування і розвиток органічного сектору агровиробництва, забезпечення правового регулювання відносин у всьому логістичному ланцюзі, від виробництва до реалізації органічної продукції кінцевому споживачеві, особливо в частині виходу на міжнародні ринки;

- зростання явищ «грінвошингу», або так званого зеленого камуфляжу, коли неорганічна продукція видається за органічну з метою введення в оману покупців, збільшення обсягів і ціни продаж;

- збільшення кількості фальсифікованої органічної продукції, інформація про яку в документах, що додаються до неї, на етикетках або маркуванні не відповідає вимогам органічного агровиробництва й екологічного природокористування;

- низький рівень довіри у вітчизняних і зарубіжних споживачів до української органічної продукції;

- значний дефіцит висококваліфікованих фахівців у сфері надання консультаційних послуг, проведення контролю, стандартизації і сертифікаційних процедур органічного агровиробництва;

- відсутність розвинутого ринку вітчизняних органічних продуктів і ефективної ринкової інфраструктури;

- низький рівень державної підтримки, структурні диспропорції і складні економічні умови функціонування сільського господарства загалом, які обумовлені систематичним підвищенням тарифів на енергоресурси і збільшенням диспаритету цін на сільськогосподарську і промислову продукцію, що негативно позначається на фінансово-економічній стійкості суб'єктів господарювання агросфери і не дає можливості розвивати досить затратне органічне виробництво.

Із метою вирішення вищеназваних проблем уявляється доцільним розробка стратегії розвитку органічного виробництва суб'єктів господарювання агросфери на основі Закону «Про виробництво та обіг органічної

сільськогосподарської продукції та сировини» [3]. На нашу думку, процес її формування складається з низки послідовних етапів:

1. Визначення основних завдань, наявних ресурсів, умов, принципів і чинників, реалізація та врахування яких дасть змогу досягти мети стратегії.

2. Виявлення критеріїв ефективності, показників невизначеності або ризиків впливу на формування і результати реалізації стратегії.

3. Розробка систем моніторингу, інструментарію, заходів, за допомогою яких передбачена реалізація основних положень стратегії.

4. Аналіз ресурсного потенціалу (земельного, матеріально-технічного, кадрового, фінансово-інвестиційного, маркетингового, інформаційного забезпечення).

5. Обґрунтування сукупностей прийнятних узагальнених альтернатив, здійснення їх аналізу, визначення прогнозованого стану середовища; вибір найбільш прийнятної альтернативи.

6. Розробка стандартів і критеріїв оцінки, за якими планується аналіз результатів; визначення рівня досягнення отриманих результатів і порівняння їх із запланованими.

Стратегія розвитку органічного виробництва суб'єктами господарювання агросфери у най більш загальному вигляді передбачає реалізацію принципів сталого розвитку, заснованого на збалансуванні економічних і соціальних пріоритетів зовнішнього та внутрішнього середовища господарювання; системного підходу, що забезпечить максимальне використання синергетичних ефектів, які зумовлені наявністю поєднаних результатів, взаємовпливом цілей у застосуванні окремих заходів стратегії; виробничо-економічного, екологічного та соціального потенціалу підприємств [4].

Отже, для розвитку і поширення органічного виробництва в Україні необхідно чітко визначити правові, економічні, соціальні та організаційні основи його ведення та дотримуватися їх. Безумовно, необхідно знати вимоги до виробництва, переробки, перевезення, сертифікації, маркування, зберігання і реалізації органічної продукції і сировини. Реалізація стратегії розвитку органічного виробництва агроформуваннями має здійснюватись за допомогою організаційно-економічного механізму. Його сутність полягає в поєднанні організаційно-економічних, нормативних та регуляторних інструментів, важелів і методів на основі інтеграції управлінських процесів і технологій, використання яких надасть можливість забезпечити збалансований їх розвиток та розвиток галузі в цілому, формування внутрішнього і зовнішнього ринків якісної органічної продукції, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної агросфери [5].

Література:

1. Зіновчук Н.В. Органічне сільське господарство та його розвиток в умовах кооперації: рекомендації / Н.В. Зіновчук [та ін.]. – Житомир : Рута, 2011. – 158 с.

2. Федоров М.М. Розвиток органічного виробництва / М.М. Федоров, О.В. Ходаківська, С.Г. Корчинська. – К. : Ін-т аграр. економіки, 2011. – 145 с.

3. Про виробництво та обіг органічної сільсько- господарської продукції

та сировини : Закон України від 03.09.2013 р. № 425–VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/425-18>.

4. Дем'яненко С. Стратегія адаптації аграрних підприємств України до глобальних змін клімату / С. Дем'яненко, В. Бутко // Економіка України. – 2012. – № 6. – С. 66–72.

5. Сава А.П. Організаційно-економічний механізм забезпечення виробництва екобезпечної сільськогосподарської продукції : [монографія] / А.П. Сава [та ін.]. – Тернопіль : Крок, 2014. – 263 с.

ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ТОВАРНОЮ ПОЛІТИКОЮ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Л. Безугла, к.н. держ. упр., доцент

У сучасних умовах становлення ринкових відносин в Україні, які характеризуються посиленням ролі споживачів, невизначеністю умов функціонування підприємств, зростанням ступеня їхньої залежності від зовнішнього оточення, загостренням конкурентної боротьби за ринки збуту товарів, особливої актуальності набуває питання ефективного формування та управління товарною політикою підприємств на основі маркетингу.

Маркетингову товарну політику неможливо відділити від реальних умов діяльності підприємства-виробника, специфіки його профілю. Разом з тим, як показує практика, аграрні підприємства, що знаходяться приблизно в однакових важких умовах ринково-економічної обстановки, що склалася в Україні, по-різному вирішують свої товарні проблеми: одні проявляють повне невміння і безпорадність, а інші, керуються принципами і методами маркетингу [1].

Товар є одним з елементів комплексу маркетингу. Управління товаром здійснюється на трьох рівнях: на рівні товару, на рівні товарного асортименту, на рівні товарної номенклатури (рис. 1).

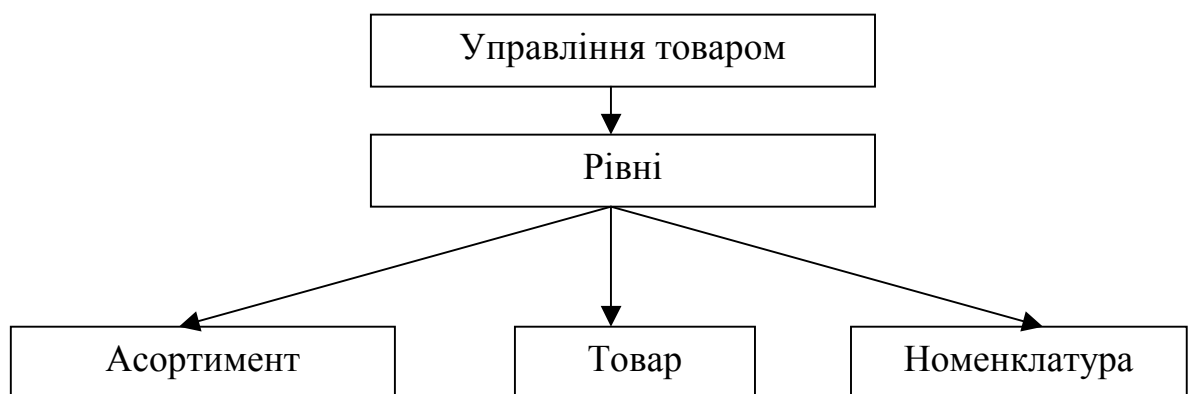


Рис. 1. Три рівні управління маркетинговою товарною політикою

Для здійснення ефективної господарської діяльності «товаром» треба управляти. Якщо підприємство виготовляє або продає на ринку не один, а кілька товарів або навіть кілька товарних ліній, а здебільшого так і буває, виникає питання щодо раціонального товарного асортименту і товарної номенклатури.

Асортиментна політика передбачає певний курс дій або наявність заздалегідь обдуманих принципів, завдяки яким забезпечувалась би спадкоємність рішень та заходів у галузі формування товарного асортименту. Основна мета науково обґрунтованої асортиментної політики полягає в оптимізації товарного асортименту з урахуванням стратегічних ринкових цілей, які стоять перед підприємством. Планування та управління асортиментом – необхідна частина маркетингу. Дуже добре продумані плани збуту та реклами не зможуть нейтралізувати наслідки помилок, зроблених раніше, при плануванні асортименту [2].

Література:

1. Кардаш В. Я. Маркетингова товарна політика: [Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / В.Я. Кардаш — К.: КНЕУ, 2010. — 124 с.
2. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: [Підручник] / Л.О.Лігоненко - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005 -824 с.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

І. Кадирус, к.е.н., доцент

Ефективність діяльності будь-яких підприємств у значній мірі визначається функціонуванням їх системи маркетингу. Працівники цієї системи безпосередньо не створюють продукції, але, здійснюючи певну організаційну і комерційну діяльність з виробництва продукції, збереження та підвищення її якості, забезпечення товарної інфраструктури, є складовою частиною виробничого персоналу.

Якість і ефективність роботи системи маркетингу забезпечуються науковістю методичних розробок, об'єктивністю кількісної, кількісно-якісної і якісної оцінок, створенням і впровадженням раціональної системи оцінок і управлінням цією системою, рівнем організації системи маркетингу і використанням резервів її вдосконалення, раціоналізації тощо.

Виділяють декілька визначень економічної ефективності маркетингової діяльності.

1. Це відношення ефекту (результату) від проведення маркетингової діяльності до усіх витрат, що супроводжують цей процес.
2. Це віддача витрат, пов'язаних з маркетинговою діяльністю, що може оцінюватися у вигляді ефекту, результату, вираженого в натуральній (речовинній чи нематеріальній) чи вартісній формах до витрат усіх необхідних ресурсів (матеріально-технічних, трудових та ін.) для організації і здійснення маркетингової діяльності [2].

Для систематизації та групування ознак оцінювання ефективності системи маркетингу досліджено поняття «ефективність» та «результативність».

У загальному розумінні ефективність (у перекладі з латинської – дієвість, продуктивність, результативність) характеризує розвинені системи, процеси, явища. Тобто ефективність виступає як індикатор розвитку та його найважливіший стимул. У змістовному відношенні ефективність пов'язується, по-перше, з результативністю роботи або дії, а по-друге, з економічністю

(мінімальним обсягом витрат для виконання даної роботи або дії) [1].

Визначення цього поняття відображає економічний аспект, що вимірюється за допомогою вартісних показників, але при цьому не враховується цільовий аспект ефективності, що являє собою ступінь досягнення цілей підприємства та аналізується за допомогою показників результативності. Результативність – це відношення фактичних результатів до запланованих, що відображає ступінь реалізації цілей діяльності підприємства.

Як єдиного підходу, так і загальної методології оцінки ефективності маркетингової діяльності підприємства немає, але в науковій літературі існує безліч систем та критеріїв оцінювання, які дозволяють визначити: чи зростає ефективність маркетингової діяльності на підприємстві, чи відбувається зниження цих показників.

Література:

1. Жуков А.В. Сучасні теоретичні засади формування ефективності виробничо-господарської діяльності / А.В. Жуков. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2013-1_.pdf

2. Писаренко В.В. Маркетинг овощной продукции (методические и практические аспекты): Оценка эффективности маркетинговых мероприятий / В.В. Писаренко // – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.agromage.com/stat_id.php?id=320

МАРКЕТИНГОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ

Л. Крючко, к.е.н., доцент

Сучасний стан розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні потребує стратегічної орієнтації та швидкої адаптації до постійних змін як у внутрішньому, так і у зовнішньому конкурентному середовищах, які полягають у: зростанні цінової конкуренції та посиленні конкуренції загалом; підвищенні якості продукції, яку пропонують споживачеві; швидкій появі та розповсюдженні товарів-новинок; появі нових сегментів ринку; постійних змінах у структурі споживчого попиту; збільшенні каналів розповсюдження продукції; зростанні ролі державного регулювання економіки та вирішенні соціальних проблем; впливі європейської інтеграції та глобалізації економіки [2].

Результати маркетингових досліджень дають змогу провести аналіз ринку, вимірювання та прогнозування попиту і чинників, які його визначають; визначити способи та шляхи завоювання ринку або сегмента ринку та розрахувати ефективність впливу інструментів маркетингу.

Нажаль на сьогодні розвиток агромаркетингу здійснюється досить повільними темпами, що зумовлено недостатньо високим рівнем кваліфікації кадрів, незабезпеченістю вітчизняних виробників достовірною інформацією. У сільськогосподарських підприємствах обов'язки маркетологів виконують працівники, які не мають відповідних навичок, а тим більше кваліфікації чи необхідної спеціалізації. Виходом із цієї ситуації було б періодичне проведення конференцій, зібрань, круглих столів із виступами провідних маркетологів

України.

Також можливим варіантом часткового виправлення такої ситуації є створення маркетингових служб при районних управліннях агропромислового розвитку та обласних маркетингових центрів при обласному управлінні. Але кращою альтернативою вбачається створення маркетингових міжгосподарських кооперативів на рівні районів або маркетингових кооперативів на рівні області.

Маркетинговий міжгосподарський кооператив може бути створений на основі дольової участі окремих аграрних підприємств аналогічного виробничого напрямку і діяти на безприбутковій основі [3].

Маркетингове забезпечення в сільськогосподарській кооперації дасть можливість агропромисловим формуванням краще адаптуватися до умов ринкової економіки, оскільки маркетингова діяльність за своєю суттю є чітко організаційною формою сучасного товарного виробництва з відповідним змістом і має вагоме значення для АПК.

Враховуючи той факт, що основними принципами кооперації є добровільність вступу, взаємодопомога та співробітництво, доцільним є розроблення відповідної маркетингової стратегії – стратегії співробітництва, що дозволить: забезпечити більшою мірою задоволення економічних, соціальних та інших потреб членів кооперативів; об'єднати зусилля сільськогосподарських товаровиробників, підприємств переробної промисловості і торгівлі не лише на стадії реалізації, але і на стадії визначення характеру і масштабів її виробництва; визначити шляхи рентабельного використання виробничих потужностей підприємств, створити взаємовигідні умови просування продукції; максимально обмінюватися інформацією; створювати нові альтернативи для діяльності та подальшого розвитку тощо.

Отже, перевагами кооперативного маркетингу є: збільшення попиту на продукцію членів кооперативу, сприяння кращому позиціонуванню своїх товарів, підвищення їхньої конкурентоспроможності, можливість більшого контролю в маркетингових каналах, ефективно просування та гнучке ціноутворення [1].

Таким чином, одним із найважливіших елементів досягнення позитивних результатів у розвитку сільськогосподарської кооперації можливо досягти завдяки маркетинговій діяльності, яка в свою чергу, як і всі інші види управлінської діяльності, повинна здійснюватися спеціалістами-маркетологами, які володіють комплексом маркетингових заходів, методик щодо вивчення конкурентів, формування попиту та стимулювання збуту продукції, особливо в ринкових умовах, що швидко змінюються.

Література:

1. Зіновчук В.В. Кооперативна ідея в сільському господарстві України і США / В.В. Зіновчук. – К.: Логос, 1996. – 224 с.
2. Липчук В. Маркетинг: основи теорії та практики / В. Липчук, Р. Дудяк, С. Бугіль ; за заг. ред. В.В. Липчука. – Львів : Новий світ – 2000; Магнолія плюс, 2003. – 288 с.
3. Харенко А.О. Маркетинг продукції рослинництва сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / А.О.Харенко, О. Л. Бурлай. / [http:// www.nbu.gov.ua /portal/ Soc_Gum /inek /2011_7 /192.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2011_7/192.pdf).

РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Н. Юрченко, викладач

На сьогоднішній день найбільшою популярністю користується такий різновид відпочинку, як зелений туризм (інші його назви - сільський, аграрний, екологічний).

Сільський зелений туризм - це проведення вільного часу в сільському середовищі, якому притаманна відповідна забудова, сільський побут, мальовничий ландшафт. Зелений він тому, що туристичні заняття у вигляді пішохідних і кінних прогулянок, спортивних та оздоровчих подорожей (навіть полювання і рибальство) відбуваються у сільській місцевості серед живої зеленої природи.

Зелений туризм відкриває нові можливості. Городяни їдуть у села чи хутори пожити зовсім іншим життям. Краса сільських пейзажів, близькість річок, озер, лісів, гір, відсутність стресів та метушні, здорове харчування добре впливають на людину, зміцнюють її і духовно, і фізично. Це одна з переваг зеленого туризму.

Найактивнішими регіонами, що розвивають зелений туризм на своїй території, вважається Закарпатський, Івано-франківський, Вінницький, Київський, Львівський і Полтавський.

Попит на сільський відпочинок, зумовлений також збільшенням вартості платних відпусток, зростанням освіченості громадян і розвитком транспортної інфраструктури, передусім мережі швидкісних автобанів, залізниць, сучасного повітряного транспорту. Наприкінці ХХ - початку ХХІ ст. подолано суттєву перешкоду, що заважала розвитку туризму в сільській місцевості. Цього вдалося досягти в останні роки розвитку малого підприємництва і створення мережі агроосель, агроготелей для прийому відпочиваючих.

Агрооселя володіє сільським туристичним продуктом у вигляді сукупних послуг клієнту: туристично-приваблива місцевість - природне середовище зі сприятливим кліматом, унікальними краєвидами; історико-культурні об'єкти, традиції та звичаї даної місцевості; інфраструктура як надійна база розміщення туристів - гастрономічна складова, транспортні засоби. Неабияке значення має суспільний імідж місцевості, а також сприятливі ціни.

Соціально-економічне значення розвитку сільського зеленого туризму для держави полягає у тому, що він:

- стимулює розвиток селянських господарств, які займаються зеленим туризмом;
- сприяє розвитку місцевої інфраструктури;
- сприяє збуту надлишків сільськогосподарської продукції, збільшуючи додаткові прибутки селян і відрахування у місцеві бюджети;
- активізує місцевий ринок праці, підвищує зайнятість, затримує молодь на селі, понижуючи потребу в закордонному заробітчанстві;
- сприяє охороні туристичних ресурсів, насамперед збереженню етнокультурної самобутності українців;
- створює можливості для змістовного відпочинку незаможних людей;

- сприяє підвищенню культурного рівня мешканців села та підвищенню екологічної свідомості.

Отже, сільський зелений туризм здійснює позитивний вплив на відродження, збереження і розвиток місцевих народних звичаїв, промислів, пам'яток історико-культурної спадщини, а також розширює канали реалізації продукції підсобного господарства селянина.

ЕКОНОМІКА

НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ

І. Вініченко, д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки

Теоретичні й практичні проблеми розвитку інвестування завжди посідали чільне місце у системі наукових досліджень практично усіх економічних шкіл і течій. Для будь-якої економічної системи інвестиційний механізм, як важлива складова розвитку економіки, завжди виступатиме об'єктом пильної уваги науковців і практиків. Проведеними дослідженнями визначено, що серед сформованого різноманіття наукових підходів до вивчення інвестиційного механізму варто виділити наступні.

1. Дослідження процесу інвестування стосовно елементів інвестиційного процесу:

- джерел інвестиційних коштів (внутрішні й зовнішні джерела інвестування підприємства): кошти амортизаційного фонду, прибуток, внутрішні джерела, кошти населення, держави, кредитно-інвестиційних інститутів. Можуть також виділятися зовнішні та внутрішні джерела стосовно країни чи регіону (національні й іноземні інвестиції);

- факторів та умов мобілізації зазначених джерел, спрямованих на пошук залежностей і причинно-наслідкових зв'язків формування руху інвестиційних потоків в аграрному виробництві регіону;

- пріоритетів інвестування та механізму реалізації інвестиційних процесів, які включають аналіз інвестиційної привабливості об'єктів інвестиційного дослідження, дослідження структурних пропорцій і виявлення напрямів їх розвитку. Механізмів і методів реалізації інвестиційних процесів та напрямів їх удосконалення (інвестиційні стратегії й концепції, програми інвестиційного розвитку, інвестиційні проекти). Методичних засад інвестування і розвиток основних напрямів підвищення якості й ефективності реалізації інвестиційних процесів в аграрній сфері.

2. Вивчення процесу інвестування з точки зору суб'єктів інвестиційного процесу (населення, держави, інвестиційних інститутів, об'єктів інвестування) і механізмів формування ними джерел інвестиційних коштів:

- системи інвестиційних пріоритетів населення, яка включає набір досліджень щодо схильності населення до споживання й заощадження відповідно до механізму формування інвестиційних потоків; системи

споживчих переваг та споживчих очікувань населення;

- стратегічних напрямів інвестиційної політики держави. Розробка зовнішньої та внутрішньої інвестиційної політики держави в межах інвестиційних пріоритетів регіонального агровиробництва та пріоритетних напрямків державного інвестування. Дослідження методів державного регулювання інвестиційних ринків;

- економіко-математичного моделювання й прогнозування інвестиційної стратегії як окремих аграрних підприємств, так і інвестиційних процесів на рівні галузей регіону. Інвестиційної політики за елементами капіталу господарюючих суб'єктів інвестування основних і оборотних фондів. Значна частина цих досліджень стосується амортизаційної політики.

3. Вивчення інвестиційних процесів стосовно інструментів і об'єктів вкладення інвестиційного капіталу:

- портфельне інвестування. Найважливішою його частиною є вивчення інвестування коштів у фінансові інструменти, випущені як державними, так і недержавними емітентами;

- самоінвестування суб'єктів господарської діяльності, виробництво та формування ними портфелю цінних паперів.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

С. Васильєв, к.е.н., доцент

Земля в сільському господарстві вважається особливим економічним ресурсом, так як водночас може використовуватися як засіб, так і як предмет праці, а також як територіально-просторова база розміщення будь-якої господарської діяльності. Вона просторово є обмеженою, причому абсолютно. В той же час, в контексті збереження і відтворення родючості ґрунту, земля є відновлюваним економічним ресурсом.

Актуальним питанням для сільського господарства є забезпечення високої ефективності використання земельних ресурсів, вирішення якого багато в чому залежить від існуючих форм землеволодіння і землекористування. Кожна з них має свої позитивні моменти і недоліки.

Дослідження впливу форм землекористування на ефективне й раціональне використання сільськогосподарських земель можна здійснити за наступними критеріями. По-перше – це обсяг отриманого продукту від використання певної земельної ділянки і відповідних витрат виробництва. По-друге – здатність до відновлення й підвищення родючості ґрунту. Закони ринкової закони і принципи підприємницької діяльності (конкуренція, максимізація прибутку) змушують усіх землекористувачів ефективно використовувати землю. В той же час використання власної ділянки землі або довічне користування нею забезпечує відносно більшу гарантію щодо економічної стійкості і стабільності розвитку господарства. Власна земля може бути також використана у якості застави для одержання довгострокового кредиту, який буде використаний для відтворення на інтенсивно-інноваційній

основі. Існують також інші переваги від використання власної ділянки землі щодо збереження, відновлення й підвищення родючості ґрунту.

Землекористування на орендних засадах передбачає передачу землі у тимчасове і платне користування іншому суб'єкту, без прав розпорядження. Оренда сільськогосподарських угідь відносно їх ефективного і раціонального використання орендарем не має однозначної оцінки.

З точки зору ефективного господарювання, оренда земельних ділянок не поступається іншим формам землекористування, а може навіть і має певні переваги. Виплата орендарем частки доходу орендодавцю примушує його більш продуктивно використовувати землю. Також оренда дає змогу великим агропідприємствам оптимізувати розміри землекористування і таким чином підвищувати ефективність функціонування. В даному випадку їм не потрібно авансувати кошти на придбання землі, яка коштує дорого. З іншого боку оренда землі поступається іншим формам землекористування щодо збереження й підвищення родючості ґрунту. Негативний вплив оренди земельних ділянок на цей процес можна зменшити шляхом збільшення її термінів. Заміна короткотермінової оренди на дострокову дозволить працювати на перспективу і тим самим більш раціонально й ефективно використовувати землю.

Таким чином, землекористувач не зобов'язаний бути власником земельної ділянки. Головне в даній ситуації мати економічну самостійність у господарській діяльності, а також бути власником створеного продукту. Землекористувач може орендувати землю, одержувати її в довічне володіння, від цього його статус як господаря не зміниться. В цьому плані, для створення високої мотивації до ефективного господарювання на землі не так важливо, хто конкретно є її власником. Всі землекористувачі мають можливість працювати не менш ефективно, ніж ті, хто веде господарство на своїй власній землі.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

О. Білоткач, аспірантка

Підвищення рівня інвестиційного забезпечення сільського господарства сприяє нарощуванню обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та поліпшенню її якості, отриманню конкурентних переваг, зростанню результативності галузі, а також зміцненню продовольчої безпеки країни.

Інвестиційне забезпечення є найбільш важливою передумовою ефективного функціонування та розвитку сільськогосподарських підприємств, оскільки сприяє нарощуванню обсягів їх виробництва, збільшенню виробничого потенціалу, зростанню результативності галузі і зміцненню продовольчої безпеки країни; створює передумови розвитку соціальної сфери та підвищення родючості ґрунтів.

Як показали дослідження, існують різні модифікації визначення поняття «інвестиції», які відображають множинність підходів до розуміння економічної

сутності даного явища. Значною мірою це обумовлено еволюцією економічної думки, специфікою конкретних етапів історико-економічного розвитку, дисциплінарним підходом до трактування.

Інвестиції – це довготривале вкладення коштів, майнових та інтелектуальних цінностей в підприємницьку та інші види діяльності з метою отримання прибутку, досягнення соціального та екологічного ефекту.

Ознайомлення з цілим рядом фахових публікацій дозволило виділити найбільш поширені підходи до визначення поняття «інвестиційного забезпечення».

Поняття «інвестиційне забезпечення» є багатограним і єдина думка, щодо його трактування відсутня. На думку Колесник О. О., інвестиційне забезпечення – це сукупність умов, ресурсів і заходів, необхідних для здійснення інвестиційного процесу [4].

Більш детальне визначення дає Кісіль М.І., на погляд якого під «інвестиційним забезпеченням» слід розуміти не лише формування джерел фінансування інвестицій, а сукупність різноманітних умов, ресурсів, економічних механізмів, важелів і заходів, необхідних для забезпечення нормального (заданого) перебігу інвестиційних процесів [2].

Водночас, Вахович І. М. відзначає, що інвестиційне забезпечення – сукупні дії підприємницьких структур й органів самоврядування із залучення реальних та потенційних можливостей внутрішніх і зовнішніх інвестиційних ресурсів за стратегічними напрямками економічної діяльності господарського комплексу [1].

Коденська М. Ю. зазначає, що інвестиційне забезпечення – організаційно-економічні умови, засоби, заходи та економічні взаємовідношення, що проявляються в процесі руху вартості, авансованої у капітал з метою формування, нагромадження і використання інвестиційних ресурсів для розвитку аграрно-промислового виробництва й людини – головної продуктивної сили суспільства [3].

Розвиток підприємства – це спрямований та довготривалий процес переходу до нового якісного стану факторів виробництва, що обумовлений зміною кількісних та структурних характеристик підприємства та призводить до виникнення і реалізації його нових можливостей та здатності протистояти негативному впливу зовнішнього середовища.

Інвестиційне забезпечення розвитку підприємства – це сукупність різноманітних умов, ресурсів, економічних механізмів, важелів і заходів, які забезпечують заданий перебіг інвестиційного процесу та у довготривалій перспективі призводять до зміни кількісних і структурних характеристик підприємства, його переходу у новий якісний стан та здатності протистояти негативному впливу зовнішнього середовища.

На підставі ретельного вивчення існуючих підходів до трактування вихідних категорій «інвестиції», «інвестиційне забезпечення», «інвестиційне забезпечення підприємства» і «розвиток» було сформульоване авторське визначення інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств, під яким слід розуміти сукупність різноманітних умов, ресурсів,

економічних механізмів, важелів і заходів, які забезпечують заданий перебіг інвестиційних процесів та у довготривалій перспективі призводять до зміни кількісних і структурних характеристик підприємства, його переходу у новий якісний стан та здатності протидіяти негативному впливу зовнішнього середовища.

Література:

1. Вахович І.М. Концептуальні засади інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону / І.М. Вахович, Г.Л. Денисюк // Актуальні проблеми економіки. - 2011. - № 1. - С. 138-144.

2. Кісіль М.І. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного виробництва та сільських територій / М.І. Кісіль // Менеджмент: збірник наукових праць. – К., 2009. – № 11. – 225 с.

3. Коденська М.Ю. Мотиваційні чинники інвестиційного забезпечення розвитку аграрно-промислового виробництва / М.Ю. Коденська // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. - 2013. - № 2. - С. 62-66.

4. Колесник О.О. Оцінка інвестиційного забезпечення розвитку туризму в Україні/ О.О. Колесник // Економіка. Управління. Інновації. – 2011. – №2(6). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_kolesnyk6.htm.

МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ РИЗИКАМИ

Р. Головка, студент гр. АспЕк-1-16

Науковий керівник: І. Вінченко, д.е.н., професор

Аграрні реформи та становлення ринкових взаємовідносин, зміна форм власності та форм господарювання значно збільшують ступінь невизначеності соціально-економічних процесів в сільському господарстві і, відповідно, підсилюють вплив ризиків на аграрний бізнес. Зростає вплив макроекономічних рішень на діяльність кожного сільськогосподарського виробника. Ризик є об'єктивним елементом підприємницької діяльності. Але в сільськогосподарському виробництві ризик є значно більшим в силу ознак, характерних тільки для цього виду господарювання. Сезонність виробництва, довгий термін обігу капіталу, значна залежність від природнокліматичних умов, велика кількість суб'єктів господарювання, неможливість узгодження між ними всіх видів діяльності – це далеко не повний перелік всіх його чинників.

Для мінімізації ризиків та захисту сільгоспвиробників від їх впливу всі наявні механізми та інструменти з управління аграрними ризиками можна розподілити на три рівня:

Перший рівень – це інструменти, якими сільгоспвиробник може скористуватися сам – застосування ефективних агротехнологій, раціональне використання мінеральних добрив та засобів захисту рослин, обґрунтоване забезпечення технікою та висококваліфікованими спеціалістами, диверсифікація виробництва та кооперація, створення маркетингових схем,

вертикально орієнтованих підприємств тощо.

Другий рівень – інструменти, для використання яких сільгоспвиробник повинен звернутися до приватного сектора.

Третій рівень – макроекономічні методи, в основі яких лежить регуляторна політика уряду на аграрному ринку та державні програми підтримки аграрного сектору складають третій рівень системи мінімізації ризиків.[2]

Розглянемо наявні механізми та інструменти мінімізації виробничих та ринкових ризиків:

1. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва. Диверсифікація, як власне і спеціалізація, є інструментом зниження існуючих ризиків, та, відповідно, сталою розвинутою підприємства. Для мінімізації ризиків та отримання стабільних фінансових результатів сільськогосподарське підприємство може вибрати поглиблену спеціалізацію, зберегти існуючі способи та обсяги виробництва або піти шляхом диверсифікації своєї діяльності. Виділяють наступні види диверсифікації:

- Традиційна сільськогосподарська диверсифікація передбачає переробку сільськогосподарської продукції.

- Диверсифікація через виробництво нетрадиційної продукції – це вирощування нетрадиційних сільськогосподарських культур та тварин.

- Диверсифікація шляхом виробництва несільськогосподарської продукції та надання послуг.[4]

2. Фінансово-кредитне забезпечення. На даний час рівень розвитку фінансово-кредитної інфраструктури є одним з найважливіших питань у сільськогосподарському виробництві. При недостатній забезпеченості власними фінансовими ресурсами та обмеженій можливості їх залучення неможливе ведення ефективного виробництва та забезпечення прибутковості агробізнесу. Невирішеними залишаються питання власності на землі сільськогосподарського призначення, нерозвиненості ринку землі, значної зношеності та моральної застарілості основних фондів. Відсутність ринку землі унеможливорює її використання в якості застави для отримання кредиту, що стримує розвиток довготермінового кредитування.[1]

3. Страхування ризиків сільськогосподарського комплексу. Головна мета страхування агроризиків – це компенсувати сільгоспвиробнику майнові збитки врожаю, що виникли через вплив природно-кліматичних ризиків. Іншою метою страхування є покращення фінансового становища аграріїв, забезпечення кращого доступу до кредитних ресурсів. У загальному випадку страхування – це угода, згідно якої страховик (наприклад, яка-небудь страхова компанія) за певну обумовлену винагороду (страхову премію) приймає на себе зобов'язання відшкодувати збитки або їх частину (страхову суму) страхувальнику (наприклад, господарю якого-небудь об'єкту), унаслідок подій, небезпек і (або) випадковостей, передбачених в страховому договорі (страховий випадок), яким піддається страхувальник або застраховане ним майно.[3]

Сутність страхування виражається в тому, що інвестор готовий відмовитися від частини доходів, щоб уникнути ризику, тобто він готовий

заплатити за зниження ступеню ризику до нуля. Фактично, якщо вартість страховки дорівнює можливому збитку, то інвестор, не схильний до ризику, захоче застрахуватися так, щоб забезпечити повне відшкодування будь-яких фінансових втрат (капіталу, доходів), які він може понести.[5]

Сьогоднішня фінансова потужність вітчизняних страхових компаній є недостатньою для виплати відшкодувань аграріям при настанні страхових випадків, спричинених дією системних ризиків.

Література:

1. Балабанов И.П. Основы финансового менеджмента. Уч. пособие. – М.: Финансы и статистика, 1992. – 250 с.
2. Балабанов Н.Т. Риск менеджмент. – М.: Финансы и статистика, 1986. – 315 с.
3. Вітлінський В.В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком. – К.: КНЕУ, 2001. – 215 с.
4. Вітлінський В.В та ін. Економічний ризик: ігрові моделі. Навч. посіб – К.:КНЕУ, 2002. – 446 с.
5. Дубров А.М. и др. Моделирование рискованных ситуаций в экономике и бизнесе: Уч. пособ., 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 224с.

СТРУКТУРА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИМИ ФОРМАМИ

В. Олексюк, к.е.н., доцент

Будь-яка господарська діяльність здійснюється в межах певної організаційно-правової форми. Спільною ознакою первинних господарських формувань є те, що тут поєднуються і комбінуються різні види економічних ресурсів (матеріально-технічні, людські, земля та ін.) з метою виробництва певних товарів та послуг. Незалежно від організаційно-правової форми вони повинні вирішувати питання щодо визначення обсягів виробництва, застосування технологій і форм управління, ринків збуту та ін. Обмеженість ресурсів зумовлює кожен господарську одиницю перейматися питаннями вибору економічних ресурсів, їх певною комбінацією з метою продуктивного й ефективного використання. Вказане в повній мірі відноситься і сільськогосподарської діяльності.

При аналізі структури аграрних господарських формувань в економічній літературі використовується поняття як господарство, так і підприємство. Перше стосується господарств населення і фермерських господарств. Друге – приватних і державних підприємств.

В мікроекономіці поняття «господарство» використовується як економічно самостійна виробнича одиниця, в якій здійснюється створення певних благ для власного споживання або для продажу. Коли мова йдеться про підприємство, то мається на увазі виробництво товарів та послуг тільки для продажу. В ринковій економіці підприємства пов'язані з покупцями через ринковий механізм ціноутворення. Головна мета діяльності будь-якого

підприємства – одержання прибутку від реалізації товарів та послуг. Домашні і підсобні господарства до підприємств не належать. Вони переважно здійснюють виробництво благ для власного споживання. Такими є, наприклад, значна група господарств населення. В той же час в сучасних умовах розвитку сільського господарства в Україні певна частка господарств населення має права займатися підприємницькою діяльністю. Тому господарства населення можуть бути підприємницького і споживчого типу, а підприємства – тільки підприємницькими організаційними структурами.

В статистичних збірниках «Сільське господарство України» за останні роки Державна служба статистики України здійснює поділ агроструктур на дві великі групи: 1) господарства населення; 2) сільськогосподарські підприємства.

Відносно першої групи, то це домогосподарства, що здійснюють сільськогосподарську діяльність як з метою самозабезпечення продуктами харчування, так і з метою виробництва товарної сільськогосподарської продукції. До цієї категорії виробників можуть бути також віднесені фізичні особи – підприємці, які здійснюють свою діяльність у галузі сільського господарства.

Окрім того, використовується наступна категорія «сільські домогосподарства», зміст полягає в тому, що це домогосподарства, місце знаходження яких зареєстровано на території сільських населених пунктів і членам яких надані земельні ділянки з цільовим призначенням «для ведення особистого селянського господарства».

Отже, в економічній літературі використовуються такі категорії: «господарства населення», «сільські домогосподарства», «особисті селянські господарства». Спільна їх ознака – це різновид домогосподарств. Поняття «господарство населення (домогосподарство)» не вказує на його профіль, а «сільське домогосподарство» акцентує увагу на його розміщення – в сільській місцевості. Окрім того є чимало «господарств населення», в яких здійснюється сільськогосподарська діяльність, але розміщені вони поза територією сільських населених пунктів, навіть у великих містах.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

М. Полегенька, аспірант кафедри економіки

На сьогодні необхідність забезпечення продовольчої безпеки ставить перед підприємствами аграрного сектору завдання задоволення попиту населення за рахунок якісної продукції вітчизняного виробництва. Птахівництво є однією з пріоритетних галузей України і від прийнятих рішень в області маркетингової діяльності залежить не тільки економічна ефективність функціонування птахівничих підприємств, але і рівень задоволення потреб населення в продуктах харчування. Підвищення економічної ефективності виробництва продукції птахівництва в умовах насичення ринку своєю продукцією спонукає лідерів даного напрямку виробництва вдатися до стратегії диференціації, яка передбачає виділення продукту птахофабрики в очах

споживачів від продуктів конкурентів з метою обмеження цінової конкуренції. [1].

Диференціація продукту націлена на те, щоб споживачі оцінювали товарні марки конкуруючих підприємств в якості недосконалих заміників. Диференційований продукт повинен «додати» до продуктів-аналогів такі особливі комерційні атрибути, які значно відрізняли б його від інших продуктів. До головних завдань для підприємства при цьому належить також досягнення якомога більшої різниці між ціною й собівартістю продукту. Факторами продуктової диференціації можуть бути внутрішні якості (поліпшення властивостей продукції), а також зовнішні якості – форма розфасовки, розмір, упаковка, послуги, які супроводжують його продаж.

У динамічному ринковому середовищі при постійно наростаючій конкуренції виробники птахівничої продукції повинні вирішити питання завоювання ринкового простору. Для цього їм необхідно довести споживачеві переваги продукції, яку вони виробляють аргументами, серед яких основними повинні бути надійність виробника і стабільно висока якість продукції. Виробники птахівничої продукції при вирішенні даного питання зазвичай використовують стратегію переваги над витратами, тобто нарощують обсяги виробництва, мінімізують витрати виробництва і реалізації продукції і тим самим мають можливість запропонувати товар за нижчою ціною. Ця стратегія досить виправдана на підприємствах галузі птахівництва (особливо ячного напрямку), так як продукція стандартизована, характеризується постійним попитом [2].

Вибір стратегії диференціації пов'язаний з певним ризиком, проте, може дати можливість підприємству більш повно задовольняти потреби населення в продуктах харчування і зайняти вигіднішу позицію на ринку. Конкурентною перевагою в даному випадку є унікальна здатність виробників продукції птахівництва задовольняти потреби покупців, які віддають перевагу тій чи іншій ознаці продукції.

Диференціація продовольчої продукції веде до двох основних наслідків для постачальника: по-перше, розширення товарного асортименту створює на ринку владу підприємства, оскільки завжди знаходяться покупці, які виявляються прихильниками продукту саме даної товарної марки або даного підприємства, що дозволяє підняти ціну і отримати економічний прибуток; по-друге, розширення споживчого вибору на ринку, тому що покупцям пропонується більша продуктова різноманітність, яка здатна в кращій мірі відповідати їх перевагам. Таким чином, виробник за рахунок диференціації прагне створити ситуацію монополістичної конкуренції, в якій він завдяки особливій продукції має ринкову перевагу [2].

Успіх стратегії диференціації полягає у створенні купівельної цінності іншим чином, ніж у конкурентів. Виділяють три підходи до створення купівельної цінності. Перший підхід полягає в тому, щоб надати товару таких характеристик, що знизять сукупні витрати покупця на дослідження товару. Другий підхід спрямований на створення таких відмітних рис товару, щоб

підвищувалася результативність його застосування споживачем. Третій підхід полягає в наданні товару таких рис, що підвищують ступінь задоволення споживачів, але не за рахунок економії, а яким-небудь іншим чином.

Таким чином, застосування стратегії диференціації в галузі птахівництва дозволяє виробникові отримати переваги перед конкурентами, вийти зі своєю продукцією на більш високий ціновий сегмент ринку, підвищити обсяги продажу й отримати додатковий прибуток за рахунок завоювання споживачів на основі впровадження прогресивної технології виготовлення продукту, підвищити якість своєї продукції, забезпечити широкий асортиментний вибір продукції, захистити продукцію від товарів-замінників, створити імідж добросовісного й надійного партнера, що піклується про задоволення потреб споживачів та їхніх специфічних запитів тим самим підвищити економічну ефективність свого виробництва, а споживачі отримають змогу купувати якісну і безпечну продукцію.

Література:

1. Антонюк К.І. Особливості диференціації як основи конкурентної стратегії / К.І. Антонюк // Управління підприємством: діагностика, стратегія, ефективність : XVI Міжн. наук.-практ. конф., Таллінн, 10–11 квітня 2008 р.: мат. – К.: ВПІ «Політехніка», 2010. – 173 с.

2. Москальов С.М. Стратегія диференціації товарних марок в посиленні конкурентних позицій ринкових суб'єктів // Наукове забезпечення розвитку АПК в умовах імпортозаміщення: збірник наук. праць міжнародної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «Наукове забезпечення розвитку сільського господарства і зниження технологічних ризиків в продовольчій сфері», Ч. II. / СпбГАУ. – Спб., 2017. – С. 70-73.

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

А. Сітковська, к.е.н., доцент

Нині економічні труднощі набули загрозливих масштабів, у зв'язку з цим багато аграрних підприємств, які успішно функціонували, перетворилися на збиткові. Здійснення зваженого і обґрунтованого планування, здатного ефективно формувати беззбиткове виробництво за умови раціонального використання наявного потенціалу, сприятиме підтримувати конкурентоспроможність підприємства як в довгостроковій перспективі так і в оперативній діяльності. Процес формування й забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств потребує розробки певної стратегії, яка має удосконалювати управління конкурентоспроможністю, а саме повинна охоплювати можливості беззбиткового розвитку підприємства і спиратися на такі елементи, які поєднували б техніко-технологічні заходи, інструменти та інформаційний процес конкурентоспроможності підприємств. Отже, правильно розроблена стратегія розвитку, яка забезпечує механізм реалізації довгострокових загальних цілей майбутнього економічного розвитку підприємства загалом і окремих його структурних одиниць; дає можливість

реально оцінити потенціал підприємства, забезпечити максимальне його використання і активно маневрувати наявними ресурсами; гарантує швидку реалізацію нових перспективних інвестиційних можливостей, що виникають у процесі динамічної зміни чинників зовнішнього середовища; заздалегідь враховує можливі варіанти розвитку неконтрольованих підприємством чинників зовнішнього середовища і дає змогу скоротити до мінімуму їхні негативні для діяльності підприємства наслідки; відображає порівняльні переваги підприємства в економічній діяльності порівняно з його конкурентами; забезпечує чітку можливість стратегічного, поточного і оперативного управління економічною діяльністю підприємства; формує основні критеріальні оцінки вибору найважливіших управлінських рішень [1].

Стратегічне планування повинне базуватися на економічному підході, який передбачає розробку механізму залучення, генерації додаткових ресурсів, відсутність яких відбивається на якості здійснення заходів з реалізації певних завдань. Економічний підхід передбачає в якості конкурентної переваги розглядати збільшення співвідношення між результатом та витратами, в які трансформуються залучені у виробництво ресурси. Шляхами зростання ефективності економіки підприємства виступає не тільки раціональне використання наявних ресурсів, але й зростання результату внаслідок розвитку економіки знань та формування інноваційних переваг, які сприяють збільшенню рентабельності виробництва та зростанню продуктивності праці [2].

Отже, процес функціонування підприємств і підтримку їхньої конкурентоспроможності необхідно розглядати не тільки як елемент стратегічного управління підприємством, а й як складову управління безбитковістю його виробничої діяльності. Це зумовлює необхідність розробки концептуального підходу до формування безбитковості аграрного підприємства, який забезпечить досягнення, утримання та підвищення конкурентоспроможності підприємства. Сформувати цілісне уявлення про взаємозв'язок безбитковості та конкурентоспроможності підприємства в стратегічній перспективі, вивчити складові її чинники та розробити напрями досягнення безбитковості діяльності підприємства можливо на основі системного підходу та концепції безбитковості.

Література:

1. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник / І.О. Бланк. – К.: Ельга, 2008. – 722 с.
2. Гафурова Ф.К. Тактический анализ экономического развития и конкурентоспособности региона / Ф.К. Гафурова // ЭКЗИТ. – 2007. – № 21 (191). – С. 30–32.

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ АГРОБІЗНЕСУ

О. Павленко, к.е.н., доцент

Конкурентні переваги - характеристики, споживчих властивостей товару або марки, які створюють певну перевагу над її безпосередніми конкурентами. Така перевага досягається шляхом надання споживачам більших благ: або за

рахунок реалізації більш дешевої продукції, або завдяки пропозиції високоякісних продуктів з набором додаткових послуг, проте за порівняно вищими цінами.

Властивості конкурентних переваг:

- порівняльний, відносний характер;
- прив'язаність до конкретних умов і причин;
- релевантність різнорідних чинників;
- динамічність.

Отже, враховуючи багатогранність та важливість для діяльності кожного підприємства, такої складної категорії, як конкурентні переваги вчасна та достовірна оцінка дасть змогу визначити проблеми в діяльності підприємства та утримати і зміцнити свої конкурентні позиції.

Земля в Україні – найкраща і найцінніша конкурентна перевага аграріїв. А разом з сучасними технологіями та ефективним менеджментом, - український агробізнес має величезний потенціал і може суттєво посилити свої позиції на світовій арені. Серед конкурентних переваг можна окремо виділити чорноземі й дешеву оплату праці. Також вражають масштаби агробізнесу в Україні, оброблювані фермерами території більші за низку країн світу.

На нашу думку, конкурентні переваги агробізнесу поєднують в собі оптимально обрану спеціалізацію, можливості диверсифікації виробництва, наявність та рівень використання виробничо-ресурсного потенціалу, асортимент та якість представленої на ринку продукції. Для аграрного підприємства конкурентні переваги формують конкурентоспроможність – оптимальне співвідношення між обсягами виробництва і реалізації продукції та ресурсним потенціалом, платоспроможністю й інвестиційною привабливістю.

Процес формування конкурентних переваг агробізнесу полягає у своєчасному виявленні факторів, оцінці досягнутої конкурентної позиції підприємства, виявлення відхилень від вибраного ідеального варіанту розвитку, встановлення причин цих відхилень, відповідне коригування окремих напрямків господарської діяльності.

Досягненню конкурентних переваг має передувати аналіз наявних у підприємства переваг та оцінки фактичної позиції підприємства. Початковим етапом оцінки конкурентних переваг є аналіз чинників впливу на їх забезпечення, тому що від визначення впливу кожного чинника залежить достовірність оцінки конкурентоспроможності та конкурентних переваг.

На нашу думку, не всі чинники є керованими з точки зору управління підприємством. До зовнішніх чинників підприємство може лише адаптуватися, тобто основна увага повинна бути зосереджена на оцінці впливу внутрішніх чинників на підвищення адаптаційних характеристик. Зрозуміло, що зовнішні чинники можуть носити досить виражений характер впливу, але зовнішній вплив відчувають на собі всі підприємства галузі, хоча на кожне підприємство вони діють по різному.

Розроблений на підприємстві дієвий адаптаційний механізм, як складова механізму управління конкурентними перевагами, дозволить навіть несприятливі на перший погляд зовнішні умови використати для підприємства

з певними вигодами. Конкурентні переваги підприємства є також основою забезпечення економічної безпеки, що дозволяє підприємству стійко функціонувати.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

О. Гончаренко, д.е.н., професор

Проблематика досліджень інноваційного потенціалу агропромислового виробництва та аргументація шляхів його реалізації вирізняється наявністю різноманітних методологічних підходів, дискусійністю трактувань самої категорії та методами оцінки потенціалу.

Аналіз інвестиційно-інноваційного процесу в аграрній сфері засвідчив наявність значних перешкод для інноваційного розвитку: відсутність дієвих результатів державної підтримки аграрної сфери, низький рівень інвестиційного забезпечення інноваційного процесу, низьку матеріально-технічну забезпеченість, нерозвиненість інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку й інституціональної системності в організації інноваційного процесу. Нагальною є проблема фінансового забезпечення інноваційної діяльності. Дослідження доводять переважання власних джерел виробників у загальній сумі фінансових ресурсів при високому ризику інноваційної діяльності, що стримує інвесторів, та відсутності довгих пасивів банківських установ й прийнятних відсоткових ставок за кредитні ресурси.

Реалізація стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку агропромислового виробництва потребує запровадження регулюючих впливів на всіх рівнях інституціональної організації, а саме – структури, середовища та інституціонального порядку. На рівні інституціональної організаційної структури стабілізаційний вплив має бути спрямованим на розвиток інноваційної інфраструктури, організацію інноваційного процесу, інформаційне, кадрове забезпечення, удосконалення нормативно-правової бази. На рівні інституціонального середовища адаптаційний вплив має передбачати заходи з наближення формальних і неформальних обмежень інноваційного розвитку. В цьому контексті необхідна мінімізація впливу або ліквідація інституціональних інноваційних пасток: руйнування деструктивних інституцій і інститутів, запровадження дієвих стимулів до інновацій, мінімізація інноваційних ризиків, впорядкування формальних норм, які регулюють створення й використання інтелектуальних продуктів, підвищення ефективності використання державних коштів в інноваційній сфері.

Реалізація стратегічних імперативів обумовлює запровадження системних заходів управління інноваційним розвитком і формування норм стратегічного планування за допомогою розробки й реалізації концепції та стратегії інституціонального регулювання інноваційного розвитку агропромислового виробництва, в межах яких визначаються цільові орієнтири інноваційного розвитку і розробляються державні програми. В рамках державних програм

деталізується механізм реалізації стратегії, визначаються заходи й джерела фінансування. Регіональні стратегії інноваційного розвитку агропромислового виробництва мають концептуально відповідати програмним документам, які належать до вищих статусів.

З метою забезпечення цілісності інституціонального регулювання інноваційного розвитку обґрунтовано інструментарій стимулювання розвитку інновацій на регіональному рівні. На стадії продукування новацій найбільш прийнятними є інструменти прямого впливу і підтримки (цільове фінансування, інфраструктурне, інформаційне, кадрове забезпечення) інноваційного процесу. На стадії впровадження і споживання інновацій більш дієвими можуть стати інструменти непрямої дії (пільгові кредити, субсидії, податкові пільги). Даний інструментарій має бути застосований системно на основі державних програм інноваційного розвитку аграрної сфери та стратегій і програм інноваційного розвитку агропромислового виробництва кожного регіону, які враховують його інноваційні переваги та наявний потенціал.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ

Ю. Зима, аспірант кафедри економіки

В умовах стрімкого розвитку міжгосподарських відносин, глобалізації та трансформації економічних процесів сучасна система управління господарською діяльністю потребує постійного розвитку і вдосконалення. Як наслідок виникає потреба у використанні нових методів організації бізнесу, застосуванні інноваційних видів діяльності та оптимізації процесів виробництва. Однією з важливих проблем для економічних суб'єктів є питання «купувати чи виробляти» послуги? Одним з ключових інструментів, що дозволяє вирішити дану проблему, є аутсорсинг. Його розвиток в національній економіці потребує відповідного інституціонального забезпечення.

Однією з причин низького розвитку аутсорсингу в Україні є відсутність достатньої нормативної бази або інституціонального забезпечення формальними нормами. Поняття «аутсорсинг» відсутнє в законодавстві і вживається лише в окремих нормативних актах. Як наслідок цей термін не вживається в договорах і контрактах, хоча по суті є договором з надання послуг за відшкодування. Ще однією причиною можна вважати поверхове вивчення керівництвом організацій даної бізнес-технології і недостатнє опрацювання пропозицій з аутсорсингу. Власник або керівництво компанії традиційно не бажають втрачати контроль над бізнес-процесами вважаючи, що це послаблює вплив на діяльність підприємства (організації) в цілому. Існують також певні сумніви в кваліфікації аутсорсера і ризику витоку конфіденційної інформації.

Проблеми розвитку аутсорсингу в країні викликані неготовністю економічних суб'єктів до аутсорсингу (для проведення масштабних модернізацій великим компаніям потрібні значні додаткові інвестиції), відсутністю чіткої нормативно-правової бази і неготовністю й низьким рівнем знань про аутсорсинг суб'єктів ринку. На думку фахівців найкращим варіантом

видається еволюція аутсорсингу на основі моделі науково-виробничої кооперації.

До пріоритетних заходів, які мають бути враховані при розробці й реалізації стратегії інноваційного розвитку національної економіки необхідно віднести: забезпечення умов для функціонування базисних інститутів економіки, що впливають на інституціональне середовище інноваційного розвитку; розробку програмних заходів державної інноваційної політики та оптимізація інструментарію галузевого й територіального регулювання; забезпечення взаємодії держави, комерційних структур, виробників у формуванні й реалізації інноваційної політики; використання інструментів підтримки і стимулювання розвитку інновацій, формування й підтримки інноваційної інфраструктури, комунікацій, інформаційного забезпечення.

Для забезпечення подальшого розвитку аутсорсингу в Україні необхідно реалізувати комплекс заходів, спрямованих на створення відповідних інституціональних умов, зокрема: розробка законопроектів, що регламентують аутсорсинг; розвиток вітчизняних організацій за прикладом міжнародних Інституту аутсорсингу і Асоціації професіоналів в області аутсорсингу, в тому числі для прийняття компаніями міжнародних стандартів аутсорсингу (стандартів етики і практики бізнесу); надання податкових пільг в сфері аутсорсингу НДДКР; підготовка фахівців з управління проектами аутсорсингу; створення ефективних і актуальних інформаційних баз даних і єдиного інформаційного простору аутсорсингу; розвиток державно-приватного партнерства у проведенні фундаментальних і галузевих розробок щодо перспективних напрямів науково-технічного прогресу; створення мережі дрібних і середніх інноваційних підприємств.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Ю. Теслюк, аспірант кафедри економіки

Інновації набули визначної ролі в реалізації економічного розвитку, вони стали його формою та головним фактором. Зміна ролі держави в економіці сприяла інституціоналізації інновацій, що дозволило регулювати інноваційний розвиток за допомогою встановлення формальних умов розвитку інновацій.

Повільність інноваційних трансформацій національної економіки пов'язана з рядом причин: недооцінкою ролі інновацій й важливості створення інноваційного клімату та інноваційної системи сприятливої до його формування; неврахуванням ролі формальних норм та інститутів на етапі модернізації економіки, що не дозволило сформувати ефективну інноваційну політику. До теперішнього часу так і не визначились ефективні форми реалізації нормативно-правової бази інноваційного спрямування: ряд розроблених і затверджених механізмів або не мають практичного застосування, або демонструють свою недієздатність. Іншою стороною цієї ж проблеми є нерівномірність забезпечення інституційними нормами усього

циклу інноваційного розвитку: при відносній повноцінності регулювання питань створення інноваційних продуктів наявна недостатність правового регулювання дифузії й засвоєння інновацій.

Інноваційному розвитку аграрної сфери перешкоджає обмежене фінансове і кредитне забезпечення, низьке бюджетне фінансування прийнятих програм підтримки, невпорядкованість інструментарію бюджетного та позабюджетного фінансового забезпечення інноваційної діяльності, відносно низький рівень інноваційних ідей і розробок, низька платоспроможність сільськогосподарських товаровиробників, які потенційно потребують інноваційних продуктів, низька мотивація виробників до впровадження новацій, а також невизначеність шляхів реалізації інноваційної продукції; обмеженість інформаційного та інфраструктурного забезпечення.

Існуючі ресурсні, організаційні, правові, інфраструктурні обмеження в аграрному виробництві не сприяють реалізації інноваційної моделі розвитку. На сучасному етапі важливим вбачається оновлення моделі організації інноваційного процесу, яка не враховує потреби споживачів інновацій і зворотні зв'язки із розробниками інноваційних продуктів. Інноваційний процес має забезпечити нерозривність своїх стадій. Так в національній економіці та аграрній сфері сформовані майже всі поширені в світі організаційні форми для підтримки інновацій. Незважаючи на це, етапи інноваційного процесу розімкнуті: фундаментальні розробки не переходять в прикладні, останні – в дослідно-конструкторські і в подальшому, – в аграрну продукцію. В агропромисловому виробництві відсутня цілісна система інфраструктурної підтримки інноваційного процесу. Елементи інноваційної інфраструктури недостатньо розвинені, а існуючі правові механізми створення інноваційних структур не ефективні.

Інституціональне забезпечення інноваційного розвитку аграрної сфери сприятиме інноваційній активності виробників, зростанню обсягів інноваційної продукції, технологічній модернізації матеріально-технічних ресурсів. Це потребує запровадження формальних інституцій, які стимулюватимуть інноваційний процес і забезпечать його безперервність на всіх етапах – від розробки нововведення до впровадження, дифузії й комерціалізації інновації. Інституціональне забезпечення інноваційного розвитку поєднує інституції організаційно-економічного, інфраструктурного, нормативно-правового спрямування, які в комплексі мають забезпечити безперервність інноваційного процесу в агропромисловому виробництві.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПІДТРИМКА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

С. Юрченко, старший викладач

На сьогодні у розвинених країнах світу усвідомлюється необхідність формування нової агропромислової політики, заснованої на поєднанні активної ролі держави та ринкових механізмів, а також пошуку найбільш ефективних інструментів та механізмів державного впливу на розвиток агропромислового

комплексу. Зупинимось наразі на двох основних проблемах: зміна організаційно-структурної системи взаємодії аграрних підприємств та поліпшення їх фінансового забезпечення.

Вирішення першої проблеми можливе за умови популяризації та впровадження інноваційних форм організації аграрного виробництва як то: індустриальні парки, технологічні парки, технологічні платформи, технологічні майданчики тощо, на основі поєднання зусиль всіх впливових та зацікавлених сил певної сільської територіальної громади та представників виробничої і соціальної інфраструктури, які прямо або дотично мають відношення до розвитку сільських територій та аграрних підприємств (транспортно-логістичні, консультативно-аналітичні, навчально-наукові, техніко-технологічні тощо). Наразі однією з ефективних інноваційних форм реалізації державної політики сталого розвитку аграрного сектору економіки є застосування кластерного підходу, суттєвою перевагою якого перед традиційним секторальним підходом є його комплексність. Кластеризація дозволяє досягати цілей не лише у сфері формування та розвитку агропромислових кластерів, але й цілей інших видів державної політики - інвестиційної, інноваційної, соціальної, забезпечуючи досягнення найбільшого синергетичного ефекту у стимулюванні економічного зростання. При цьому з метою забезпечення рівних можливостей ефективної взаємодії всіх учасників кластеру не залежно від територіального рівня вони мають бути вертикально інтегровані в межах своєї галузевої приналежності. Таким чином агропромисловий кластер територіальної громади буде вписаний як підсистема в систему агропромислового кластеру регіону й матиме можливість у повній мірі взаємодіяти з обслуговуючими, управлінсько-дорадчими, інноваційними та іншими підприємствами, установами та організаціями.

Вирішення другої проблеми «фінансове забезпечення» сталого розвитку - в межах окремого аграрного підприємства, в умовах фінансово-економічної кризи чи певної невизначеності, яка сьогодні склалася в Україні - це майже не можливе завдання. Власних фінансових ресурсів унаслідок диспаритетної цінової політики в державі, залежності від природних факторів вистачає, як правило, тільки на покриття поточних витрат та просте відтворення й підтримку у експлуатаційному стані наявних матеріально-технічних засобів. Кредитні ресурси та інвестиційні кошти майже недоступні для невеликих аграрних підприємств з причини високих відсотків за кредитами в першому випадку та інвестиційної непривабливості цих підприємств - у другому. Тому для вирішення проблеми фінансового забезпечення аграрного виробництва найбільш ефективним на сьогодні є шлях інтеграції аграрних підприємств до складу агропромислового кластеру. При цьому вирішення проблеми фінансування аграрного виробництва на рівні окремих підприємств, що входять до кластеру окремої територіальної громади, можливе й за рахунок консолідації фінансових можливостей громади, яка поряд з фінансуванням соціальних проектів може бути інвестором (бенефіціаром) аграрних підприємств територіального кластеру з метою забезпечення їх модернізації та отримання в подальшому вигід. Крім того децентралізація влади та можливість вирішувати

фінансово-виробничі проблеми на місцях є позитивним сигналом для зовнішніх інвесторів. Тому, у межах територіального чи регіонального кластеру з'являється можливість створення інвестиційного хабу де відбувається поєднання фінансових інтересів інвестора й реципієнта, а гарантами виконання сторонами інвестиційних зобов'язань поряд з органами державної влади чи місцевого самоврядування виступає ще й об'єднана громада тої чи іншої території.

Наразі в Україні сформувались об'єктивні умови для позитивних змін в розвитку економіки на основі інноваційно-інвестиційного підходу, що вимагає першочергового здійснення наступних кроків:

- терміново розробити й затвердити стратегію підвищення конкурентоспроможності України та її регіонів на основі формування і розвитку інноваційно-інвестиційних кластерних структур та інвестиційних хабів;

- здійснити законодавче забезпечення умов з формування сприятливого інвестиційного клімату для розвитку інноваційних форм підприємництва;

- активно сприяти зміцненню співробітництва влади, бізнесу, науки, освіти та громадських організацій в інноваційних мережевих структурах;

- рекомендувати обласним державним адміністраціям стимулювати в регіонах системну організацію ділової взаємодії влади з великим, середнім і малим бізнесом на основі формування регіональних промислових та агропромислових кластерів, для чого сформувати експертні групи по розробці регіональних цільових програм кластеризації економіки регіонів на період до 2030 року;

- з метою відродження українського села, створення там робочих місць, сприяти формуванню місцевих і регіональних кластерів АПК з вирощування фруктів, овочів та іншої сільськогосподарської продукції, розвитку кластерів сфери послуг, зеленого туризму;

- створити в Україні інформаційно-аналітичну систему з попиту і розповсюдженню інформації про формування і розвиток інноваційних кластерних об'єднань, моніторингу процесу їх розвитку і поширення позитивного досвіду на регіональному і національному рівнях, сприяти створенню центрів знань.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

К. Дідур, к.е.н., доцент

Сільське господарство – одна з найважливіших галузей господарського комплексу України, яка відіграє важливу роль у зміцненні економіки нашої країни, підвищенні життєвого рівня населення і розв'язанні соціально-економічних проблем. З розвитком ринкових відносин посилюється конкуренція на аграрному ринку, що висуває підвищені вимоги до економічної поведінки підприємств. Підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва значною мірою сприятиме подальше забезпечення

конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Дослідження конкурентоспроможності аграрних підприємств передбачає ідентифікацію ключових факторів успіху у конкурентній боротьбі, якими володіють лише суб'єкти конкурентних відносин. До них в першу чергу слід віднести, ефективне використання земельних ресурсів, персоналу підприємства та забезпечення матеріально-технічною базою.

Ефективне використання земельних угідь є потужним чинником розвитку економіки усіх землекористувачів нашої країни. Подальше підвищення ефективності використання земельних ресурсів обумовлено нагальною потребою забезпечення виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції у ринковому середовищі, якісного харчування населення України та збільшення обсягу реалізації продукції на зовнішньому ринку. Вирішення цих стратегічно важливих економічних і соціальних завдань зобов'язує землекористувачів та державні структури спрямовувати свої зусилля і кошти на науково обґрунтований і цілеспрямований розвиток виробничих і економічних відносин, застосування інноваційних, ресурсощадних технологій виробництва і на цій основі підвищення ефективності аграрної економіки в усіх формах господарювання.

Одним з найважливіших чинників підвищення конкурентоспроможності підприємства, є ефективне використання персоналу. Персонал, на відміну від речових факторів виробництва, є живим, має можливість мислити, діяти, самостійно приймати рішення, критично оцінювати висунуті до нього вимоги та здійснювати діяльність в межах своїх інтересів. Людина є не лише важливим елементом виробничого процесу на підприємстві, а й головним стратегічним ресурсом організації в конкурентній боротьбі. Якби не були чудові ідеї, новітні технології, сприятливі зовнішні умови, без добре підготовленого персоналу високоєфективної роботи домогтися практично неможливо. Головною особливістю персоналу аграрних підприємств, є те, що їх працівниками є жителі відповідних сільських населених пунктів, і саме сільське населення є основою формування персоналу аграрних підприємств, а тому його зміни суттєво позначаються на чисельності та структурі персоналу аграрних підприємств.

Окрім персоналу, на ефективність сільськогосподарської діяльності та конкурентоспроможність аграрних підприємств впливає забезпеченість технікою та обладнанням. Зараз це є майже головною проблемою носіїв підприємницької ініціативи, які вирішили проявити її у формі організації аграрного підприємства. Формування сучасного високоєфективного конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва вимагає утримання його техніко-технологічної бази на рівні, який відповідає стандартам розвинених країн. На жаль, на сьогоднішній день при аналізі технічного стану наших аграрних підприємств, ми змушені константувати зменшення більшості видів техніки, вкрай необхідної для розвитку сільськогосподарської діяльності. Рівень оновлення парку техніки на початку 90-х рр. складав не більше 2% за рік. У середині 2000-х і до фінансової кризи рівень оновлення основних фондів суттєво виріс у зв'язку з ростом об'ємів виробництва сільськогосподарської

продукції і виходом на ринок крупних гравців, але вже у 2016 р. цей показник значно скоротився. При цьому у сільському господарстві скорочення закупівель техніки не так було пов'язано з уповільненням темпів росту, як з призупинкою банківського кредитування і невпевненістю в темпах розвитку економіки в цілому.

Отже, для підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств, слід виконати комплекс таких основних заходів: поліпшити використання землі, підвищити її родючість; запровадити комплексну механізацію та автоматизацію виробництва; поглибити спеціалізацію і концентрацію виробництва на основі міжгосподарської і агропромислової інтеграції; раціонально використовувати виробничі фонди та трудові ресурси; впроваджувати інтенсивні та ресурсозберігаючі технології; підвищувати якість виготовленої продукції; активно використовувати прогресивні форми організації виробництва та оплати праці; розвивати сільськогосподарського виробництва на основі різноманітних форм власності і видів господарювання та створення для них рівних економічних умов, необхідних для самостійної та ініціативної роботи; підвищувати технічний і технологічний рівень потужностей.

НАПРЯМИ ЗНИЖЕННЯ РЕСУРСОМІСТКОСТІ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

О. Ткаліч, к.е.н., старший викладач

В умовах сучасної аграрної науки існує декілька напрямів зниження ресурсомісткості продукції і основний з них – це застосування інновацій на всіх стадіях створення продукції аграрної сфери.

Основними цілями впровадження новацій визначено збереження і підвищення рівня ефективності використання ресурсів агровиробництва. Основними видами прогресивних технологій, що впроваджуються у вітчизняному сільгоспвиробництві, зокрема, є: ґрунтозахисні системи обробітку, насінневий матеріал (нові сорти, гібриди тощо), органічне землеробство, технології землеробства No-till (система "прямої сівби"), використання біопестицидів, біодобрих та ін. Високий потенціал впровадження на ринку має в основному насіння озимої пшениці вітчизняної селекції. Це, зокрема, надсильні сорти озимої пшениці (Панна, Селянка, Пошана), які мають потенційну врожайність 90–115 ц/га і займають практично кожний другий гектар посівів цієї культури.

Основними характеристиками нинішнього етапу інноваційного процесу в сільськогосподарських підприємствах є такі.

- достатньо високий рівень інноваційної активності підприємств (57% у рослинництві).

- обмежене використання сільгосппідприємствами власних інноваційних розробок (як щодо ресурсів, так і технологій). Вітчизняні агровиробники нині переважно виступають користувачами або адаптують до власних умов розробки спеціалізованих організацій. - диверсифікація напрямів інноваційної

діяльності ефективних підприємств. Так, з підприємств, які спеціалізувалися на вирощуванні зернових і технічних культур, 50% використовували нові породи тварин (як вітчизняні, так і зарубіжні) та закупували спеціалізовану техніку для тваринництва, переважно вітчизняного виробництва (те ж робила і третина підприємств, що займалися овочівництвом), а 33% використовували прогресивні технології (як вітчизняного, так і зарубіжного походження) виробництва молока й відгодівлі худоби. Отже, ефективні інноваційно-активні підприємства здійснюють інноваційну діяльність не лише за основною спеціалізацією, а є інноваційно-активними в цілому. До того ж щодо таких підприємств існує висока ймовірність впливу управлінського ресурсу, який складно оцінити кількісно [1].

- абсолютне переважання власних коштів підприємств серед джерел фінансування інновацій. Так, у рослинництві підприємства з чистим доходом понад 50 млн. грн. фінансували інноваційну діяльність виключно власним коштом, підприємства ж з нижчим доходом додатково залучали кошти державного бюджету (2%) та кредити (5%). При цьому основну частку коштів підприємства спрямовували на придбання основних засобів – машин, обладнання, установок, поголів'я тварин (67% у рослинництві та 100% – у тваринництві), а також оборотних засобів – насіння, біодобрих тощо (28%). Решта коштів у рослинництві витрачалася на фінансування досліджень та розробок [2].

- низький рівень використання сільськогосподарськими підприємствами інституційних джерел інформації щодо інноваційних розробок та можливостей їх впровадження – насамперед від університетів і державних академічних та галузевих НДІ, а також від приватних НДІ і комерційних лабораторій.

- різноспрямованість інноваційної діяльності рослинницьких підприємств за її видами. Так, в рослинництві інновації продукту (ресурсні інновації) впроваджували 88% інноваційно-активних підприємств. Водночас організаційні та маркетингові інновації набули достатнього поширення на рослинницьких - 62%. У цьому контексті підприємства переважно займалися навчанням кадрів та вдосконалювали організацію управління.

- інновації для довкілля. Сільськогосподарські підприємства отримують певних вигод, які приносять для довкілля впроваджені ними інновації. Серед найбільш поширених – скорочення використання матеріалів на одиницю продукції, зниження енергоспоживання на одиницю продукції, зменшення рівня забруднення ґрунту, води чи повітря. Основною причиною, що спонукала виробників до запровадження природоохоронних інновацій, необхідність відповідати чинним екологічним нормам. В рослинницьких підприємствах переважно використовувалися такі інноваційні технології, як No-till, Mini-till, точне, органічне землеробство; GPS-моніторинг сільськогосподарської техніки; крапельне зрошення; чизельна обробка ґрунту; механізоване збирання огірків, томатів, моркви, картоплі; використання обприскувача фенного типу при внесенні засобів захисту рослин.

Основними цілями впровадження новітніх в сільськогосподарських підприємствах доцільно оновлення застарілих ресурсів або процесів, вихід на

нові ринки чи збільшення частки ринку, зменшення витрат праці, матеріалів та енергії на одиницю продукції.

Основними перешкодами розвитку інноваційної діяльності на вітчизняних сільгосп підприємствах для рослинницьких підприємств – цінові чинники.

Література:

1. Захарова Н. Ю. Особливості формування витрат аграрних підприємств / Н. Ю. Захарова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2014. – № 4. – С. 232-236.

2. Лабунська С. В. Управління витратами інноваційної діяльності підприємства : методологія та практика : монографія / С. В. Лабунська ; Міністерство освіти і науки України. – Харків : Інжек, 2014. – 350 с.

ЗМІСТ

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ

<i>Vasylieva N.</i> Scientific and methodical base of economic agricultural education in the USA	3
<i>Мороз С.</i> Аграрний маркетинг в соціальних мережах	4
<i>Харченко Є.</i> Методика розрахунку коваріації змінних в рослинництві в електронних таблицях	5
<i>Шрамко І.</i> Концептуальні аспекти використання інформаційних систем та технологій при вирощуванні олійних культур	7
<i>Самарець Н.</i> Транспортні задачі з додатковими умовами	8
<i>Нужна С.</i> Оптимізаційні моделі та інформаційні технології у моделюванні роботи аграрних підприємств	9
<i>Келюх О.</i> Обробка та збереження інформації при застосуванні аграрних технологій	11
<i>Карамушка О.</i> Дистанційна освіта в Україні реалії сьогодення	12
<i>Kravets M.</i> Electronic trading platforms for agricultural cooperatives	13

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

<i>Катан Л., Остриніна О.</i> Формування фінансової екосистеми безготівкових платежів в аграрному секторі України	14
<i>Олійник О.</i> Бюджетування в управлінні оборотними активами сільськогосподарського підприємства	16
<i>Халатур С.</i> Розвиток фінансово-кредитної системи України в умовах глобалізації	17
<i>Демчук Н., Павленко О.</i> Регулювання кріптовалют на світовому ринку	20
<i>Катан Л.</i> Бюджетне регулювання сталого розвитку аграрної сфери в умовах децентралізації фінансів України	22
<i>Зубко О., Катан Л.</i> Еколого-фінансове забезпечення діяльності підприємств галузі рибництва	24

<i>Масюк Ю., Бровко Л.</i> Сучасні проблеми фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємств	26
<i>Добровольська О.</i> Фінансове забезпечення природного агровиробництва в умовах кредитної кооперації	28
<i>Колесник Я.</i> Фінансове забезпечення відтворення основних засобів аграрних підприємств	29
<i>Кириченко А.</i> Концептуальні основи управління прибутком в ринкових умовах	31

ОБЛІК, АУДИТ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

<i>Бондарчук Н.</i> Людський капітал: способи оцінювання	32
<i>Васільєва Л.</i> Сучасний підхід до оцінки обліково-аналітичного інструментарію забезпечення економічної безпеки	33
<i>Атамас О.</i> Організація обліку витрат господарської діяльності бюджетних установ	36
<i>Кравченко М.</i> Напрями підвищення рівня управління витратами в сільськогосподарських підприємствах	39
<i>Лисанська А.</i> Облік заробітної плати на сезонному виробництві в період міжсезоння	40
<i>Одношевна О.</i> Концептуальні підходи до оптимізації витрат на оплату праці аграрного підприємства	41
<i>Погорєлова Т., Чепець О.</i> Основні аспекти оподаткування заробітної плати	42
<i>Саванчук Т., Губарик О.</i> Державний нагляд за дотриманням законодавства про працю: планові та позапланові перевірки	45
<i>Ткаченко О.</i> Напрями удосконалення обліку розрахунків за виплатами працівникам	47
<i>Чернецька О.</i> Управління витратами як чинник формування позитивного фінансового результату	48
<i>Якубенко Ю.</i> Особливості оподаткування ПДВ сільськогосподарських підприємств	50
<i>Міньковська А.</i> Обліково-аналітична інформація в системі забезпечення економічної безпеки підприємства	52

МЕНЕДЖМЕНТ І ПРАВО

<i>Величко О.</i> Менеджмент міжфермерського машиновикористання на засадах логістичної концепції «ВОА»	55
<i>Тропін В.</i> Проблеми правового регулювання управління діяльністю сільськогосподарського кооперативу	56
<i>Коломоєць Ю.</i> Правове регулювання конституційного права на життя	58
<i>Шпортюк Н.</i> Вплив емоційної мотивації персоналу на працівників агроформувань	59
<i>Пальчик І.</i> Особливості застосування логістики в управлінні виробничими ресурсами аграрних підприємств	60
<i>Горобець Н.</i> Вплив специфічних чинників на ефективність прийняття управлінських рішень в агроформуваннях	61
<i>Нечипоренко К.</i> Актуальні проблеми ефективності транспортних перевезень аграрними підприємствами	63
<i>Пастернак Л.</i> Особливості здійснення представництва юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців	65
<i>Демидова М.</i> Мотиваційний менеджмент в підвищенні ефективності праці агропідприємств	68
<u>МЕНЕДЖМЕНТ ТА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ</u>	
<i>Запара Л.</i> Інноваційний підхід до бізнес-моделювання	70
<i>Лебеденко О.</i> Особливості стратегічного управління в аграрних підприємствах	71
<i>Руденко Ю.</i> Міжнародний досвід кооперації	73
<i>Застава І.</i> Кон'юктура українського ринку аквакультури	75
<i>Байдак І.</i> Управління аграрним бізнесом: проблеми та перспективи	77
<i>Бербенець О.</i> Підвищення продуктивності праці шляхом грамотного управління персоналом організації	78
<i>Воловик І.</i> Перспективи розвитку дорадчих та навчальних послуг для сільськогосподарських кооперативів	79
<i>Гаркавий В.</i> Стара і нова парадигма управління	81

<i>Зоренко О.</i> Тенденції торговельно-економічного співробітництва України з ЄС	83
<i>Мареніченко В.</i> Державне регулювання процесу урбанізації як вектору розвитку сільських територій	84
<i>Миронова Р.</i> Механізм управління якістю підприємств АПК	85
<i>Шевченко Н., Сичова М.</i> Управління аграрним сектором економіки України в умовах впровадження європейських стандартів	88
<i>Миронова О.</i> Розвиток системи менеджменту підприємства на основі процесного управління	90
<i>Пугач А., Радіонова Т.</i> Зв'язок процедури визнання документів про освіту з науково-педагогічним процесом ВУЗів України	93
<i>Плотка Л.</i> Зміст та принципи формування державної соціальної політики	94
<i>Касян О.</i> Нововведення в процес формування ПДВ та їх наслідки для аграрного бізнесу України	96
<i>Шемавньов В.</i> Підтримка малого бізнесу в аграрному секторі України	98

МАРКЕТИНГ

<i>Курбацька Л.</i> Використання креативного підходу до проведення рекламної кампанії підприємства	100
<i>Багорка М.</i> Основні складові мотиваційного механізму екологізації аграрного виробництва	102
<i>Ільченко Т.</i> Формування ефективної комунікаційної політики підприємства	103
<i>Сиченко О.</i> Психологічні аспекти прийняття рішень в сфері соціально-етичного маркетингу	104
<i>Воловик Д.</i> Маркетинговий потенціал сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграції України	105
<i>Абрамович І.</i> Значення брендів у маркетинговій діяльності підприємства	107
<i>Білоткач І.</i> Стратегічні імперативи розвитку ринку органічної сільськогосподарської продукції	109

<i>Безугла Л.</i> Процес управління маркетинговою товарною політикою в аграрному секторі	112
<i>Кадирус І.</i> Оцінювання результативності та ефективності маркетингової діяльності підприємств	113
<i>Крючко Л.</i> Маркетингове забезпечення розвитку сільськогосподарської кооперації	114
<i>Юрченко Н.</i> Розвиток зеленого туризму в Україні	116
<u>ЕКОНОМІКА</u>	
<i>Вініченко І.</i> Напрями дослідження інвестиційного механізму	117
<i>Васильєв С.</i> Ефективність землекористування в сільському господарстві	118
<i>Білоткач О.</i> Теоретичні підходи до визначення інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств	119
<i>Головко Р.</i> Механізми та інструменти управління аграрними ризиками	121
<i>Олексюк В.</i> Структура аграрних підприємств за організаційно-правовими формами	123
<i>Полегенька М.</i> Диференціація продукції птахівництва як засіб підвищення економічної ефективності	124
<i>Сітковська А.</i> Стратегічне планування як складова конкурентоспроможності підприємств	126
<i>Павленко О.</i> Конкурентні переваги агробізнесу	127
<i>Гончаренко О.</i> Інституціональні засади реалізації потенціалу інноваційного розвитку агропромислового виробництва	129
<i>Зима Ю.</i> Інституціональні засади розвитку аутсорсингу в Україні	130
<i>Теслюк Ю.</i> Теоретичні аспекти інституціонального забезпечення інноваційного розвитку агропромислового виробництва	131
<i>Юрченко С.</i> Інноваційно-інвестиційна підтримка аграрних підприємств	132
<i>Дідур К.</i> Напрями підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств	134
<i>Ткаліч О.</i> Напрями зниження ресурсомісткості продукції аграрних підприємств	136

ДЛЯ НОТАТОК
